

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

Prevalença de l'ús de pornografia a l'adolescència Una investigació a estudiants universitaris

Roser Margalida Juan Pérez
Grau d'Educació Social

Any acadèmic 2016-17

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

DNI de l'alumne: 43181770-Y

Treball tutelat per Rosario Pozo Gordaliza

Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	X		X	

Agraïments a

Lluís Ballester Brage per fer-me de co-tutor, pel seu suport, dedicació i ajuda

1. INTRODUCCIÓ

L'adolescència és un període crític per al desenvolupament psico-sexual, ja que la socialització sexual pot tenir un impacte fort en la formació sexual durant aquest temps (Harkness, Mullan & Blaszczynski, 2015). Per això, es definiren com objectius generals d'aquest treball realitzar una revisió sistemàtica de la literatura sobre el tema, i dur-ne a terme un treball de camp. Com objectius específics s'establí entendre la percepció de la pornografia, estudiar el paper, els riscos i els avantatges de les noves tecnologies, l'educació afectivosexual i el control parental, conèixer la freqüència d'ús de les noves tecnologies, les causes de l'ús de pornografia, els mitjans a través dels quals fan ús, la freqüència d'ús de pornografia, saber els principals efectes en les seves relacions, comprendre les connexions d'aquesta amb la prostitució, i quins són els principals canvis d'ambdues.

La principal justificació de l'elecció d'aquest tema és que es tracta d'un tema tabú relativament actual, i que cal treballar.

Per a assolir els objectius mencionats, es va optar per a passar una enquesta, d'elaboració pròpia, als/les alumnes de primer i segon curs dels estudis d'Educació Infantil, Primària, Social i Pedagogia de la Universitat de les Illes Balears.

Es va aconseguir una mostra de 132 enquestes viables entre els mesos d'abril i maig.

S'obtingueren els resultats, els quals s'analitzaren a través de taules i gràfics.

Donats aquests resultats, es va redactar tota una sèrie de propostes d'intervenció, distribuïdes per línies d'actuació específiques: en l'àmbit científic, socioeducatiu, de la indústria pornogràfica, i polític.

Finalment, i no per això, de menor importància, es redactà tot un conjunt de conclusions i anotacions generals, dilemes morals, similituds dels resultats amb la literatura, discrepàncies, aprenentatges, dificultats, relació del treball amb el grau, aportacions de l'alumna i visió de futur sobre el tema.

2. RESUM

L'adolescència és una etapa de curiositat i experimentació, sobretot pel que fa a sexualitat. Els joves recorren a la pornografia per a resoldre dubtes sexuals, entre d'altres.

El present treball tracta l'ús de pornografia dels/les adolescents, comptant amb els testimonis reals a través d'enquestes als/les alumnes de primer i segon curs dels graus d'Educació Infantil, Primària, Social i Pedagogia de la Universitat de les Illes Balears, respecte a l'ús de continguts pornogràfics que feien quan tenien entre 15 i 17 anys.

A continuació, s'expliquen els principals motius d'aquesta investigació, seguit de tota una sèrie d'objectius generals i específics que es definiren a l'inici del quadrimestre.

El marc teòric conté una síntesi de tota la documentació cercada, llegida i analitzada al llarg d'aquests últims mesos sobre la connexió entre pornografia, adolescència, noves tecnologies i educació afectivo-sexual.

Les dades de les enquestes es passaren al programa estadístic PASW, s'obtingueren uns resultats, s'analitzaren i s'arribà a unes conclusions.

Paraules clau: adolescents, ús, pornografia, noves tecnologies i educació afectivo-sexual.

ABSTRACT

Adolescence is a period of experimentation and curiosity, especially regarding sexuality. Young people turn to pornography to answer, among others, questions about sexuality.

This paper is about pornography use by adolescents, by means of real accounts collected through surveys conducted on students in their first or second year of Infantile Education, Primary Education, Social Education and Pedagogy of the University of the Balearic Islands, regarding their use of pornographic material between the ages of 15 and 17.

This is followed by an explanation on the principal motives behind this research, and a series of general and specific objectives that were defined at the beginning of the semester.

The theoretical framework contains a summary of all the documents sought, read and analyzed during the last few months about the connection between pornography, adolescence, new technologies and Sexual Affective Education.

The survey data was passed to the PASW statistical program, results were obtained, analyzed and conclusions were reached.

Keywords: adolescents, use, pornography, new technologies and sexual affective education.

Índex

1. INTRODUCCIÓ.....	3
2. RESUM.....	4
3. OBJECTIUS.....	8
4. JUSTIFICACIÓ.....	9
5. MARC TEÒRIC.....	10
5.1. L'adolescència com a període de desenvolupament psico-sexual.....	10
5.2.El paper clau de les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC) respecte als/les adolescents.....	12
5.3.La freqüència i l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC) en adolescents.....	16
5.4.La tradicional i la nova pornografia: elements i efectes.....	16
5.5.L'origen i les causes de l'ús de pornografia per part dels/les adolescents.....	24
5.6.Els mitjans a través dels quals els/les adolescents feien ús de pornografia.....	25
5.7.La freqüència d'ús de pornografia que feien els/les adolescents.....	26
5.8.Efectes de l'ús de la pornografia en ells/es i en les seves relacions....	27
5.9.Les connexions entre prostitució, pornografia i relacions interpersonals.....	30
5.10. Els canvis en les condicions de l'exercici de la prostitució i en la pornografia.....	31
6. PROCÉS METODOLÒGIC.....	32
6.1 Mètode.....	32

6.2 Mostra.....	32
6.2.1 Descripció de la mostra.....	32
6.3 Instrument.....	33
6.4 Procés del treball de camp.....	33
6.5 Tractament de les dades.....	35
6.6 Resultats de la investigació.....	36
7. PROPOSTES D'INTERVENCIÓ.....	46
7.1. En l'àmbit científic.....	46
7.2. En l'àmbit socioeducatiu.....	46
7.3. En l'àmbit de la indústria pornogràfica.....	48
7.4. En l'àmbit polític.....	48
8. CONCLUSIONS I ANOTACIONS FINALS.....	49
9. EPÍLEG.....	53
10. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	54
11. ANNEXES.....	57
11.1. ANNEX 1: ENQUESTA.....	57
11.2. ANNEX 2: GRÀFICS totals, per sexes i per edats	64
11.3. ANNEX 3: INFOGRAFIA.....	97

3. OBJECTIUS

3.1. Objectius generals

1. Realitzar una revisió sistemàtica de la literatura sobre l'ús de la pornografia per part dels/les adolescents.
2. Dur a terme un treball de camp per a conèixer la prevalença d'ús de pornografia d'aquests.

3.2. Objectius específics

1. Entendre la percepció que tenien els/les joves de la pornografia en la seva adolescència
2. Estudiar el paper clau de les TIC respecte als/les adolescents pel que fa a l'ús de la pornografia
3. Llegir sobre el control que fan els pares d'aquest ús
4. Conèixer la freqüència i l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC) en adolescents
5. Tractar l'origen i causes de l'ús de pornografia per part dels/les adolescents
6. Conèixer els mitjans a través dels quals els/les adolescents feien ús de pornografia
7. Aprofundir en quant a freqüència d'ús de pornografia que feien els/les adolescents
8. Saber de quina manera aquest ús afectava a les seves relacions interpersonals
9. Comprendre les connexions entre prostitució, pornografia i relacions interpersonals
10. Analitzar els canvis en les condicions de l'exercici de la prostitució i en la pornografia

4. JUSTIFICACIÓ

És una temàtica del meu interès i motivació personal; és un tema d'actualitat i, per tant, d'investigació relativament recent i no ha sofert tant de treball d'investigació com altres; és de gran impacte; i és un assumpte tabú.

Els/les adolescents reben una escassa educació afectivo-sexual, tant per part de la família com de l'escola.

Respecte a les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, hi ha una oferta il·limitada, amb una producció i distribució constant a tot el món de centenars de milers de filmacions; es mostren pràctiques de tot tipus sense filtres; els continguts pornogràfics estan presents a diferents mitjans de la nostra vida quotidiana: a la televisió (pel·lícules, anuncis, etc.), a la premsa (publicitat i revistes), etc. Internet està a l'abast de gaire bé tothom; existeix un accés universal als mòbils; l'oferta és majoritàriament gratuïta; i es dóna un baix control parental de l'ús de les Noves Tecnologies de la Informació.

A més, sovint, fan ús de pornografia per a masturbar-se o per a impressionar al seu grup d'iguals.

Dur a terme enquestes a estudiants universitaris facilità la investigació degut a que tenen aprop el període de l'adolescència i, actualment, posseeixen una major capacitat de raonament.

5. MARC TEÒRIC

5.1. L'adolescència com a període de desenvolupament psico-sexual

La identitat és un aspecte essencial en el desenvolupament dels/les adolescents. Aquests/es es troben en un procés que els permetrà accedir a una identitat personal sòlida, a un sentit de seguretat respecte a qui són i al que volen ser i a un sentit de la intimitat. També forma part d'aquest procés de construcció adolescent, el desenvolupament de la sexualitat. D'acord al seu desenvolupament, cada adolescent generarà estratègies adaptatives o desadaptatives en el maneig de les xarxes socials que afavoriran o dificultaran la construcció de la seva identitat.

Els individus actuen en diferents espais, creant diverses identitats que van canviant a molt ràpida velocitat i que poden generar experiències interpersonals i intrapersonals enriquidores o destructives, segons com s'utilitzi la comunicació en línia (temps d'ús, tipus de grup social virtual triat, entre d'altres).

A l'adolescència el grup d'iguals passa a ser molt rellevant en la construcció de la identitat i es transforma en un referent per anar modulant certs aspectes personals, depenent de la retroalimentació que es rebí.

Hi ha la necessitat dels/les adolescents i joves de sentir-se partícips d'alguna cosa, de tenir el seu propi lloc personal i de construir una xarxa d'amics. Es busquen sentiments de pertinença i afiliació, informació, identitat i valors, els que determinen la forma de relacionar-se en les xarxes. En aquest context es considera, a més, el concepte d'autoestima col·lectiva que sorgeix com un element propi del coneixement de l'adolescent i/o jove, de la seva participació en un grup en particular i del valor que representa per a ell la pertinença a un grup. A aquests desitjos i necessitats s'uneix el desenvolupament cerebral incomplet de l'adolescent, la qual cosa el fa vulnerable i el predisposa a conductes de risc (Arab i Díaz, 2014).

Actualment, els/les adolescents ja no consulten gairebé a cap adult i tampoc tenen tanta importància els iguals. Internet aporta respostes satisfactòries a les seves inquietuds habituals. Les imatges que s'observen en les filmacions, els influeixen de manera clara. Les relacions sexuals amb ell mateix i amb altres tenen un referent formatiu, així com un cert efecte de modelatge. Referent a això sí que són els iguals que els ajuden a trobar

les pàgines adequades. Hi accedeixen directament a partir de recerques senzilles i de recomanacions directes.

Aquest hàbit implica un exercici de la sexualitat parcialment diferent al de les generacions precedents no formades amb el suport d'Internet. Aquest hàbit implica un exercici modificat de la sexualitat, amb el suport d'altres agents que fomenten una sèrie de conductes i que modifiquen sensiblement l'entorn dels aprenentatges. Es produeix una més àmplia demanda de variants sexuals, així com majors detalls associats a la conducta sexual, però es produeix una reducció de les opcions de relació interpersonal.

Les respostes dels joves sobre les pràctiques i demandes sexuals, en el cas dels homes, es limita a una sèrie d'opcions molt similars en tots els casos, coincidint en les pràctiques que es consideren desitjables.

L'*habitus* es desenvolupa com un imaginari personal/col·lectiu de la sexualitat, i de dominació, adaptat a la sexualitat dominant en el model imposat pel patriarcat (Ballester, Orte i Pozo, 2014).

Els/les adolescents es caracteritzen per prioritzar la gratificació immediata i viure el present, es creuen invulnerables al perill i senten curiositat per noves vivències estimulants i arriscades, el que els/les fa més susceptibles a les conductes de risc. Tenen dificultat en el control dels impulsos, són influenciats pels mitjans de comunicació i la publicitat. A més, s'ha observat que el consum de tòxics en adolescents pot estar associat a un major ús d'Internet o videojocs (Muñoz et al, 2014).

L'adolescència és un període crític per al desenvolupament psico-sexual, ja que la socialització sexual pot tenir un impacte fort en la formació sexual durant aquest temps (Harkness, Mullan & Blaszczynski, 2015).

5.2.El paper clau de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) respecte als/les adolescents

Amb la introducció d'Internet, la disponibilitat d'accés a materials sexualment explícits ha augmentat dramàticament. Els llocs web sexuals són visitats per aproximadament un terç de tots els usuaris d'Internet, i el 70% de compres en línia són de materials sexualment explícits (Ayres i Haddoch, 2009).

Les conseqüències positives o negatives poden resultar segons com Internet es fa servir en diversos contextos socials per a activitats d'una naturalesa sexual. La sexualitat d'Internet pot tenir impactes a actituds sexuals i identitats, la socialització sexual de nens i adolescents, relacions sexuals, la posició social i activisme polític de minories sexuals, la inclusió de persones amb diversitat funcional, l'extensió de malalties de transmissió sexual, satisfacció sexual en relacions de la parella, la promoció de la salut sexual, el desenvolupament de desordres sexuals i l'esdeveniment de la vitalitat sexual. La sexualitat d'Internet designa una varietat de fenòmens sexuals (per exemple, pornografia, educació sexual, contactes sexuals) relacionat amb un ampli espectre de serveis en línia i aplicacions (per exemple, llocs web, sales de xat en línia). Si una varietat encara més àmplia de xarxes de l'ordinador - com diaris electrònics - s'inclou en aquesta definició extensiva, es pot parlar de sexualitat en línia o cibersexualitat.

Internet proveeix a usuaris d'una oportunitat de satisfer les seves necessitats sexuals de manera constructiva - per experimentar la satisfacció sexual a través de la masturbació; millorar la comunicació sexual en una relació; protegir-se de malalties de transmissió sexual a través del coneixement del sexe segur; parlar anònimament de desitjos sexuals vergonyosos amb altres; etc.

L'educació sexual a Internet és dels tercers temes més cercats a Internet (Döring, 2009).

A més, ja que l'ordinador i les activitats d'Internet es condueixen en gran part en absència d'altres, i amb una percepció de l'anonimat, hi ha una motivació per a l'augment d'ús de pornografia. El control parental i de l'escola, suposa un menor ús a llocs web pornogràfics (Mesch, 2009).

La varietat d'empreses distribuïdores d'anuncis de contactes, així com de compra directa de serveis sexuals, és molt àmplia. Es pot accedir a comprar serveis sexuals pagats de forma fàcil, suposadament privada i sense complicacions.

Les característiques d'Internet són: tothom té abast; impossibilitat tècnica de controlar totes les pàgines; grans possibilitats de comunicació (interactivitat, imatges, sons, etc.); xarxes socials molt diverses; publicitat multimèdia amb distribució de temps real i interacció fàcil; deslocalització geogràfica; llibertat d'horaris (presència mundial 24 hores 365 dies a l'any), accés fàcil a grans quantitats d'informació relacionada (infinitat d'alternatives diverses per a cada tipus d'informació); preus baixos d'oferta, possibilitat de trobar ofertes adaptades a tots els tipus d'usuaris; etc. Molt clarament augmenta el potencial per fer negoci.

El desenvolupament dels procediments de distribució de vídeos, en particular la difusió de vídeos ha facilitat el consum de la pornografia. Molts adolescents s'inicien en la prostitució a través d'aquestes modalitats de pornografia (Ballester, Pozo i Orte, 2013).

Són milions els individus a tot el món, especialment adolescents i joves, que s'han deixat seduir per les noves tecnologies i Internet, incorporant-los en la seva vida quotidiana, en les seves comunicacions i en els seus vincles.

Un altre factor important a considerar és la bretxa digital generacional. Tant nens/es com adolescents són "nadius digitals" i moltes vegades són ells/es els que ensenyen i eduquen als seus pares en aquest àrea, el que genera una alteració en les jerarquies familiars i deixa als menors en risc d'ús i exposició, ja que els pares tenen poques estratègies per a una adequada supervisió i monitoratge.

Aspecte negatiu de les TIC

En relació als aspectes negatius de l'ús d'objectes tecnològics en general, sabem que l'exposició a violència en els mitjans de comunicació, Internet, videojocs i xarxes socials, augmenta les interaccions agressives en nens/es i adolescents en enquadraments socials desestructurats. Es produeix, a més, un alt grau d'exposició desitjada i no desitjada a pornografia a usuaris d'Internet i hi ha una major exposició en individus vulnerables (amb tendència a la delinqüència, amb depressió i/o que han estat victimitzats). Es genera una baixa capacitat de lectura facial i d'habilitats socials directes.

L'evidència és menys consistent quan es considera als/les adolescents.

Internet i les xarxes socials poden estimular fàcilment conductes inadequades causa de l'existència d'anonimat i falsejament d'identitat, com exhibicionisme, agressivitat, engany, entre d'altres (Arab i Díaz, 2014).

Segons l'«Observatori de la Societat de la Informació de les Illes Balears», dos terços dels joves de 15 i 16 anys naveguen sols per Internet i el 62,2% no tenen a casa normes per accedir a la xarxa (Muñoz et al, 2014).

Hi ha una sèrie de situacions que poden constituir riscos:

- Ús abusiu o addicció: excessiu temps de connexió que pot implicar dependència o renúncia a la realització d'altres activitats.
- Vulneració de drets de propietat industrial o intel·lectual: ús il·lícit o descàrrega d'imatges, programes, contingut o programari.
- Accés a continguts inapropiats: sexual, xenòfob, terrorisme, anorèxia i bulímia, o contingut fals.
- Interacció i aguit per part d'altres persones i/o *ciberbullying*, que es defineix com l'assetjament entre iguals en l'entorn de les TIC, i inclou actuacions de xantatge, vexacions i insults d'uns/es nens/es a uns/es altres.
- *Grooming* i/o assetjament sexual. És un «assetjament exercit per un adult», i es refereix a les accions realitzades deliberadament per tal d'establir una relació i un control emocional sobre un menor per tal de preparar el terreny per cometre un abús sexual. Es podria dir que són situacions d'assetjament amb un contingut sexual explícit o implícit.
- Amenaces a la privacitat: robatori, publicació i difusió de dades i imatges personals.
- Risc econòmic i/o frau: conductes que tenen per objecte provocar un perjudici econòmic al menor, que es deriven de compres, subhastes, apostes, jocs d'atzar, etc.
- Riscs tècnics: virus, troians i altres manifestacions que poden suposar un funcionament inadequat de l'equip, pèrdua d'informació, etc., i/o un risc per a la seguretat de qui el fa servir (González et al 2015).

Una de les conseqüències més negatives de l'ús d'Internet és el desenvolupament de formes il·legítimes diverses de la pornografia (infantil, violència, no consentiment, etc.) (Ballester, Pozo i Orte, 2013).

Els/les nens/es i adolescents poden trobar-se en situacions d'especial vulnerabilitat davant algun dels riscos descrits. La seva edat, inexperiència o immaduresa poden facilitar la incidència d'alguna d'aquestes situacions (González et al 2015).

Internet és una font atractiva d'informació sexual per a adolescents. Les sis àrees principals de recerca a través d'Internet dels/les adolescents són: pornografia, sex shops, treball sexual, contactes sexuals, subcultures sexuals i educació sexual.

Les preocupacions han crescut a causa de proves de que aproximadament 4 de cada 10 adolescents s'exposen a la pornografia en línia, i l'exposició alta a la pornografia d'Internet s'ha correlacionat amb l'experimentació sexual (González-Ortega et al 2015).

Els possibles riscos de l'ús excessiu de les TIC (addicció, aïllament, pèrdua d'habilitats socials, ...) en els/les joves no ha d'amagar els molts aspectes positius i el fet que s'han convertit en un element de comunicació, relació, aprenentatge i oci imprescindible en les seves vides (Muñoz et al, 2014).

Importància de les TIC

- ❖ Desenvolupament de les tecnologies de comunicació.
- ❖ Qualitat, interactivitat.
- ❖ Convergència tecnològica als mòbils.
- ❖ Accés universal als mòbils i a les webs.
- ❖ Superació de barreres.

El mòbil està omnipresent:

- Al 2015, el 78,7% de les llars espanyoles tenia accés a Internet; el principal mitjà de connexió a Internet és un dispositiu de mà (telèfons mòbils o tauletes amb connexió 3G, almenys) (Institut Nacional d'Estadística, INE, 2016).
- El 93,3% dels internautes és connecten mitjançant el telèfon mòbil, seguit per l'ordinador portàtil (76,1%) (Associació per a la Investigació de Mitjans de Comunicació, AIMC, 2016).

Població adolescent espanyola (14-18) afirma que:

- El 60,4% ho fa des del mòbil (Ballester, 2017)

5.3.La freqüència i l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC) en adolescents

La visita de llocs web pornogràfics es relaciona amb la freqüència de l'ús d'Internet. Els usuaris molt freqüents d'Internet també són usuaris molt freqüents de material pornogràfic (Mesch, 2009).

La població adolescent espanyola (14-18 anys) afirma que:

- ❖ El 88,1% reconeix connectar-se a Internet cada dia.
- ❖ El 45,8% dels que es connecten ho fan entre 1 i 2 hores al dia (Ballester, 2017).

5.4.La tradicional i la nova pornografia: elements i efectes

L'acte sexual és concebut per l'home com una forma de dominació, d'apropiació, de «possessió». Els nois són propensos a «compartimentar» la sexualitat, concebuda com un acte agressiu i sobretot físic, de conquesta, orientat cap a la penetració i l'orgasme.

Hi ha una relació de dominació del principi masculí (actiu, penetrant) sobre el principi femení (passiu, penetrat) (Bordieu, 2000).

Podríem afegir més definicions a la creixent i variable llista d'opinions creades al voltant d'aquest polèmic assumpte. Perquè, en tractar-se d'un fenomen com "el pornogràfic", és gairebé impossible aportar una definició prou sòlida com per bregar amb la gran diversitat representativa i les fronteres constantment canviant d'aquest discurs, articulat amb tan dissemblants propòsits i des de posicions tan diferents. Té els seus orígens en l'arrel grega "porn", que implicava idees vinculades amb la prostitució i la luxúria.

Lynn Hunt troba que la paraula "pornographe" reapareix per primera vegada en 1769.

També comença a utilitzar-se per referir-se a aquells escrits i imatges "obscenes" de les dècades de 1830 i 1840.

El 1909 pren igual l'accepció original de "porn" i afegeix: "expressió o suggestió de temes obscens o impúdics en la literatura o l'art".

El primer ús "modern" del terme són aquells llibres escrits en prosa o vers que "pertorbin l'ordre social i trenquin la bona moral".

No és sinó fins a mitjan segle XX, i sobretot a partir de l'estructuració de la dicotomia de "l'eròtic" vs "el pornogràfic" i de l'explosió de la cultura de masses, quan es comença un procés de subdivisió i especialització de aquesta categoria, amb el que van a aparèixer un sens fi de termes derivats de la paraula; molt vinculats al seu significat primari (García, 2001).

La pornografia es defineix com a 'mitjans sexualment explícits que es volen principalment per despertar sexualment al públic'. Les representacions sexualment explícites inclouen imatges de nuesa femenina o masculina o semi nuesa, activitat sexual implícita i activitat sexual actual.

El terme 'pornografia' sovint s'ha fet servir pejorativament, referint-se a representacions de cossos i activitat sexual ofensives, obscenes, nocives o per una altra part problemàtiques, però aquí es fa servir neutralment (Flood, 2007).

Malgrat els esforços d'investigadors de definir la pornografia, ha resultat difícil, i s'ha assolit poc consens. Alguns erudits defineixen la pornografia simplement com "material que cregui o espera crear l'excitació sexual per al receptor". No obstant això, la major part d'erudits sostenen que la pornografia no es pot definir simplement com a material sexualment explícit; aquests materials també han d'incloure la subordinació, la degradació, despersonalització, la subjugació, l'abús i/o la violència contra dones. Clínicament parlant, és important reconèixer que cada client definirà la pornografia de maneres diferents (Ayres i Haddock, 2009).

L'ús de la pornografia és comú (Harkness, Mullan & Blaszczynski, 2015).

Els/les nens/es fàcilment s'exposen a la pornografia en línia sense pràcticament barreres d'accés relacionades amb l'edat. Tres quarts dels llocs web pornogràfics comercials mostren el contingut adult en la primera pàgina, on qualsevol pot tenir accés, sovint a través d'anuncis sexualment explícits per a altres llocs. Només un terç d'aquests llocs web ofereix un avís que indica que l'espectador entra en un lloc 'adult'. Els avisos típics contenen 'Ha de ser major de 18 anys'. No obstant això, no hi ha mecanisme que realment impedeixi a un menor entrar al lloc, a més del propi sentit d'aquesta persona de la legalitat (Flood, 2007).

Un estudi de Livingstone va evidenciar que més d'un 30% dels menors de 18 anys no tenia instruccions per navegar segur; més d'un 30% va visitar un lloc pornogràfic de manera accidental; i un 25% va rebre pornografia via correu electrònic (Arab i Díaz, 2014).

La indústria de la pornografia internacional genera entre 8 i 10 mil milions de dòlars per any i té una taxa de creixement anual de més del 9,2% (Ayres i Haddoch, 2009).

La pornografia il·legal (amb menors, animals, violenta, fetitxista) constitueix una tercera part del contingut sexualment explícit disponible en línia (Döring, 2009).

Efectes negatius de la pornografia (veure, també, l'apartat 8)

La facilitat d'accés i l'abundància del contingut pornogràfic a Internet tendeixen a ampliar l'ansietat sobre la influència nociva de la pornografia d'Internet a menors (Mesch, 2009).

1. Quan més dubtes i menys relacions saludables, lliures i plaents: major ús de pornografia
2. Els grans consumidors de pornografia acaben com a demandants
3. Compra de vídeos (PPV), consulta d'anuncis, recerques cada vegada més orientades al cara a cara
4. Els grans consumidors de pornografia, reben pressió creixent
5. Primers contactes amb dones o homes prostituïts (casos identificats amb 16 anys)
6. Altres riscos: quasi-prostitució (Ballester, 2017)

Alguns autors relaten que els adolescents de sexe masculí exposats a la pornografia en línia amb menor probabilitat faran servir un condó durant la còpula; mentre altres no troben cap associació entre exposició al contingut sexual i ús del condó (González-Ortega et al, 2015).

La pornografia transmet una idea sobrevalorada del sexe (Uribe, 2014).

Tot i que la gran majoria d'espectadors de la pornografia d'Internet no desenvolupa cap problema significatiu relacionat amb la pornografia (D'Orlando, 2011), ni es relaciona amb l'activitat delictiva o ofensiva sexual contra la gent (Döring, 2009).

Autors afirmen que no tenen proves sobre si la recepció de la informació sexual d'Internet té a veure amb el comportament sexual entre adolescents (González-Ortega et al, 2015).

Els efectes positius potencials de l'auto seleccionat (predominantment legal i no violent) de pornografia en línia - com el plaer augmentat, l'acceptació, la inclusió de la gent amb diversitat funcional, millorar la comunicació entre companys sexuals, a més de l'ampliació de papers sexuals tradicionals - han estat el subjecte de només uns estudis empírics o teòrics fins al moment (Döring, 2009).

Els materials sexualment explícits a la xarxa es diferencien de materials pornogràfics com revistes i pel·lícules.

En primer lloc, el contingut està extensament disponible, i també en fòrums en línia, taulers d'anuncis, blocs i per correu electrònic.

En segon lloc, els materials es presenten en format multimèdia tal com imatges mòbils, seqüències animades, textos sexualment explícits, xats calents i jocs sexuals interactius que es dirigeixen als gustos específics dels usuaris.

En tercer lloc, es coneixen casos en què els usuaris es fan productors del material pornogràfic, fent pel·lícules o fotos de si mateixos o altres i posant-los en circulació a la xarxa (Mesch, 2009).

Els més comuns són aquells que no requereixen el contacte amb altres usuaris: lectura de textos eròtics, descarregar imatges o veure pel·lícules pornogràfiques (Ballester-Arnal et al, 2016).

A més, trobam el món de la pornografia feta de dones per a dones (moltes, lesbianes o “queers”) està fragmentat i menys establert que la indústria del porno. Pot ser “hardcore” (mostrant penetració o sexe oral), “softcore” (cossos nus però que no ensenyen imatges de sexe), o educacional (“hardcore” o “softcore”).

Proclamen que les dones poden ser feministes i fer pornografia i, que el treball que produeixen, és feminista. Veuen la pornografia com un vehicle per a explorar i expandir la sexualitat. Moltes són activistes o s'identifiquen amb organitzacions polítiques i veuen la pornografia com un espai on poden exposar els seus principis en quant a gènere, sexualitat, ètnia i comunitat dins la pràctica.

Moltes actrius i productors/es tenen una formació en educació sexual. Tenen dues principals motivacions per a fer pornografia: crear una pornografia alternativa, o que pot ser educativa pels usuaris.

Fan un millor porno el qual es tradueix en el plaer de les dones, centrant-se en els orgasmes de les mateixes, mostrant diversitat de cossos i sexualitats, usant persones reals amb cossos reals, creant una cosa amb la qual l'audiència s'hi pot identificar (Bakehorn, 2010).

La pornografia ha estat objecte de debat des de la seva aparició, fa almenys dos mil anys a la Roma imperial. Des de posicions que la defensen com una modalitat de la llibertat d'expressió, fins els qui la critiquen per la seva vinculació a l'explotació del cos de les dones. No obstant això, s'ha modificat substancialment. Com sabem, fins fa poc gairebé no existia pornografia masculina. La capacitat de compra de grans sectors de dones, així com l'augment dels canals de demanda i distribució d'imatges i vídeos han fet aparèixer un tímid mercat de pornografia per a dones. El mercat de pornografia gai existeix i és pujant a Occident des dels anys seixanta del segle passat.

La pornografia confirma els rols sexuals convencionals, atès que els papers desenvolupats per homes i dones en les filmacions sexuals són estereotipades, però ja no es redueixen als models estàndard d'home musculós i de gran resistència i dona atractiva de grans pits.

Nova pornografia

No es pot negar l'impacte que té sobre les conductes sexuals, així com sobre les relacions de gènere, la "nova pornografia" distribuïda per Internet. La familiaritat amb pràctiques de risc, la descontextualització de la sexualitat, la immediatesa, la simplificació de les relacions interpersonals, així com la vinculació amb noves modalitats de prostitució, converteixen la nova pornografia en un fenomen d'especial rellevància per a la comprensió de les relacions interpersonals.

No es pot comparar la pornografia convencional amb la nova pornografia. La pornografia convencional es basa en imatges impreses o filmacions, distribuïdes per canals il·legals o per les distribuïdores de revistes, amb venda a sex shop o en comerços de diversos productes (premsa, vídeo, especialment). La dificultat d'accés, així com el cost de les imatges, l'exposició de qui l'adquireix, així com altres factors, limitaven el seu impacte. La nova pornografia, distribuïda per Internet, modifica la distribució superant les limitacions observades, però també modifica els sistemes de producció i les conseqüències que se'n deriven (Veure l'apartat 10 de canvis en la prostitució i la pornografia).

La nova pornografia té un impacte desconegut fins al gran desenvolupament d'Internet, en els últims deu anys. La seva presència s'ha normalitzat per a la majoria de la població occidental, especialment per a la població masculina, augmentant l'oferta i la demanda. El seu ús no ha deixat d'augmentar, generant addicció en els consumidors habituals. Per aquest motiu, no es pot ignorar el seu impacte sobre aquests usuaris i les relacions que estableixen.

Actualment, la pornografia mostra tot tipus de dones (joves i grans, primes i gruixudes, amb i sense pits, etc.) i gairebé tot tipus d'homes (un requisit és la durada de les ereccions). El que es mostra de forma estereotipada és tota la relació sexual, d'inici a final, sent dominants alguns aspectes característics de la sexualitat basada en la dominació masculina:

- El desig masculí (en les filmacions heterosexuales) és el que ha de ser satisfet
- Tot comença i acaba amb l'erecció masculina
- Les fantasies centrals que es representen són les masculines.

És a dir, homes i dones poden ser molt diversos, però les seves relacions si són una representació dels models de gènere dominants.

La nova pornografia i les opcions que ofereix Internet generen un efecte de ritualització de les relacions sexuals. La nova pornografia tindria així un gran poder de ritualització (Ballester, Orte i Pozo, 2014).

La pornografia tradicional regula els cossos i és legal en molts països perquè interessa des dels poders, ja que paradoxalment acota la sexualitat, tot i les múltiples formes de exhibir-la.

La pornografia queda del costat de la transgressió, al temps en què es reforcen la família nuclear burgesa i el predomini del patriarcat, pilars de la societat capitalista.

La pornografia erotitza la jerarquia en institucionalitzar la sexualitat de la supremacia masculina, fusionant la erotització de la dominació i la submissió amb la construcció social del masculí i el femení.

El post porno és una ideologia que qüestiona els estereotips sexuals en què es recolza el porno tradicional, tal com podem veure a Internet. Els seus seguidors proposen i encoratgen la inclusió de tots els cossos que no encaixen en els estàndards de normalitat corporal, ni en els paràmetres de producció capitalista, ni en els cànons de bellesa: els cossos trans, obesos, amb diversitat funcional, etcètera.

Es proposa tornar subjectes a aquells cossos que fins ara només havien pogut ser objectes abjectes de la representació pornogràfica. És també un procés que intenta aconseguir un reempoderament i re apropiació de la representació sexual, postulada com a normal.

Al post porno, el cos i els seus plaers apareixen en primer pla, multiplicant les combinatòries possibles, diversificant les maneres d'assolir la satisfacció, i secundaritzant absolutament l'objecte d'aquesta satisfacció. Si en els consensos teòrics i de sentit comú preval el concepte de diferència (violència de gènere: masculí-femení) aquí el significant apropiat és diversitat.

La sexualitat post porno intenta conquerir la funció pedagògica que va complir el porno durant anys, explorant representacions de sexualitats divergents que subverteixen els estereotips sexuals i de gènere (Barros et al, 2016).

L'ús de la pornografia pot influir en la sexualitat i estil de vida.

La investigació sobre l'ús de la pornografia entre noies és escassa. Les dones que fan servir pornografia tenen actituds més positives cap al sexe extramatrimonial i adolescent prematrimonial. Un alt nivell d'ús té a veure amb una creença que la gent té relacions sexuals abans en la vida i afavoreix tècniques sexuals més variades. Entre noies més joves, és comú mirar la pornografia sola, mentre entre noies més grans és més comú mirar amb un company. Entre noies adolescents, les raons primàries de mirar pornografia són la curiositat i perquè 'és guai'. L'ús de pornografia té el sentit diferent i l'impacte en grups diferents d'adolescents de sexe femení, com a adolescents de minories ètniques o socioeconòmiques diferents, els que viuen en zones rurals o

urbanes, i de diferents edats. Pel que fa a les noies que no han ús, les seves actituds cap a la pornografia són majoritàriament negatives.

Els/les adolescents, d'altra banda, en general, tenen una actitud positiva cap a la pornografia.

A més, als seus 20 anys, homes i dones relaten actituds positives de manera similar.

La pornografia també s'ha descrit com una font d'informació i estímul (Mattebo et al, 2016).

Comparat amb dones, s'ha trobat que els homes consumeixen més pornografia, s'exposen a la pornografia en una edat més jove, usen la pornografia més sovint durant la masturbació, i tenen major atracció a una varietat més àmplia de la pornografia.

Els homes passen considerablement més temps de mitjana per setmana usant pornografia que les dones (Hald i Malamuth, 2008).

5.5.L'origen i les causes de l'ús de pornografia per part dels/les adolescents

Les causes principals de l'ús voluntari de la pornografia són: curiositat, estímul sexual, masturbació i realçament de la vida sexual amb companys. És consumida principalment per individus en moments de soledat (Döring, 2009).

Tal i com afirmà Uribe (2014), els joves recorren a la pornografia per resoldre dubtes sexuals. La meitat dels joves d'entre 14 i 17 anys han vist continguts pornogràfics. Això té les seves conseqüències: la primera relació sexual s'avança i tenen risc de caure en relacions dependents.

Per a molts joves, Internet és un instrument útil per a dirigir-se a la manca de coneixement sexual i sexualitat, o aprendre certes habilitats per la inspecció de la pornografia.

El predomini d'aquestes activitats sexuals en línia depèn de factors com edat i sexe (Ballester-Arnal et al, 2016).

En tots els casos, l'ús pornogràfic té a veure amb característiques demogràfiques com a gènere i estat socioeconòmic (Mesch, 2009).

La pornografia pot ser una font significativa d'educació sexual, en particular si altres fonts d'informació no estan disponibles (Harkness, Mullan & Blaszczynski, 2015).

La gent busca el sexe a Internet com una manera ràpida de satisfer el desig sexual. En aquest sentit, la inspecció de pornografia es fa l'opció més ràpida per aconseguir el plaer. (Ballester-Arnal et al, 2016).

5.6.Els mitjans a través dels quals els/les adolescents feien ús de pornografia

Mitjà principal d'accés a pornografia

	TOTAL	Homes	Dones
Ordinador (portàtil o sobretaula)	28,60%	27,79%	30,23%
Mòbil	53,93%	56,45%	48,84%
Tablet	17,47%	15,76%	20,93%

Font: Ballester, L. (2017). *Nova pornografia, prostitució i adolescència*. Xerrada al Casal de les Dones.

5.7. La freqüència d'ús de pornografia que feien els/les adolescents

El nou per cent d'usuaris d'Internet gasta més de 11 hores per setmana buscant i veient materials sexuals (Ayres i Haddoch, 2009).

La majoria d'usuaris d'Internet de tant en tant busca informació sexual en línia (Döring, 2009).

Els/les adolescents religiosos, probablement visiten llocs web pornogràfics amb menor freqüència que els/les que no ho són (Mesch, 2009).

La freqüència més alta d'ús de pornografia és considerablement més comú entre aquells que han tingut alguna vegada sexe amb treballadores sexuals (Ng i Wong, 2016).

Adolescents: grans consumidors de pornografia

	TOTAL	Homes	Dones
Accés a pornografia en internet (14-18 anys)	79,91%	92,82%	62,32%
Freqüència			
Ocasionalment	27,83%	6,88%	70,35%
Diverses vegades a la setmana	14,40%	12,61%	18,02%
Diàriament	57,77%	80,52%	11,63%

Font: Ballester, L. (2017). *Nova pornografia, prostitució i adolescència*. Xerrada al Casal de les Dones.

5.8.Efectes de l'ús de la pornografia en ells/es i en les seves relacions

La pornografia afecta als/les adolescents que en fan ús en diverses àrees, fins i tot en el seu coneixement sexual, actituds cap al sexe, actituds cap al sexe oposat, vida sexual i qualitat de vida en general.

Els homes relaten efectes considerablement més positius de l'ús que les dones. També efectes considerablement més negatius d'aquest.

Per a tots dos gèneres, es donen només petits efectes negatius per l'ús de pornografia.

Els alts consumidors de pornografia creuen que aquesta és realista, i qui es masturba majorment, percep majors efectes positius.

Els efectes negatius de l'ús de la pornografia es troben en països on els nivells d'hostilitat entre homes i dones i altres índexs de risc d'agressió sexual són més alts (Hald i Malamuth, 2008).

L'exposició de nens/es i adolescents a aquest material preocupa en particular en què pot tenir un efecte negatiu en el seu desenvolupament, motivant la major acceptació de permissió sexual, activitat sexual a una edat primerenca, acceptació d'actituds negatives cap a dones, etc. (Mesch, 2009).

Els resultats suggereixen que la pornografia d'Internet (Braun-Courville i Rojas, 2009):

- ❖ És una potent influència a les actituds sexuals d'aquests/es.
- ❖ Té potencials implicacions per les relacions dels/les adolescents.
- ❖ Els/les adolescents exposats a la pornografia d'Internet tenen una major acceptació del comportament sexual ocasional.
- ❖ L'exposició a pornografia d'Internet està associada a un alt risc de comportaments sexuals.

Amb l'arribada de l'Internet i l'ús enormement augmentat de la pornografia, els clínics observen cada vegada més els efectes negatius de l'ús de la pornografia en les relacions i, fins i tot, el desenvolupament d'actituds negatives cap a dones, acceptació de mites de violació i agressió. Estudis que han fet servir la metodologia experimental han trobat correlacions positives entre el consum de la pornografia i que accepten mites, mentre que la investigació no experimental ha relatat menys resultats significatius. Els altres relaten efectes que s'adhereixen al model catàrtic, conclouent que poden pensar de la

pornografia com "aliment per a la fantasia sexual de persones - generalment homes - a qui els agrada masturbar-se" (Ayres i Haddoch, 2009).

L'associació entre ús de la pornografia i indicadors de comportaments del risc sexual, inclou: (a) pràctiques sexuals no segures i ús del condó, (b) nombre de companys sexuals, (c) pràctiques sexuals ocasionals i (d) freqüència (Harkness, Mullan & Blaszczyński, 2015).

Els principals riscos de la pornografia són: (1) insensibilitat augmentada cap a dones; (2) trivialització de la violació com un delicte; (3) percepció deformada de sexualitat; (4) desig augmentat de més tipus anormals i estranys de pornografia (intensificació i dependència); (6) satisfacció disminuïda pel rendiment sexual del company; (7) dubtes sobre el valor del matrimoni; (8) desig disminuït de tenir fills; i (9) relacions no monògames que veuen com a normals i comportament natural (D'Orlando, 2011).

Els comportaments de risc sexuals poden tenir conseqüències serioses per a la salut física, psicològica i sexual (Mattebo et al, 2016).

Efectes en els companys i en les relacions

La majoria d'usuaris de la pornografia sovint són heterossexuals de sexe masculí. La major part d'aquests estudis han trobat que la pornografia és una experiència negativa per a dones en relacions, que contribueix a la pèrdua de confiança, respecte, amor propi i connexió emocional amb la parella. No obstant això, alguns investigadors han trobat que el material explícit és sexualment estimulants per a algunes dones, augmenta la proximitat sexual i emocional en les seves relacions íntimes i augmenta la seva imatge del cos. Per parelles que decideixen junts consumir obertament la pornografia, això pot ser un aspecte d'enriquiment de la intimitat, encara que això no es doni sovint. Les dones de qui sovint han abusat informen que els seus companys miraven pornografia. S'ha trobat que l'ús considerable de la pornografia augmenta les probabilitats d'insults sexuals a companyes de sexe femení (Ayres i Haddoch, 2009).

Las conseqüències de la ritualització són molt diverses, entre elles es pot trobar la incapacitació creixent per les relacions de seducció i sexuals no pautades (el cas extrem

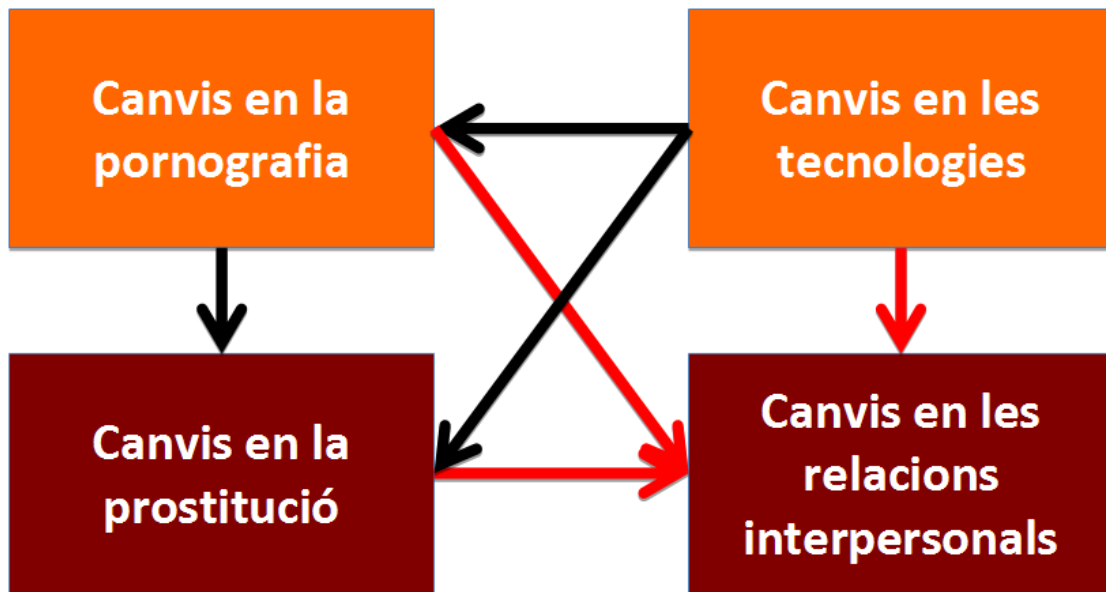
seria la síndrome del celibat japonès: "sekkusu shinai", la incapacitat per mantenir relacions estables amb una parella després d'alguns episodis de sexe en comú, l'expectativa distorsionada en les relacions sexuals, i altres efectes (Ballester, Orte i Pozo, 2014).

L'augment de l'exposició a material sexual explícit és un factor substancial que influeix en la sexualitat adolescent i la salut i les preocupacions pels impactes negatius d'aquest material, com coacció sexual i expectatives poc realistes del sexe. L'adopció ràpida i l'ús de tecnologies en línia i mòbils per nens/es tenen a veure amb el risc del dany sexual i agressiu en alguns adolescents (Mattebo et al, 2016).

Altres efectes a les relacions interpersonals (Ballester, 2017)

- ❖ Modifica els pràctiques sexuals dels grans consumidors: major risc en les relacions amb els seves parelles, com s'ha dit.
- ❖ Cosificació, mercantilització i ritualització de les relacions sexuals (patrons de relació, imaginari limitat).

5.9. Les connexions entre prostitució, pornografia i relacions interpersonals

Font: Ballester, L. (2017). *Nova pornografia, prostitució i adolescència*. Xerrada al Casal de les Dones.

Les modalitats de selecció de parelles redueixen i simplifiquen el procés d'elecció, seducció i de pas a l'acció sexual. En el cas de la prostitució, s'elimina la seducció, substituint-la pel pagament. En general, es passa a una ritualització, segons el model de mercat, de les relacions sexuals interpersonals (Ballester, Orte i Pozo, 2014).

Es dona una pressió per a l'accés a la prostitució. Es cerquen conceptes de pornografia a través del cercador i, sovint, s'obtenen anuncis de prostitució (Ballester, 2017).

5.10. Canvis en la pornografia i en l'exercici de la prostitució

Pornografia: quatre canvis destacables

1. Filmacions amb millores constants, abandonant la distribució d'imatges a suports tradicionals (jpg):

L'oferta és majoritàriament gratuïta, però vinculada a empreses de quatre mercats, en expansió en el món d'Internet:

- ❖ El de la publicitat
- ❖ El de les filmacions pornogràfiques d'alta qualitat (en directe, per encàrrec, etc.)
- ❖ El dels contactes lliures
- ❖ El dels contactes pagats (prostitució)

Dimensions actuals del negoci de la pornografia:

- ❖ 2.776.860.000 €: quantitat que genera cada any el porno al món
- ❖ 1 de cada 5 recerques a els mòbils és de porno
- ❖ El 35% de totes els descàrregues a Internet són pornogràfiques
- ❖ El 50% creuen que a els seus amics tenen comportaments de risc per Internet

2. Oferta il·limitada, amb producció i distribució constant a tot el món de centenars de milers de filmacions.

3. És mostren pràctiques sexuals de tot tipus (legals, il·legals, d'alt risc) sense filtres.

Hi ha diversos nivells d'interactivitat, des de la mínima interacció fins la relació cara a cara

Prostitució: quatre principals canvis

1. Del carrer a locals més ocults, evitant conflictes

2. Del carrer i locals, a pisos, ocultant la seva situació

3. Dels contactes cara a cara als contactes a Internet. Nous agents: TIC

4. Reducció de la consideració negativa, naturalització, tot i que encara roman l'estigma (Ballester, 2017)

6. PROCÉS METODOLÒGIC DE LA INVESTIGACIÓ REALITZADA A LA UIB

6.1 Mètode

Es dugué a terme una revisió de la literatura sobre la temàtica a través d'una recerca personal, així com també de propostes bibliogràfiques sobre el tema per part de la tutora Rosario Pozo i Lluís Ballester, i de la consulta de cercadors com Researchgate, Academia.edu, Dialnet i Google Acadèmic, fins al moment de l'última entrega.

Per altra banda, es realitzà un estudi d'enquesta de forma transversal. L'aplicació de l'instrument es basà en l'autoadministració controlada per enquestador a través d'un formulari de Google Drive.

La metodologia d'aquest treball es sustenta en el Codi Deontològic d'Educació Social, principalment, en el principi de professionalitat (respecte a la persona, defensa dels drets humans, responsabilitat, competència i prudència), el de confidencialitat (sobretot pel que respecta a les enquestes), el de formació permanent, i el de participació comunitària (a la tasca educativa).

6.2 Mostra

Es va definir una mostra de 132 elements pertinents al grup d'estudiants de primer i segon curs dels estudis de grau d'educació infantil, primària, social i pedagogia de la Universitat de les Illes Balears. Es treballà segons un mostreig aleatori simple.

6.2.1. Descripció de la mostra

La realització de l'enquesta fou voluntària i en el moment i lloc on volguessin (a través de Google Drive).

Com s'ha comentat anteriorment, es comptà amb 132 enquestes completes i en bones condicions de fiabilitat. L'únic a destacar és que a algunes preguntes tant sols contestà una part dels enquestats/des.

Es prestà atenció a la proporcionalitat per sexe, obtenint un 86,4 % de respostes de dones i un 13,6 % d'homes (taula 1).

Com s'ha pogut observar, el 45,5 %, és a dir, quasi la meitat dels/les enquestats/des són majors de 20 anys.

6.3 Instrument

L'enquesta s'elaborà prèviament en base a la lectura de documentació, la recerca, l'anàlisi de pàgines web i vídeos sobre el tema, així com amb l'orientació de Rosario Pozo i Lluís Ballester. Aquesta és aplicable a població adulta a partir dels 18 anys amb un mínim nivell de comprensió lectora. Se'ls demanà per l'ús que feien de pornografia entre els 15 i els 17 anys.

Abans de passar l'enquesta als estudiants, es provà amb persones properes per tal de detectar debilitats, corregir-les i millorar l'enquesta (preguntes o respostes dubtoses, etc.).

Als/les participants d'aquest estudi se'ls demanà col·laboració, de manera que responguessin amb la màxima sinceritat i serietat per a possibilitar la investigació. Aquesta enquesta era anònima i es feu a través d'un formulari de Drive (veure l'annex).

6.4 Procés del treball de camp

Baix proposta de Lluís Ballester, s'elaborà una enquesta que fou corregida per Rosario Pozo, provada en persones del propi entorn de l'alumna, i revalorada per Lluís un matí amb els/les seus/es alumnes de segon curs d'Educació social. Lluís em recomanà, en un principi, passar l'enquesta als primers cursos d'Educació social, pedagogia, magisteri i treball social, per tal de tenir un ventall més ampli.

Setmanes més tard, aconsellà que es passàs a alumnes d'educació infantil, primària, social i pedagogia.

El 3 de maig em vaig reunir amb Rosario i m'animà a seguir treballant per a contactar amb docents que facilitassin la passada de l'enquesta als/les seus/es alumnes.

El mateix dia es va contactar amb 21 docents dels diferents estudis, demanant-los col·laboració. A escasses hores, ja es va rebre resposta d'una docent.

El dia 4 de maig, un docent va dir que ja no fa classe; un altre respongué que el mateix dia tenia classe i li ho comentaria a l'alumnat; un altre digué que col·laboraria però que s'explicàs el treball davant els/les

<p>alumnes; un altre digué el mateix però com fa classe al matí i jo treballa, digué que parlàs amb un professor de tarda. La nit del 4 de maig ja es tenien 31 respostes de l'enquesta.</p>
<p>El dia 5 de maig un docent digué que com fa classe al matí tampoc podria ser.; i una docent demanà si l'enquesta és anònima. Ja es tenien 37 respostes de l'enquesta, dues d'elles amb comentaris al final: una deia que mai ha mirat pornografia i l'altra que revisi l'enquesta perquè perjudja a les persones que miren sempre pornografia.</p>
<p>El dia 6 de maig, havien contestat 44 persones.</p>
<p>El dia 7 havien contestat 49 persones.</p>
<p>El dia 8 havien contestat 51 persones; i, donat que respecte al dia anterior sols havien respost 2 persones, es va contactar de nou amb els/les docents que havien acceptat la col·laboració per a demanar-lis que recordassin al seu alumnat que contestassin l'enquesta.</p>
<p>Al matí següent, de dia 9 de maig, varen contestar dos professors, un d'ells per a dir que tots/es ho sabien i, l'altre, per a demanar que el dijous, dia 11, al matí, s'explicàs el treball als/les seus/seves alumnes de segon d'Educació Infantil.</p>
<p>El dia 9 havien contestat 57. Com es necessitava major participació, es va decidir demanar la col·laboració a Belén Pascual amb el seu grup de primer d'Educació Social i de Pedagogia, de l'assignatura de Sociologia. De seguida acceptà. Demanà una breu presentació i del treball, igual que una docent d'Educació Primària i, així, es va fer.</p>
<p>El dia 10 de maig es va veure que el total d'enquestes respostes era 68.</p>
<p>El dia 11 de maig es va assistir a la classe de segon d'Educació Infantil a explicar el TFG i a demanar a l'alumnat col·laboració. Es varen assolir 95 enquestes i amb comentaris com "ànims, és un tema tabú molt interessant"; "stop als temes tabú".</p>
<p>El dia 12 de maig es varen veure 116 enquestes contestades i un comentari que deia "tenc curiositat pel teu treball i m'agradaria conèixer les conclusions que en treguis".</p>
<p>El dia 13 de maig havien contestat 119 persones.</p>

El dia 14 de maig havien contestat 125 persones.
El dia 15 de maig havien contestat 130 persones.
El dia 16 de maig sols havia contestat una persona, quedant 131 enquestes contestades.
El dia 17 de maig havia 132 enquestes contestades. Es va crear un full de càlcul i es va enviar a Lluís Ballester.
El dia 18 de maig es varen crear taules amb els resultats.
El dia 19 de maig es varen enviar els resultats (la tercera entrega del Treball de Fi de Grau) als tutors.
El dia 21 de maig Rosario Pozo proposà fer una tutoria.
El dia 22 de maig Lluís Ballester informà de la rebuda dels resultats de les enquestes.
El dia 23 de maig es mantingué una tutoria amb la tutora Rosario Pozo i s'acordà dur a terme algunes modificacions de cara a la tercera entrega. Es contactà també amb Lluís Ballester, amb qui s'acordà que el dia següent faria arribar un arxiu i un anàlisi sobre els resultats de les enquestes.
El dia 26 de maig es va fer la tercera entrega.

Es realitzà la recollida completa de les dades durant els mesos de març, abril i maig de 2017. En aquest període no es realitzaven exàmens ni hi havia altres fonts d'estrès acadèmic identificades, per tal de facilitar que la dedicació d'escassos minuts a respondre l'enquesta es pogués realitzar en bones condicions. Pel mateix motiu, sempre es comentà prèviament amb el professorat seleccionat, sense explicar amb antelació a l'alumnat ni els objectius de l'estudi ni altra informació.

6.5 Tractament de les dades

S'utilitzà per al tractament quantitatiu de les dades el programa d'anàlisi estadístic PASW.

6.6 Resultats de la investigació

Arrel de la mostra de l'enquesta, s'ha pogut extreure la següent informació (per a consultar els gràfics, veure l'annex 2):

La resposta no sap / no contesta no s'ha avaluat com a significativa.

a) Edat (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, la majoria d'enquestats/des són majors de 20 anys (45,5%), i aquells/es que han contestat menorment tenen 17 anys (0,8 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	17 anys	0,8 %	1
2	18 anys	4,5 %	6
3	19 anys	27,3 %	36
4	20 anys	22 %	29
5	Major de 20 anys	45,5 %	60
		100 %	132

Font: elaboració pròpia.

b) Sexe (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des és de sexe femení (86,4 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Masculí	13,6%	18
2	Femení	86,4%	114
3	Altres	0 %	0
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

c) Orientació sexual (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des és heterosexual (90,2 %), i el menor transsexual (0 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Heterosexual	90,2 %	119
2	Homosexual	2,3 %	3
3	Bisexual	6,8 %	9
4	Transsexual	0 %	0
5	Queer	0,8 %	1
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

d) País d'origen (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des és espanyol (93,9%).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Espanya	93,9 %	124
2	Altres	6,1 %	8
3	No sap / no contesta	0 %	0
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

e) Estudis de Grau (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des estudia Educació Primària (49,2 %), i el menor curs la segona carrera (2,3 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Educació Infantil	22 %	29
2	Educació Primària	49,2 %	65
3	Educació Social	13,6 %	18
4	Pedagogia	12,9 %	17
5	És la 2 ^a carrera	2,3 %	3
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

1) Educació afectivo-sexual (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des ha rebut educació afectivo-sexual a l'escola (39,4 %), i el menor a través d'Internet (3,8 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Si, a casa	17,4 %	23
2	Si, a l'escola	39,4%	52
3	Si, a través d'Internet	3,8 %	5
4	Si, a altres	9,8 %	13
5	No	27,3 %	36
6	No sap / no contesta	2,3 %	3
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

2) Formació sobre les Tecnologies de la Informació i el Coneixement (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des ha rebut formació sobre les TIC a l'escola (54,5 %), i el menor a través d'amics (6,1 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Si, a casa	9,8 %	13
2	Si, a l'escola	54,5 %	72
3	Si, a través d'amics	6,1 %	8
4	Si, a altres	10,6 %	14
5	No	18,9 %	25
6	No sap / no contesta	9,8 %	13
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

3) Freqüència de l'ús de les TIC (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des feia ús de les TIC entre 5 i 10 hores diàries (43,9 %), i el menor menys de 5 hores al dia (24,2 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Menys de 5 hores	24,2 %	32
2	Entre 5 i 10 hores	43,9 %	58
3	Més de 10 hores	29,5 %	39
4	No sap / no contesta	2,3 %	3
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

4) Ús de pornografia i altres (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des no feia ús de pornografia (62,1 %), i el menor mirava pel·lícules o xarxes socials (0,8 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Si	36,4 %	48
2	No	62,1 %	82
3	No sap / no contesta	0 %	0
4	Pel·lícules	0,8 %	1
5	Xarxes socials	0,8 %	1
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

5) Percepció de la pornografia (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des no pensava res (43,9 %), i el menor pensava que és per desesperats (11,4 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	És per desesperats	11,4 %	15
2	És un negoci	23,5 %	31
3	No pensava res	43,9 %	58
4	Altres	16,7 %	22
5	No sap / no contesta	4,5 %	6
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

6) Freqüència ús de pornografia (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des no feia mai ús de pornografia (56,1 %), i el menor feia molt ús (3 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Molt	1,5 %	2
2	Bastant	3 %	4
3	Alguna vegada	25 %	33
4	Poc	16,7 %	22
5	Mai	56,1 %	74
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

7) Inici de l'ús de pornografia (102 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des varen començar a fer ús de pornografia a partir dels 18 anys (26,5 %), i el menor abans dels 12 anys (3,9 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Abans dels 12 anys	3,9 %	4
2	Entre els 12 i els 15 anys	22,5 %	23
3	Entre els 15 i els 17 anys	21,6 %	22
4	A partir dels 18 anys	26,5 %	27
5	No sap / no contesta	25,5 %	26
		100%	102

Font: elaboració pròpia.

8) Origen de l'ús de pornografia (100 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des afirma haver cercat per iniciativa pròpia (28 %), i el menor per altres (26 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Un amic em va ensenyar vídeos	26 %	26

2	Jo ho vaig cercar	28 %	28
3	Altres	20 %	20
4	No sap / no contesta	26 %	26
		100%	100

Font: elaboració pròpia.

9) Causes de l'ús de pornografia (96 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des comença a fer-ne ús per a masturbar-se (33,3 %), i el menor per a impressionar als amics (0 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Per a masturbar-me	33,3 %	32
2	Agafar idees	21,9 %	21
3	Per a impressionar als amics	0 %	0
4	Altres	17,7 %	17
5	No sap / no contesta	27,1 %	26
		100%	96

Font: elaboració pròpia.

10) Freqüència d'ús de pornografia (98 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des feia ús alguna vegada (59,2 %), i el menor diàriament (2 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Alguna vegada	59,2 %	58
2	Setmanalment	10,2 %	10
3	Diàriament	2 %	2
4	No sap / no contesta	28,6 %	28
		100%	98

Font: elaboració pròpia.

11) Ús en soledat o companyia (86 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des en feia ús sol (66,3 %), i el menor amb amics (10,5 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Sol	66,3 %	57
2	Amb amics	10,5 %	9
3	Altres	23,3 %	20
		100%	86

Font: elaboració pròpia.

12) Mitjà d'ús de pornografia (85 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge en feia ús a través de l'ordinador (57,6 %), i el menor a través de la tablet (1,2 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Ordinador	57,6 %	49
2	Mòbil	17,6 %	15
3	Tablet	1,2 %	1
4	Altres	23,5 %	20
		100%	85

Font: elaboració pròpia.

13) Recerca (86 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des cercava vídeos de relacions heterosexuales (67,4 %), i el menor de tríos o orgies (4,7 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Vídeos de relacions heterosexuales	67,4%	58
2	Vídeos de relacions homosexuals	5,8%	5
3	Tríos o orgies	4,7%	4
4	Altres	22,1 %	19
		100%	86

Font: elaboració pròpia.

14) Efectes de l'ús de pornografia (89 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des pensa que fer ús de pornografia no li causà cap efecte (79,8 %), i el menor si, amb altres (0 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Si, amb la parella	4,5%	4
2	Si, amb la família	1,1 %	1
3	Altres	0 %	0
4	No. Passa a la pregunta número 16	79,8 %	71
5	No sap / no contesta	14,6 %	13
		100%	89

Font: elaboració pròpia.

15) Tipologies d'efectes de l'ús de pornografia (17 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des considera que l'ús de pornografia li ha causat efectes que no són en la relació de parella, ni familiar ni laboral (35,3 %), i els dos menors (no ho va respondre ningú) no feien vida familiar i sortien de la feina (0 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Exigia a la meva parella	5,9 %	1
2	No feia vida familiar	0 %	0
3	Sortia de la feina	0 %	0
4	Altres	35,3 %	6
5	No sap / no contesta	58,8 %	10
		100%	17

Font: elaboració pròpia.

16) Control de l'ús de pornografia (89 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des no rebia control de l'ús de pornografia (34,8 %), i el menor si, per altres que no fossin pares, amics o parella (2,2 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Si, els meus pares	3,4 %	3
2	Si, els meus amics	24,7 %	22
3	Si, la meva parella	18 %	16
4	Altres	2,2 %	2

5	No	34,8 %	31
6	No sap / no contesta	16,9 %	15
		100%	89

Font: elaboració pròpia.

17) Ús actual de pornografia (132 respostes)

Com es pot veure a la taula, el major percentatge d'enquestats/des actualment no fa ús de pornografia (61,4 %), i el menor si (8,3 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Si	8,3 %	11
2	Alguna vegada	30,3 %	40
3	No	61,4 %	81
		100%	132

Font: elaboració pròpia.

18) Mitjà actual d'ús de pornografia (67 respostes)

Com es pot veure a la taula, el mitjà actual d'ús de pornografia és el mòbil (44,8 %), i el menor la tablet (4,5 %).

CODI	ETIQUETA	PERCENTATGE	NOMBRE
1	Ordinador	31,3 %	21
2	Mòbil	44,8 %	30
3	Tablet	4,5 %	3
4	Altres	19,4 %	13
		100%	67

Font: elaboració pròpia.

Altres resultats significatius de la investigació

		Sexe		Total
		Masculí	Femení	
5. Què penses de la pornografia?	És per desesperats/des	1	14	15
	És un negoci	3	28	31
	No pensava res	10	48	58

	Altres	3	19	22
	No sap/no contesta	1	5	6
Total		18	114	132

Font: Ballester, 2017.

El major percentatge d'enquestats no pensaven res sobre la pornografia, és un tema que no es plantejaven. El segon major percentatge pensaven que és un negoci; i la tercera major percepció és que és per a persones que estan desesperades. Hi ha més dones que homes en totes les respostes.

		Grups d'edat		
		Fins 20 anys	Majors de 21 anys	Total
5. Què penses de la pornografia?	És per desesperats/des	8	7	15
	És un negoci	20	11	31
	No pensava res	32	26	58
	Altres	9	13	22
	No sap/no contesta	3	3	6
Total		72	60	132

Font: Ballester, 2017.

La majoria no pensaven res; no obstant, crida d'atenció que la majoria dels que pensaven que és un negoci són menors de 20 anys, la qual cosa pot voler dir que les generacions més joves estan més conscienciades amb aquests temes.

Per a veure la resta de resultats comparatius per sexes i per edats, anar a la pàgina 75.

Observacions significatives dels/les enquestats/des

2 opinaren “és un tema tabú, i se'n ha de parlar”; 4 “per curiositat, amb amics o familiars”; 1 “ho mirava a través de revistes i DVD”; 4 “està distorsionat; no representa la vertadera idea de la sexualitat ni de la dona”; 1 “és una forma de masclisme pel tracte que es fa a la dona”; 1 “ho feia per a masturbar-me”; 1 “és un gran negoci”; 1 “no m'ha afectat en cap àmbit perquè, al cap i a la fi, és ciència ficció”; i 1 “actualment ho mir amb la meva parella”.

7. PROPOSTES D'INTERVENCIÓ

Cada cel·la és una línia d'intervenció basada en les línies que proposà Lluís Ballester a la xerrada sobre nova pornografia realitzada al Casal de les Dones:

Conèixer què passa a través de:

- Major recerca sobre el tema de la pornografia
- Més debat entre professionals
- Incrementar la comunicació amb els/les joves

Ballester, 2017

- Seguir investigant en l'ús de les TIC i els seus efectes en la salut de nins/es i joves i en les seves conductes (Muñoz et al, 2014).
- Més fonts de finançament per a investigacions (Ballester, Orte i Pozo, 2014).

Educació afectivo-sexual:

- Educació sexual a primària, a secundària i, especialment, a les carreres universitàries relacionades amb l'ensenyament, els serveis socials, la salut i les ciències polítiques
- A través d'un model preventiu, que eviti riscos
- Parlar del sexe com una cosa normalitzada, natural i saludable: anatomia humana, sexualitat sana, segura i plena, riscos (MTS o embaràs), etc. Tractar la sexualitat no com un tema tabú, i subratllar la importància de l'ús de mètodes anticonceptius
- Rompre amb l'estereotip de que les persones homosexuals, bisexuals, transsexuals o queer són promíscues per naturalesa

Un factor clau és el de la formació de l'imaginari sexual, especialment entre els joves de sexe masculí, a partir de les imatges que observen a Internet (Mesch, 2009).

- Evitar l'errada de l'abstinència
- Fomentar les relacions de parella sanes
- Fomentar la maduració dels/les adolescents
- Oferir alternatives a les seves eleccions, incentivar la seva presa de decisions i la comprensió de les conseqüències dels seus actes
- Estimular la seva capacitat de raonament, no ser nosaltres primers aquells que oferim respostes a totes les seves preguntes, fomentar la seva capacitat de resolució de conflictes, evitar la seva dependència a nosaltres per a resoldre els problemes
- No jutjar i ensenyar a no jutjar als/les altres, ni castigar, ni prohibir. Evitar controlar excessivament; fomentar la confiança mútua
- Fomentar el bon ús de les TIC

L'ús massiu d'Internet per part dels adolescents i joves porta a una reflexió sobre els vincles i a la necessitat de desenvolupar un enfocament integrador, que permeti visualitzar tant els riscos com les

oportunitats d'aquesta nova forma de comunicar-se en línia. Resulta indispensable per part d'un/a adult/a, complir amb les funcions de supervisió a través de les següents intervencions:

- Baixar el temps d'ús de xarxes socials i d'objectes tecnològics al mínim (una o dues hores per dia)
- Ser models d'un adequat ús de les eines que proporciona Internet
- Definir en família espais lliures d'aparells electrònics
- Estimular activitats que no involucrin pantalles i que fomentin la comunicació directa
- Parlar amb l'adolescent sobre l'ús d'Internet, mostrant-li que es confia en els seus criteris i en el seu "no ingenuïtat"; que té interès pel que fa; i que es respecta el seu coneixement sobre la tecnologia. Cal no oblidar els dos punts fonamentals en la relació: el diàleg i la negociació, evitant accedir amb una actitud desconfiada i controladora per arribar a un acord d'ús segur
- Treballar en la comprensió de les conseqüències del que es fa i / o es diu a la web
- Pagar els comptes dels dispositius mòbils dels/les fills/es, amb l'objectiu de tenir la informació d'ús
- Crear una llista de regles (llocs als quals pot accedir, temps d'ús, horaris, continguts)
- Ubicar els ordinadors en llocs comuns (sales d'estar)
- Instal·lar eines de filtres de contingut (programes dissenyats per controlar quins continguts es permeten mostrar a la web) actualitzant periòdicament.
- Controlar l'historial de les pàgines que s'han fet servir en el computador (si s'ha buidat el fitxer, probablement és per alguna raó). Els adolescents han de saber que l'historial de l'ordinador serà verificat freqüentment
- Desconnectar el wifi a la nit
- Descobrir si a l'escola hi ha supervisió i programes de filtre d'Internet
- Explicar als/les fills/es que la informació continguda en mòbils i ordinadors i altres dispositius pot ser vista i mal usada si són robats o perduts. És important transmetre'ls que és millor no guardar imatges o informació comprometedora
- Si un/a adolescent té accés a una pàgina que no és acceptable, és important que els pares no reaccionin de forma exagerada
- Conversar sobre com es va trobar la pàgina i el tipus d'informació que s'estava buscant
- Educar respecte als riscos associats a l'ús de les xarxes socials
- Ser consistents amb les conseqüències d'un mal ús de les xarxes socials
- Davant la transgressió de les normes establertes es poden establir sancions. Un dels principals temors dels adolescents és perdre la connectivitat

És necessària la supervisió constant i sistemàtica d'un adult que guiï, educi, module i controli l'accés a totes les eines tecnològiques que estan ocupant gran part del temps i de l'espai "intrapíquic" i "real" de persones en formació i desenvolupament (Arab i Díaz, 2014).

- Tractar el tema de la pornografia, els seus efectes, no criminalitzar
- Promoure alternatives educatives a la pornografia
- Desenvolupar la consciència crítica sobre el consum de la pornografia en línia

- Prevenció amb les famílies

Els/les professionals hem de preguntar i advertir als pares sobre els riscos de les TIC i, si és precís, parlar clarament amb l'adolescent d'aquests temes (Labay, 2011).

- Mantenir connexió amb els mitjans de comunicació
- Presència a les xarxes socials
- Més accions de sensibilització contra la naturalització de les pràctiques implicades (cosificació i mercantilització de les relacions, pràctiques de risc...)
- Incidir política i socialment per tal de que l'educació sexual formi part del model educatiu

Més campanyes informatives per a adolescents, famílies i professionals de la salut i educació (Labay, 2011).

- Treball en xarxa entre professionals
- Formació contínua dels professionals

Resulta indispensable per part dels adults educar-se i aprendre tot el relatiu a Internet, aplicacions i xarxes socials. Només així és possible exercir un adequat monitoratge, acompanyament i supervisió, especialment en l'etapa adolescent.

Resulta fonamental la guia i l'educació que puguin realitzar els adults significatius, tant en la generació de filtres informàtics, com en el desenvolupament de la capacitat d'autocontrol i autodirecció a la xarxa.

Instruir-en l'ús d'Internet en general i en el de totes les xarxes socials en particular, coneixent l'argot que s'utilitza en elles, com a requisit de la parentalitat moderna (Arab i Díaz, 2014).

Ballester, 2017

En l'àmbit de la pornografia:

- Limitar el seu impacte
- Limitar la presència de risc

Ballester, 2017

En l'àmbit polític:

- Controlar les connexions entre pornografia i prostitució
- Controlar la legalitat de les iniciatives

Ballester, 2017

Professionals, pares, publicistes, polítics i la indústria pornogràfica hem de prendre consciència de la situació i estar implicats/des (Labay, 2011).

8. CONCLUSIONS I ANOTACIONS FINALS

La prevalença d'ús de pornografia és d'un 36,4 %, 86,4% per a les dones i 13,6% per als homes [taula b, pàgina 36]; per la la feminització d'algunes carreres com són les d'educació.

La majoria d'enquestats/des són majors de 20 anys (45,5%) [taula a, pàgina 36]; heterossexuals (90,2 %) [taula c, pàgina 37]; espanyols (93,9%) [taula d, pàgina 37], estudiants d'Educació Primària (49,2 %) [taula e, pàgina 37]; han rebut educació afectivo-sexual a l'escola (39,4 %) [taula 1, pàgina 38] i formació sobre les TIC a l'escola (54,5 %) [taula 2, pàgina 38]. Feien ús de les TIC entre 5 i 10 hores diàries (43,9 %) [taula 3, pàgina 39]; no pensaven res sobre la pornografia (43,9 %) [taula 5, pàgina 39]; varen començar a fer ús de pornografia a partir dels 18 anys (26,5 %) [taula 7, pàgina 40], per iniciativa pròpia (28 %) [taula 8, pàgina 40], per a masturbar-se (33,3 %) [taula 9, pàgina 41], alguna vegada (59,2 %) [taula 10, pàgina 41], sols/es (66,3 %) [taula 11, pàgina 42], amb vídeos de relacions heterossexuals (67,4 %) [taula 13, pàgina 42]. L'ús de pornografia no els/les causà cap efecte (79,8 %) [taula 14, pàgina 43]; o, si els/les hi ha causat efectes no són en la relació de parella, ni familiar ni laboral (35,3 %) [taula 15, pàgina 43]. I, finalment, no rebien control de l'ús de pornografia (34,8 %) [taula 16, pàgina 43]. La qual cosa crea la necessitat de tenir o augmentar el control parental de l'ús de les TIC dels/les fills/es, per tal d'evitar tots els riscos que s'han comentat.

Una dada que no ha modificat és l'ús de pornografia: quan tenien entre 15 i 17 anys, més de la meitat dels/les enquestats/des no feien ús de pornografia (62,1 %) [taula 4, pàgina 39]; i, actualment, tampoc en fan (61,4 %) [taula 17, pàgina 44]. La majoria de dones actualment no fan ús de pornografia; però la majoria d'homes en fan ús alguna vegada.

Una dada que sí ha canviat és el mitjà d'ús de pornografia: abans, era a través de l'ordinador (57,6 %) [taula 12, pàgina 42]; i, a l'actualitat a través del mòbil (44,8 %) [taula 18, pàgina 44].

El mitjà a partir del qual s'estableixen les connexions ha passat dels ordinadors als mòbils. Sembla que les connexions habituals es realitzen amb més freqüència a partir dels mòbils. De nou, destaca el paper clau de les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC).

Amb aquests resultats es mostra que s'han assolit els objectius plantejats a l'inici i que s'han adquirit les competències i habilitats necessàries.

Existeix una important estigmatització cap a la pornografia i una manca d'informació i d'habilitats per a tractar-la. Tot allò que està relacionat amb la sexualitat, i no sols amb el porno, està estigmatitzat, segueix essent un tema tabú. A més, està estigmatitzada com un assumpte per a homes.

A l'inici d'aquest treball, es tenia una idea únicament sexual i certament negativa sobre la pornografia (vulgar i agressiva). Posteriorment, es plantejava si és un ofici que proporciona el dret al plaer a determinades persones; però, per altra banda, un acte denigrant per a la dona; per tant, un exemple més de violència de gènere i de prostitució, pel fet de ser un intercanvi de sexe per diners, sumant-li la gravació, la producció i la venda. En altres paraules, es tenia el dilema ètic de si es pot defensar el feminisme i, al mateix temps, la pornografia. A més, es tenia el dilema de si l'ús de pornografia té majors efectes positius que negatius (major probabilitat de cometre agressions, etc.). Aquest tema té una doble moral.

Després de la lectura de literatura i de l'anàlisi de les enquestes, s'ha adquirit una visió més àmplia i crítica, i s'ha pogut comprendre i defensar que la pornografia feminista és possible: aquella que tracta amb respecte, igualtat i inclusió a la dona, que permet el plaer de la mateixa igual que a l'home, el dret a tenir un o varis orgasmes (no sols l'home), i a no patir durant l'acte sexual; tot això, sense oblidar les relacions homosexuals. Criminalitzar la pornografia és una postura simplista.

Similituds dels resultats amb la literatura	Diferències dels resultats amb la literatura
Prevalença d'ús de pornografia 4 de 10 adolescents en mirava	Major percentatge de dones, degut a la feminització dels estudis
Iniciativa pròpia	Ús de les TIC entre 5 i 10 hores diàries; i a la literatura 1 - 2 hores/diàries
Per a masturbar-se	
En soledat	
Els pares tenen poques estratègies per a una adequada supervisió i monitoratge; i no posen a casa normes per accedir a la xarxa; per tant, no rebien control parental	
El mòbil és el mitjà actual d'ús de pornografia	
Abans, el mitjà era l'ordinador	
Ús alguna vegada. En el cas de les dones coincideix (miraven ocasionalment)	Ús alguna vegada. En el cas dels homes coincideix (miraven diàriament)

No els/les causà cap efecte (autors diuen que afecta, d'altres que no)	No els/les causà cap efecte (autors diuen que afecta, d'altres que no)
--	--

Font: elaboració pròpia.

Per tant, hi ha més coincidències que discrepàncies entre la literatura i els resultats obtinguts de les enquestes.

Les reflexions i aprenentatges sobre la pornografia a través d'aquest treball i jornades a les quals s'ha assistit són: que la pornografia ha sigut un gènere prohibit molt temps a molts països. Molts adolescents en fan ús, en soledat i per a masturbar-se. Els vídeos o filmacions són poc realistes i sobreactuats (home blanc, heterosexual, fort...). Estan dirigits pels i al gènere masculí. No mostren la realitat del sexe; està distorsionat, manipulat. Si els/les menors miren aquest tipus de pornografia quan encara no s'han convertit en adolescents, la imatge que es creen del sexe és totalment errònia. Es mitifica el cos de la dona. Es veu un tracte masclista. És un important negoci mundial. Com s'ha comentat al marc teòric, es cerquen conceptes de pornografia a través del cercador i, sovint, s'obtenen anuncis de prostitució (Ballester, 2017). La pornografia recorda al triangle de la prostitució: client (usuari), dona, empresari. Per tot això, pot generar efectes negatius en la sexualitat dels/les adolescents si no s'educa correctament al respecte, o si no en fan un bon ús (usant pàgines tradicionals i amb molta freqüència). Per altra banda, no és dolent mirar pornografia, inclús pot ser una manera d'arribar a una confiança plena amb un/a mateix/a i amb la parella.

Com ja s'ha dit, s'ha fet un canvi de perspectiva respecte a la pornografia. S'ha descobert la pornografia feminista, i la importància de la investigació per a millorar la qualitat de la intervenció socioeducativa.

Les principals dificultats o limitacions que s'han tingut han sigut l'absència de resposta per part de molts/es docents als quals se'ls demanà col·laboració amb l'enquesta (es va contactar amb 21 i sols es va rebre resposta de 7 d'ells/es), i el límit temporal per a l'elaboració del Treball de Fi de Grau, especialment, pel que fa al treball de camp; amb més temps s'hagués pogut rebre un major nombre d'enquestes i l'estudi hagués estat major.

La relació d'aquest treball amb la resta d'assignatures del grau ha sigut total, ja que conté, almenys, alguna cosa de cada una de les matèries estudiades.

Les meves principals aportacions penso que han sigut les següents: una nova investigació, de forma diferencial, sobre el tema, amb revisió de literatura i una enquesta, d'elaboració pròpia; la veu de la realitat de la pornografia; implicació i compromís; la reflexió de l'entorn de l'alumna, dels/les estudiants enquestats/des, els/les seus/ves docents, els/les docents de l'alumna, el tribunal de defensa del Treball de Fi de Grau, membres del Grup D'estudis de la Prostitució a les Illes Balears, futurs lectors d'aquest TFG; promou una nova perspectiva sobre la temàtica, més igualitària; i les propostes d'intervenció en els àmbits científic, socio-educatiu, en la indústria pornogràfica i en el polític; és a dir, interdisciplinars, en base a una experiència prèvia com a voluntària en l'àmbit de la prostitució a Casal Petit.

I, finalment, el pronòstic a llarg termini que es té de l'ús de pornografia per a totes les edats és incert (Arab i Díaz, 2014), degut a que és un tema canviant que genera enormes quantitats econòmiques. No es pot saber si l'ús actual de pornografia es mantindrà en el temps o s'equilibrarà amb l'aparició d'altres modalitats de pornografia destinades al consum femení (Bakehorn, 2010).

Davant aquest canvi, és precís seguir investigant en la matèria des d'una perspectiva qualitativa o quantitativa.

9. EPÍLEG

A partir de la literatura, de la lectura d'articles, dels resultats de les enquestes i de l'assistència a diverses jornades sobre pornografia i prostitució, s'ha reflexionat sobre la necessitat de les següents mesures (basades en les quatre línies d'intervenció de Lluís Ballester): en l'àmbit científic, cal desenvolupar la investigació d'acord als canvis socials. En l'àmbit socioeducatiu, fomentar l'autoestima, la personalitat, l'empatia, i mostrar suport; informar de recursos d'orientació en temes de sexualitat; inculcar que s'ha d'iniciar quan un/a hi està preparat; rompre amb els estereotips de gènere (fomentant una educació en igualtat de sexes, fent prevenció de la violència de gènere, promovent que la parella no és una propietat); les dues persones poden i tenen dret a arribar a l'orgasme, i no s'han de sentir obligats/des a fer allò que no volen. Tractar la diversitat sexual: heterosexuals, homosexuals, bisexuals, transsexuals, queer, etc.; la diversitat cultural; la diversitat funcional, rompent amb l'estereotip de que les persones amb diversitat funcional no tenen desig sexual ni possibilitat de tenir una sexualitat sana ni amb persones sense diversitat funcional; la sexualitat de les persones de la tercera edat, que també és possible; tractar les drogues, ja que, sovint, els/les adolescents senten curiositat; ensenyar alternatives positives d'oci i temps lliure; promoure hàbits de vida saludables; fomentar la cultura, tant la de les nostres illes com l'artística. Educar-los amb la importància de seguir estudiant i, així, evitar que accedeixin al món de la pornografia, de la prostitució o la tracta. Reflexionar sobre la música actual (sovint, té lletres masculines), dels videoclips, de la publicitat; ensenyar que reproduïxen models sexistes i estereotipats. En definitiva, ser models de referència a través, també, del foment del treball cooperatiu. En l'àmbit de la indústria pornogràfica, produir una pornografia feminista: inclusiva de la dona i de la diversitat de cossos; posar més dones darrere les càmeres, més professionals de diferents ètnies; que la sexualitat no sols giri entorn al plaer de l'home; que els vídeos no finalitzin quan l'home arriba a l'orgasme; que els actors i actrius tinguin els anàlisis de malalties de transmissió sexual en regla i que, si ho desitgen, ho comparteixin amb els/les companys/es; tenir dret a fer ús de preservatiu; saber amb qui rodaran; quan es podran dutxar; i sense pressions. Anar amb compte amb el consum de drogues ja que, de vegades, en prenen per a mantenir el ritme. Finalment, en l'àmbit polític, rebre formació en quant a aquests temes, de manera que creïn mesures més eficaces; controlar tot allò que es publica a les xarxes i als mitjans de comunicació; i intervenir i denunciar els casos o signes de violència. En general, ensenyar a ser conscients i crítics, rompre els estigmes socials.

10. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Arab, E y Díaz, A. (2014). Impacto de las redes sociales e Internet en la adolescencia. *Revista Médica de Clínica Las Condes*, 26(1), 7-13.

Ayres, M. M. y Haddock, S. A. (2009). Therapists' approaches in working with heterosexual couples struggling with male partners' online sexual behavior. *Sexual Addiction and Compulsivity*, 16, 55-78. DOI: 10.1080/10720160802711952.

Bakehorn, J. (2010). Women-made pornography. En: R. Weitzer (ed.), *Sex for sale: Prostitution, pornography, and the sex industry* (91-111). Nueva York: Routledge.

Ballester, L. (2017). *Nova pornografia, prostitució i adolescència*. Xerrada al Casal de les Dones.

Ballester, L., Orte, C. y Pozo, R. (2014). Estudio de la nueva pornografía y relación sexual en jóvenes. *ANDULI, Revista Andaluza de Ciencias Sociales*, 13, 165-178.

Ballester, L., Orte, C. y Pozo, R. (2014). *La pornografía en Internet y las la ritualización de las relaciones sexuales*. Congreso internacional sobre investigación y género. Sevilla, 3 y 4 de Julio de 2014.

Ballester, L.; Pozo, R. y Orte, C. (2013). *La prostitución deslocalizada. Ocultación de las nuevas modalidades de violencia*. Congreso Internacional Sobre Violencia de Género: Intersecciones, Oñati, 10-12 de Julio. Instituto Internacional de Sociología Jurídica.

Ballester-Arnal, R., Castro Calvo, J., Gil-Llario, M. D., & Gil-Julia, B. (2016). Cybersex addiction: a study on Spanish college students. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 1-19.

Barros, G., Eksztain, M., Inda, N., Makintach, A., & Moscona, S. (2016). *Postporno, ¿polisexualidad? Comentarios y reflexiones*.

Bourdieu, P. (2000). *La dominación masculina*. Barcelona: Anagrama.

Braun-Courville, D. K. y Rojas, M. (2009). Exposure to sexually explicit web sites and adolescent sexual attitudes and behaviors. *Journal of Adolescent Health, 45*(2), 156-162.

Deontológico, C. (2004). *Código deontológico del educador y la educadora social*. Recuperat el 7 de juny de 2017, de https://ce2.uib.es/estudis1617/pluginfile.php/220623/mod_resource/content/1/Codi%20deontol%C3%B2gic.pdf

D'Orlando, F. (2011). The demand for pornography. *Journal of Happiness Studies, 12*, 51- 75. DOI: 10.1007/s10902-009-9175-0.

Döring, N. M. (2009). The Internet's impact on sexuality: A critical review of 15 years of research. *Computers in Human Behavior, 25*(5), 1.089-1.101. DOI:10.1016/j.chb.2009.04.003.

Flood, M. (2007). Exposure to pornography among youth in Australia. *Journal of Sociology, 43*, 45-60. DOI: 10.1177/1440783307073934.

García, A. (2001). Desentrañando “lo pornográfico”. La xilografía makura-e. *Anales del Instituto de Investigaciones Estéticas, 23*(79), 135-152. Universidad Nacional Autónoma de México, Instituto de Investigaciones Estéticas.

González, M. A., Fernández, M. V., Urturi, A. F., Bregón, B. H., Moreno, M. M., & Molinero, L. R. (2015). Uso y riesgos de las tecnologías de la información y comunicación en adolescentes de 13-18 años. *Acta Pediátrica Española, 73*(6), 146.

González-Ortega, E., Vicario-Molina, I., Martínez, J. L., & Orgaz, B. (2015). The Internet as a source of sexual information in a sample of Spanish adolescents: Associations with sexual behavior. *Sexuality Research and Social Policy, 12*(4), 290-300.

Hald, G. M. y Malamuth, N. M. (2008). Self-perceived effects of pornography consumption. *Archives of Sexual Behavior, 37*(4), 614-625. DOI: 10.1080/15213269.2013.850038.

Harkness, E. L., Mullan, B., & Blaszczynski, A. (2015). Association between pornography use and sexual risk behaviors in adult consumers: a systematic review. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(2), 59-71.

Labay, M., Labay, A. & Labay, M. (2011). Internet, sexo y adolescentes: una nueva realidad. Encuesta a jóvenes universitarios españoles. *Revista Pediatría de Atención Primaria*, 13(50), p. 225-232.

Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W., & Larsson, M. (2016). Pornography consumption among adolescent girls in Sweden. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*, 1-8.

Mesch, G. S. (2009). Social bonds and Internet pornographic exposure among adolescents. *Journal of Adolescence*, 32(3), 601-618. DOI: 10.1016/j.adolescence.2008.06.004.

Muñoz, R., Ortega, R., Batalla, C., López, M. R., Manresa, J. M., Torán, P. (2014). Acceso y uso de nuevas tecnologías entre los jóvenes de educación secundaria, implicaciones en salud. Estudio JOITIC. *Atención primaria*, 46 (2), 77-88.

Ng, J. Y., & Wong, M. L. (2016). Determinants of Heterosexual Adolescents Having Sex with Female Sex Workers in Singapore. *Plos one*, 11(1), e0147110.

Uribe, A. (2014, octubre 28). Educación sexual [arxiu de vídeo]. Recuperat el 16 de febrer de 2017 de: <http://www.eitb.eus/es/noticias/sociedad/videos/detalle/2678936/videojovenes-recurren-pornografia-resolver-dudas-sexuales/>

11.ANNEXES

11.1. ANNEX 1

Enquesta sobre educació afectivo-sexual

Si ets estudiant d'Educació Infantil, Primària, Social o Pedagogia, t'agrairia uns minuts per a contestar aquesta enquesta pel meu Treball de Fi de Grau.

T'has de situar quan tenies entre 15 i 17 anys i respondre les preguntes com les haguessis contestat llavors.

Et prego que responguis amb la màxima serietat i sinceritat per a possibilitar la investigació.

Moltes gràcies per la teva col·laboració.

Edat:

1. 17

2. 18

3. 19

4. 20

5. Major de 20

Sexe:

Masculí

Femení

Altres

Orientació sexual:

Heterosexual

Homosexual

Bisexual

Transsexual

Queer

País d'origen:

Espanya

Altres

No sap / no contesta

Estudis de grau:

Educació infantil

Educació Primària

Educació Social

Pedagogia

Segona carrera

1. Has rebut educació afectivosexual?

A casa

A l'escola

A Internet

Altres

No

No sap / no contesta

2. Has rebut formació sobre les TIC?

A casa

A l'escola

Per amics

Altres

No

No sap / no contesta

3. Quantes hores a la setmana inverties en l'ús de les TIC?

1. Menys de 5

2. Entre 5 i 10

3. Més de 10

4. No sap / no contesta

4. Miraves pornografia?

1. Si

2. No

3. No sap / no contesta

5. Què pensaves de la pornografia?

1. És per desesperats

2. És un negoci

3. No pensava res

4. Altres

5. No sap / no contesta

6. Usaves pornografia?

Molt

Bastant

Alguna vegada

Poc

Mai

7. Quan començares a mirar-ne?

1. Abans dels 12 anys

2. Entre els 12 i els 15

3. Entre els 15 i els 17

4. A partir dels 18

5. No sap / no contesta

8. Com va ser?

1. Un amic em va ensenyar vídeos

2. Jo ho vaig cercar

3. Altres

4. No sap / no contesta

9. Per què creus que en miraves?

1. Per a masturbar-me

2. Agafar idees

3. Per a impressionar als amics

4. Altres

5. No sap / no contesta

10. Amb quina freqüència en miraves?

1. Alguna vegada
2. Setmanalment
3. Diàriament
4. No sap / no contesta

11. En miraves...

1. Sol
2. Acompanyat
3. Altres

12. Per on en miraves?

1. Ordinador
2. Mòbil
3. Tablet
4. Altres

13. Què cercaves?

1. Relacions heterosexuales
2. Homosexuals
3. Orgies
4. Altres

14. Creus que mirar-ne t'afectava?

1. Amb la parella
2. Amb la família

3. Amb altres

4. No

5. No sap / no contesta

15. De quina manera penses que t'afectava?

1. Exigia a la meva parella

2. No feia vida familiar

3. Sortia de la feina

4. Altres

5. No sap / no contesta

16. Algú sabia que miraves pornografia?

1. Els pares

2. Els amics

3. La parella

4. Altres

5. No

6. No sap / no contesta

17. Actualment, mires pornografia?

1. Si

2. Alguna vegada

3. No

18. Per on en mires?

1. Ordinador

2. Mòbil

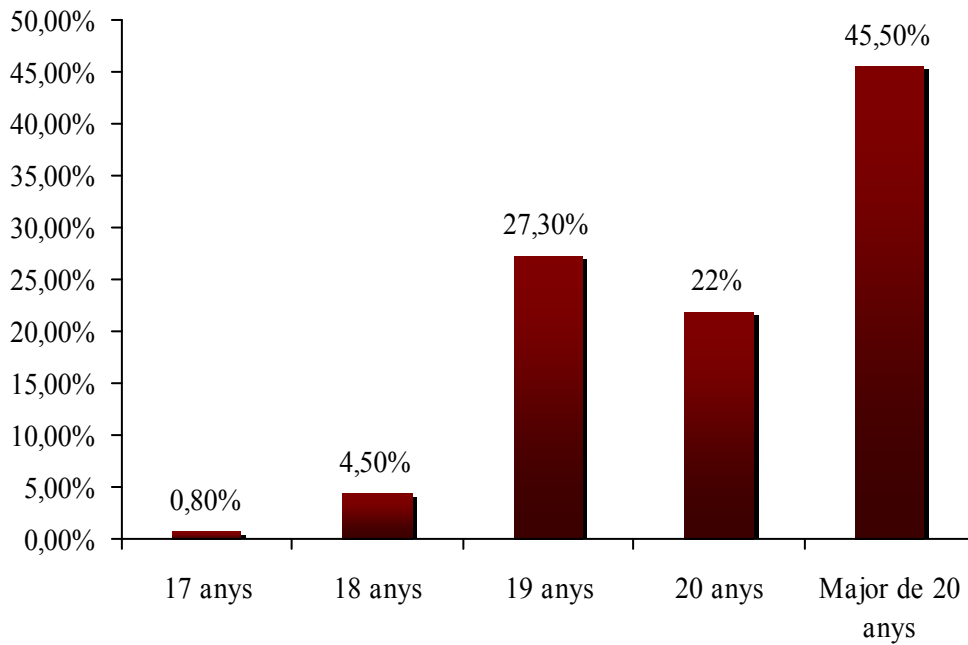
3. Tablet

4. Altres

Vols afegir alguna cosa?

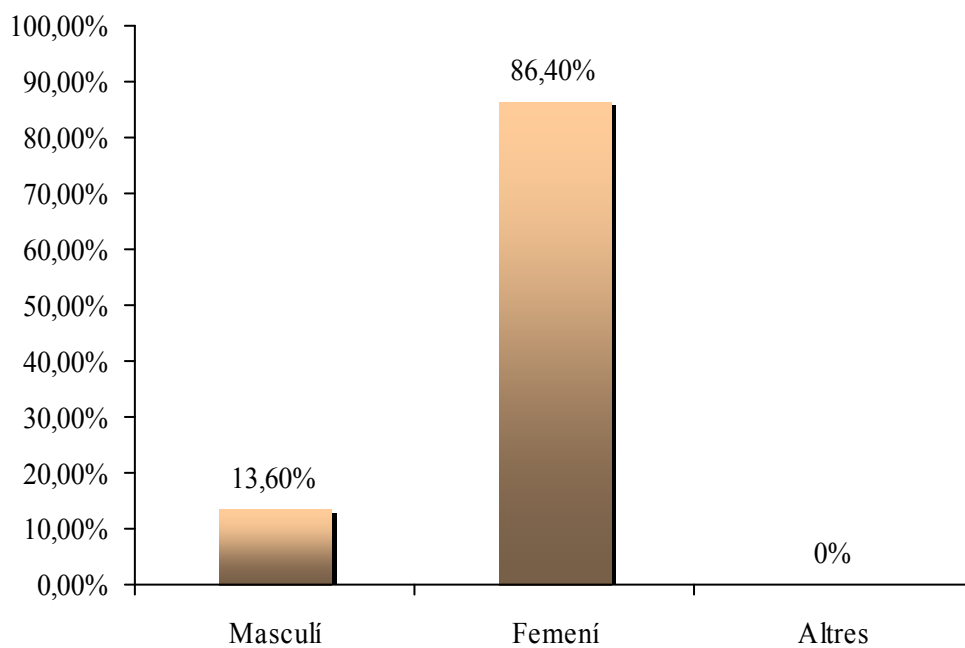
11.2. ANNEX 2: GRÀFICS AMB ELS RESULTATS, PER SEXES I PER EDATS

Edat

Font: elaboració pròpia.

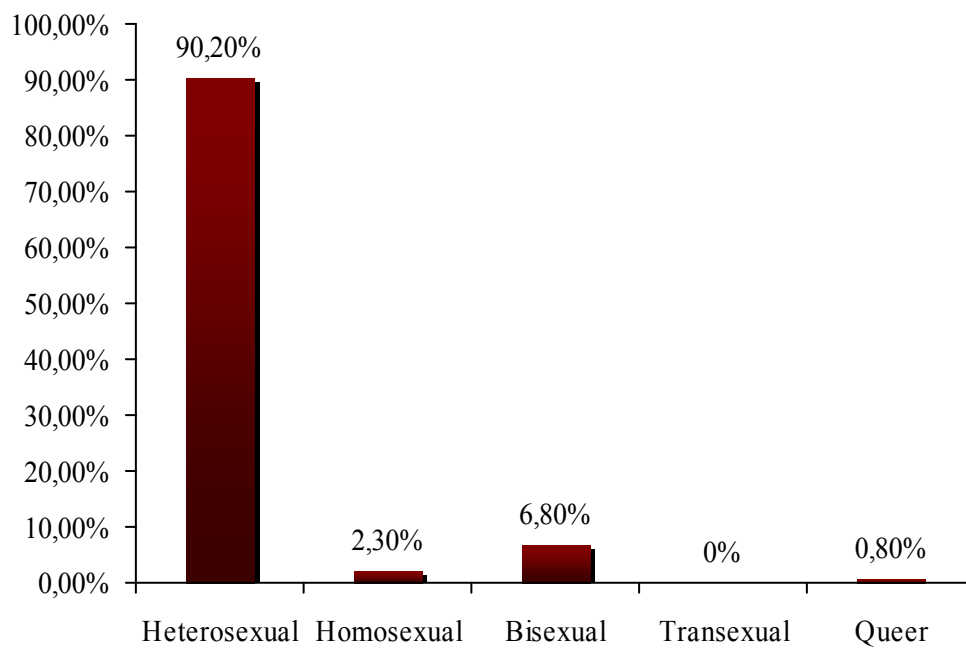
Sexe

Font: elaboració pròpia.

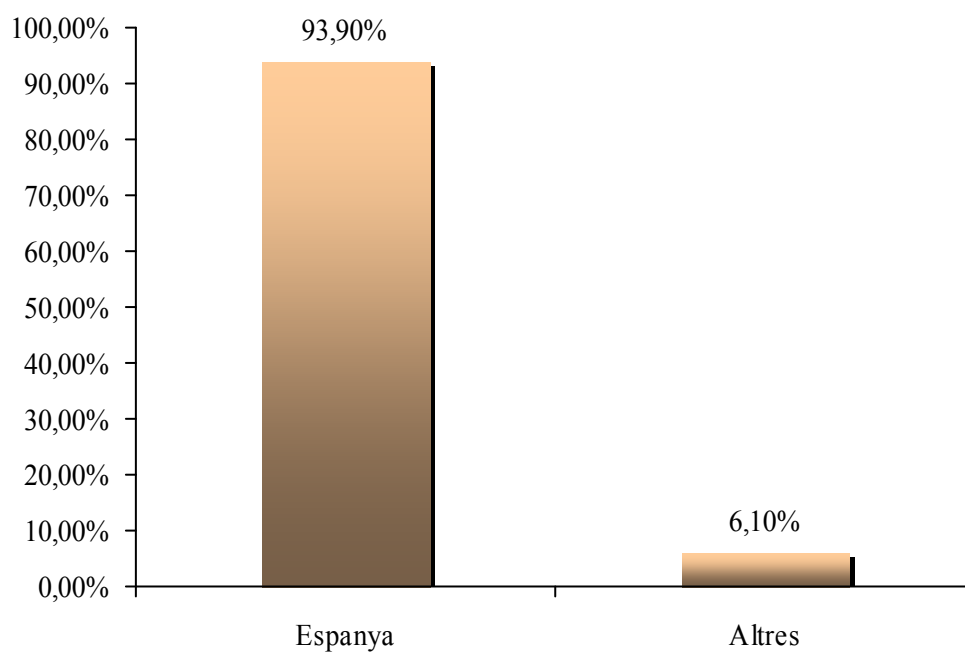

Orientació sexual

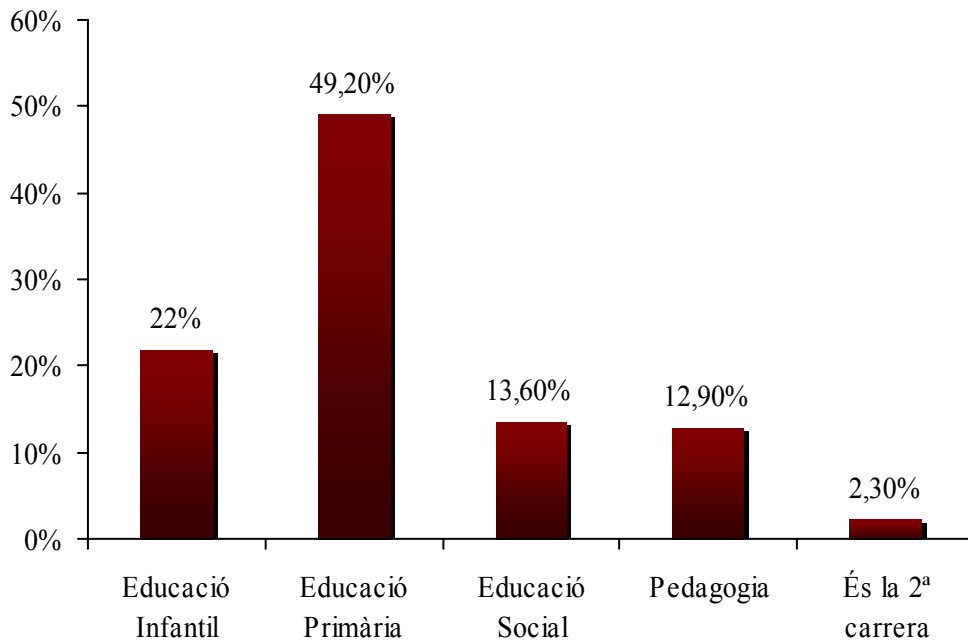
Font: elaboració pròpia.

País d'origen

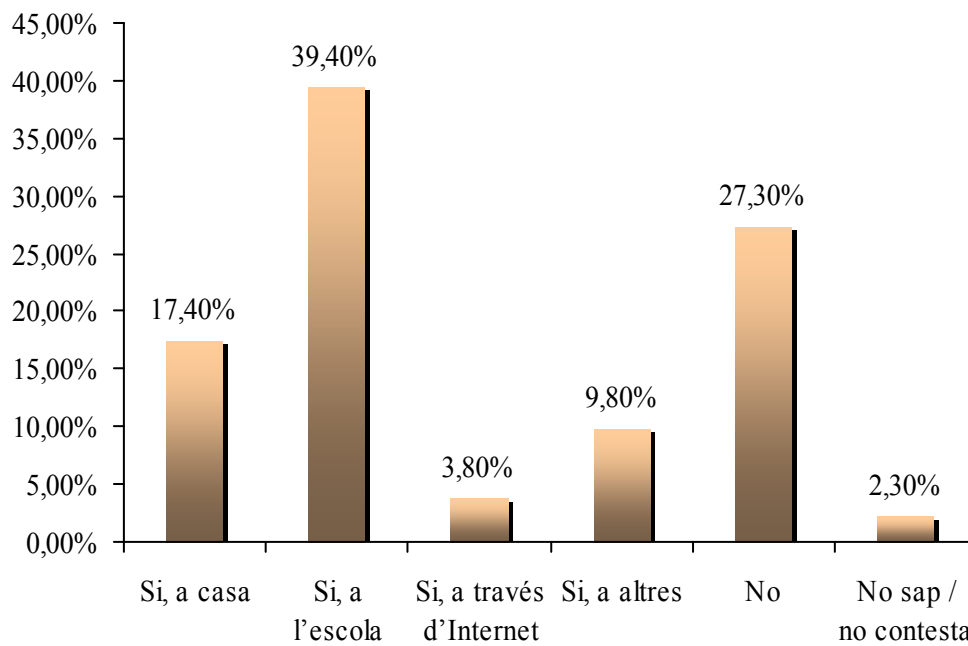
Font: elaboració pròpia.

Estudis de grau

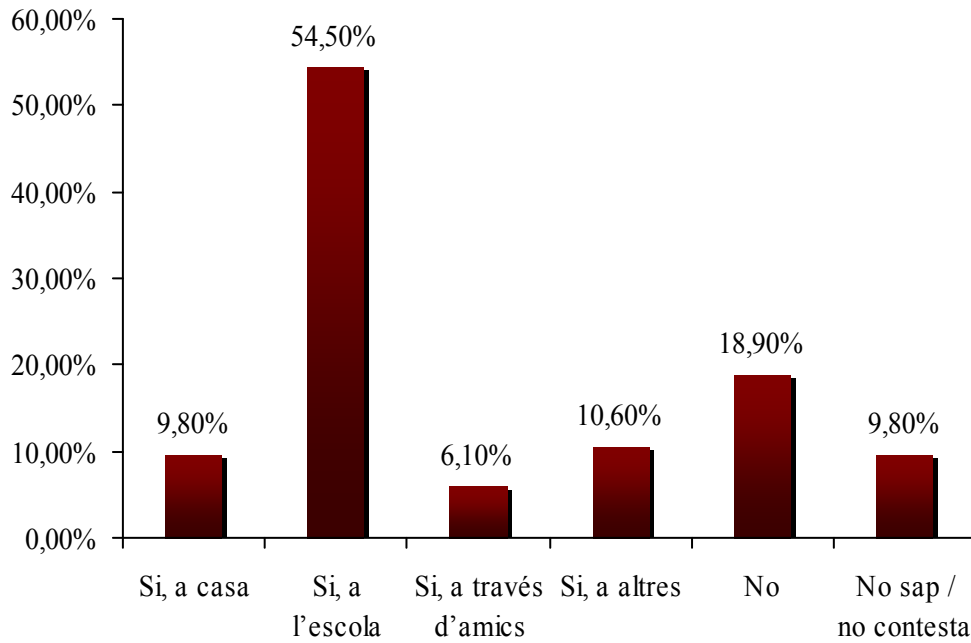
Font: elaboració pròpia.

Educació afectivo-sexual

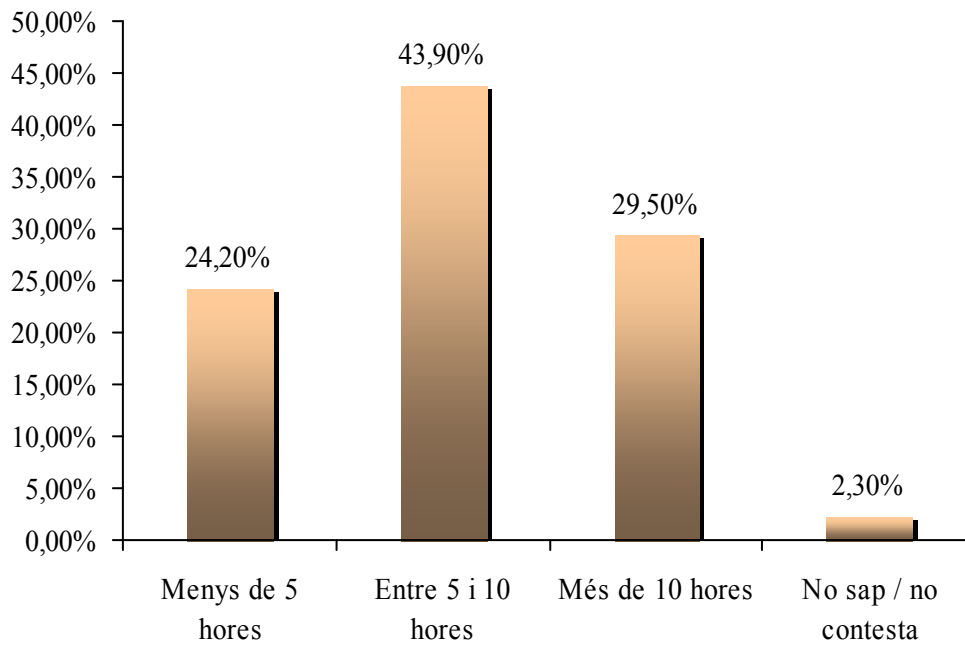
Font: elaboració pròpia.

Formació en TIC

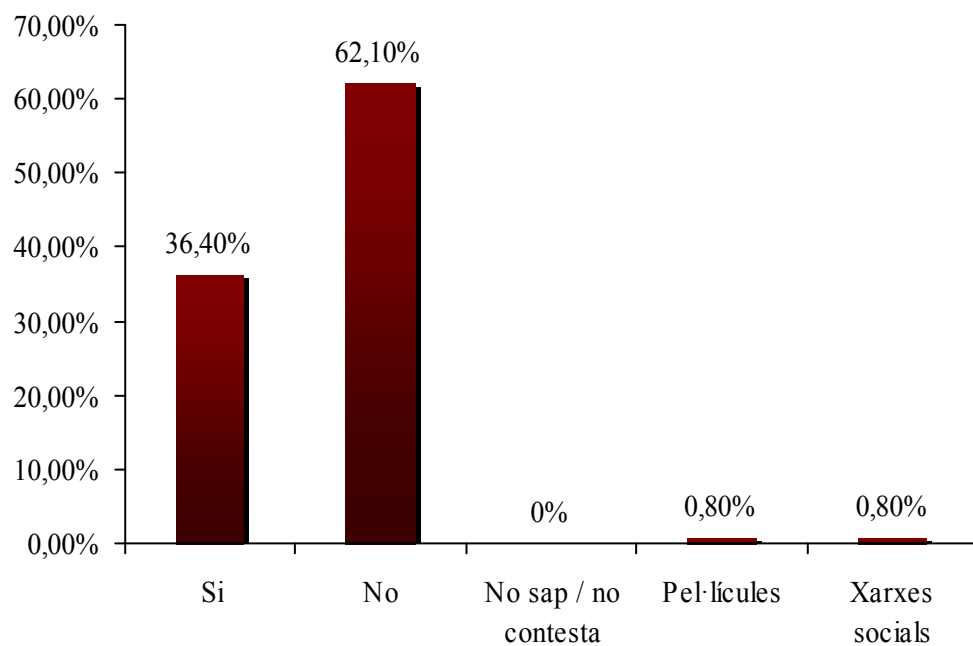
Font: elaboració pròpia.

Freqüència ús TIC

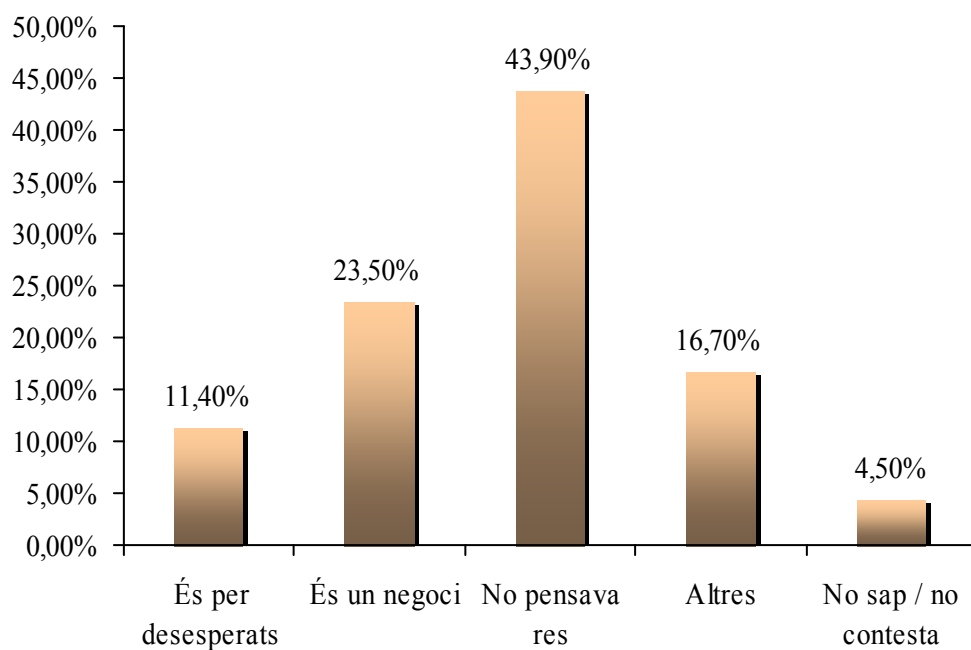
Font: elaboració pròpia.

Ús pornografia i altres

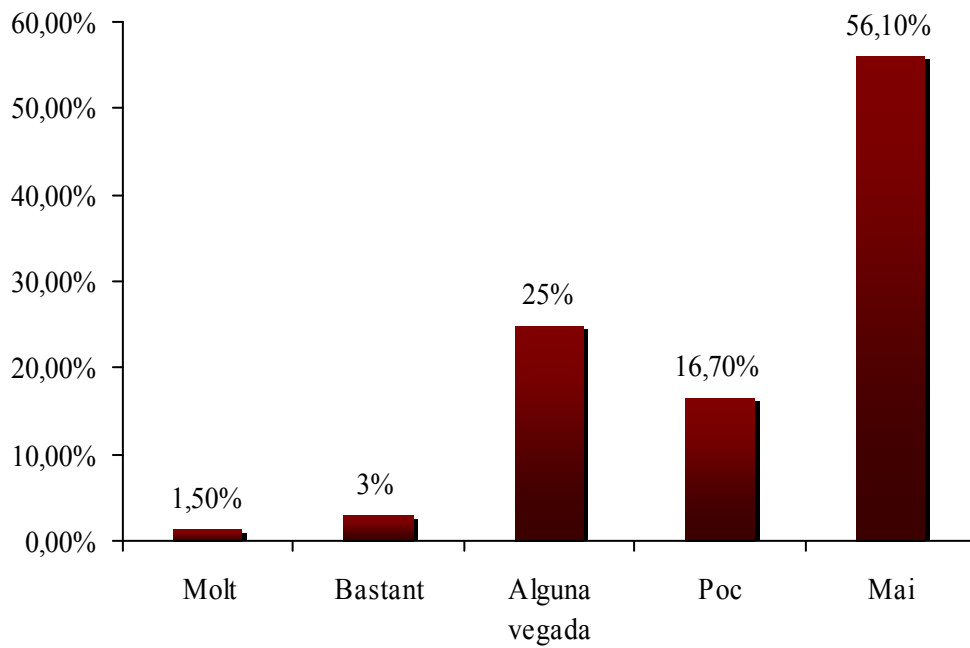
Font: elaboració pròpia.

Percepció de la pornografia

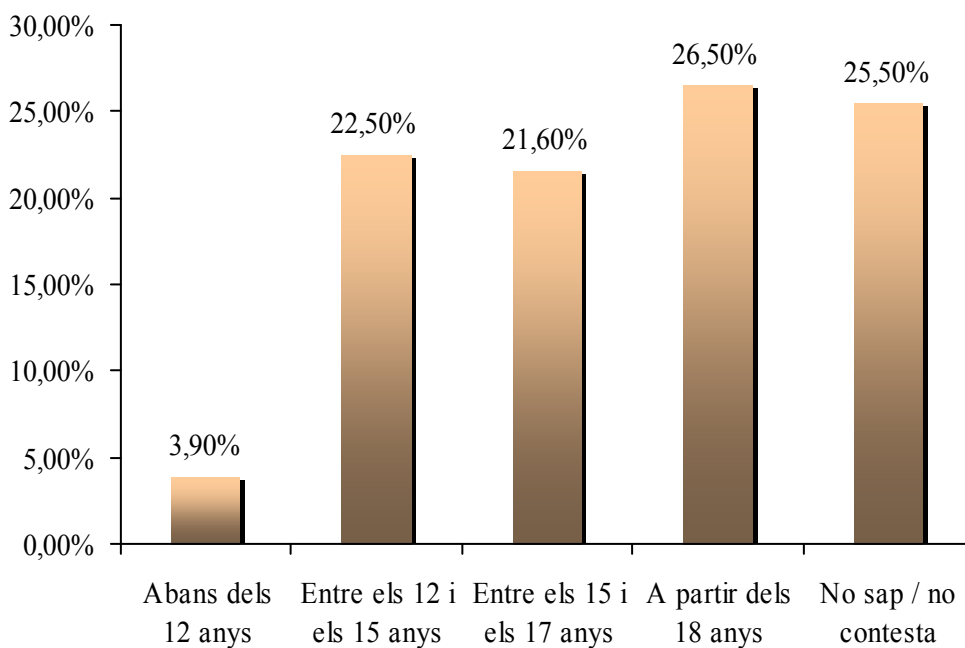
Font: elaboració pròpia.

Freqüència ús pornografia

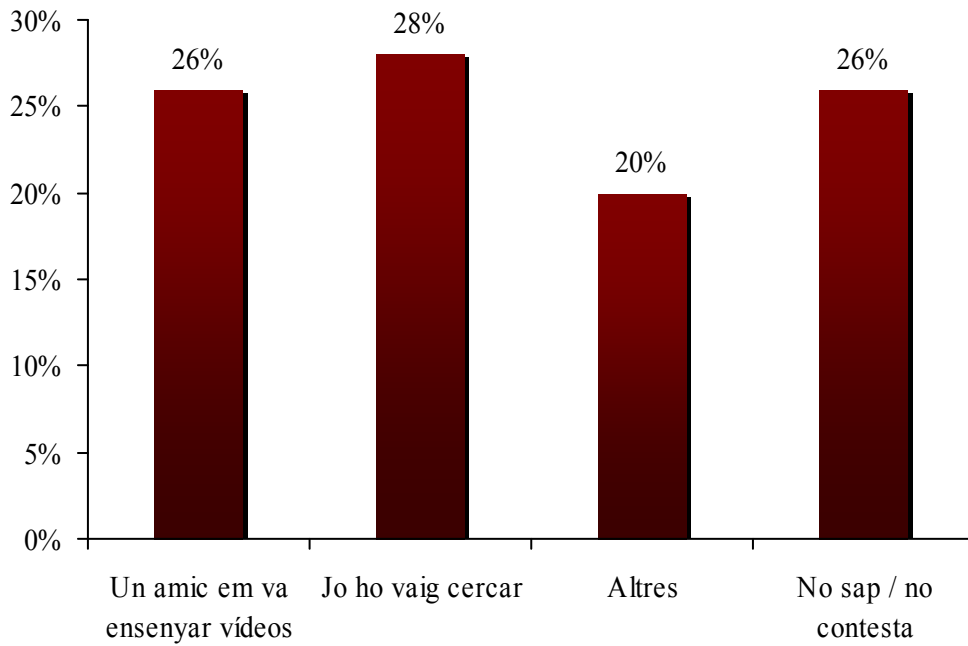
Font: elaboració pròpia.

Inici ús pornografia

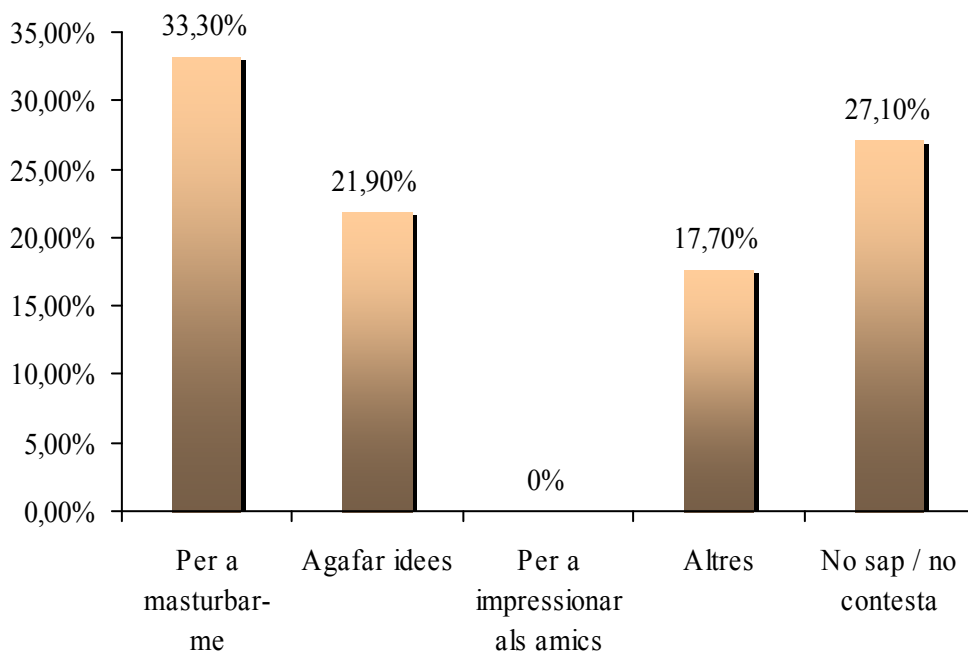
Font: elaboració pròpia.

Origen ús pornografia

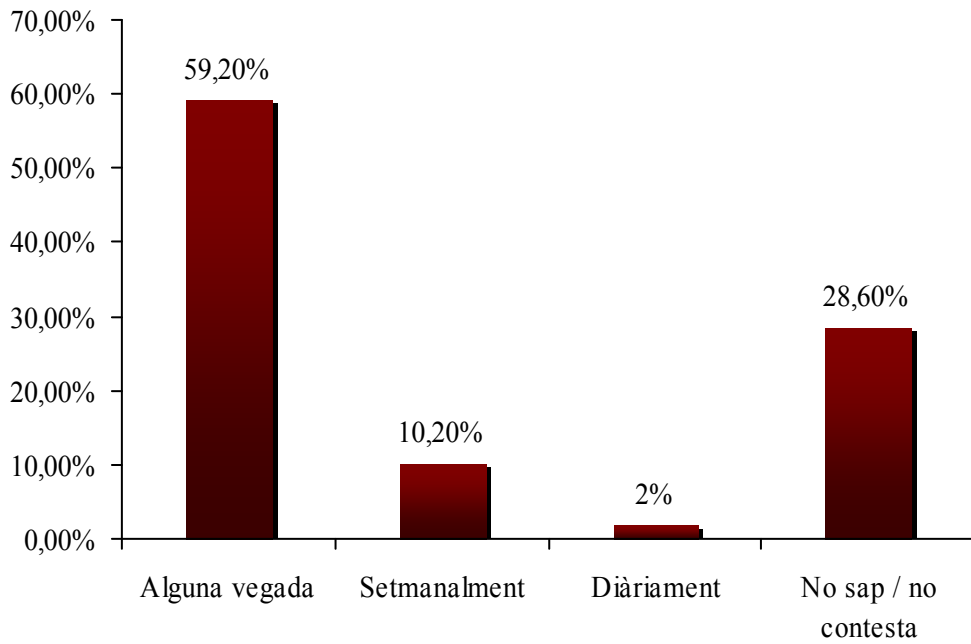
Font: elaboració pròpia.

Causes ús pornografia

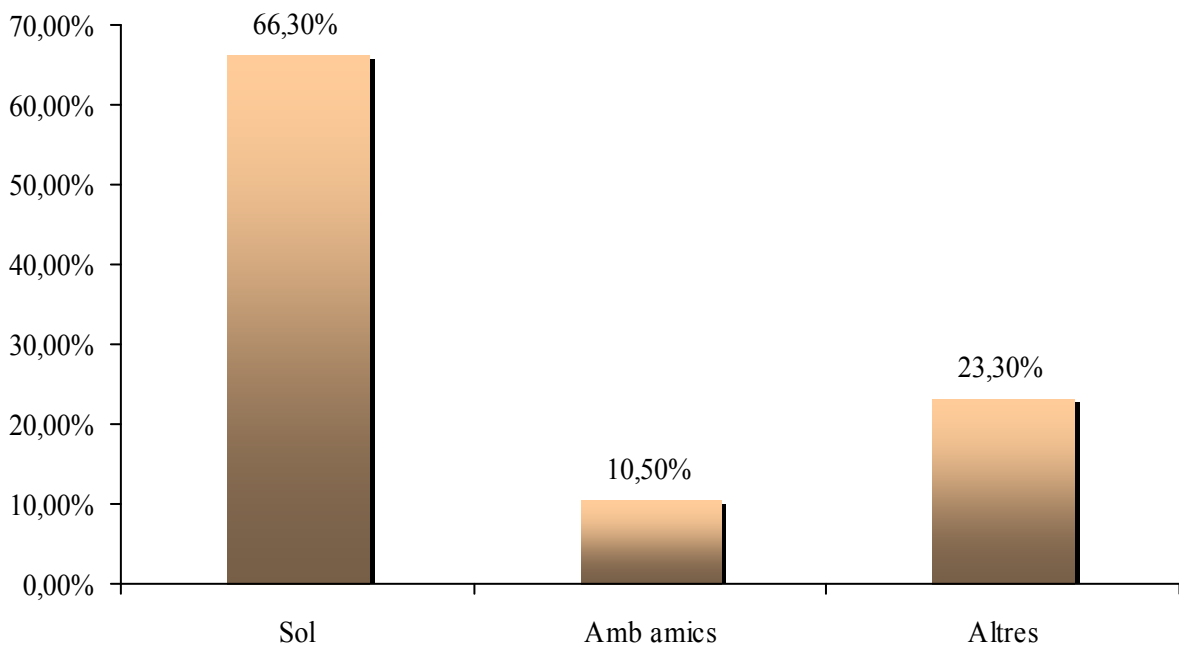
Font: elaboració pròpia.

Freqüència ús pornografia

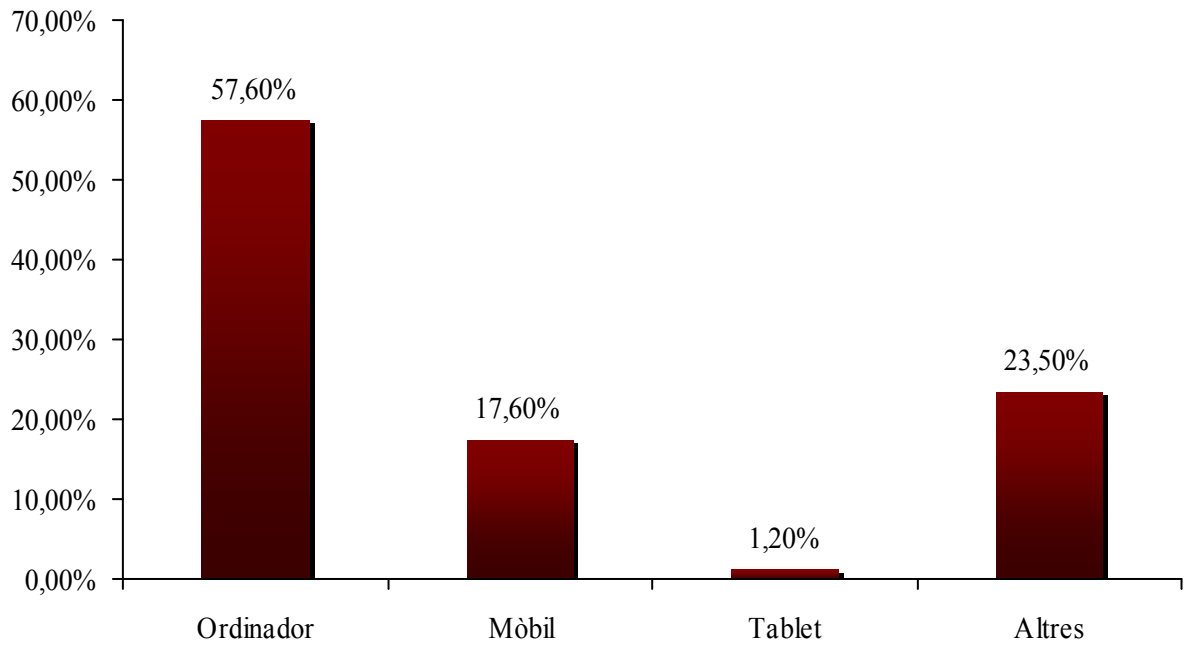
Font: elaboració pròpia.

Ús en soletat o companyia

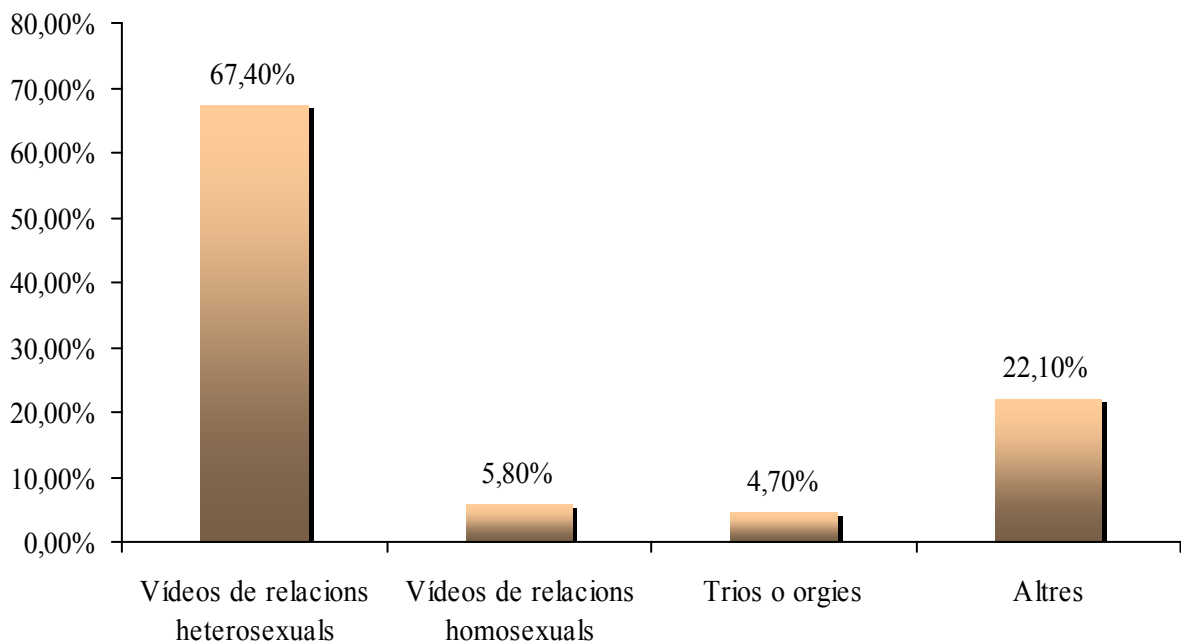
Font: elaboració pròpia.

Mitjà ús pornografia

Font: elaboració pròpia.

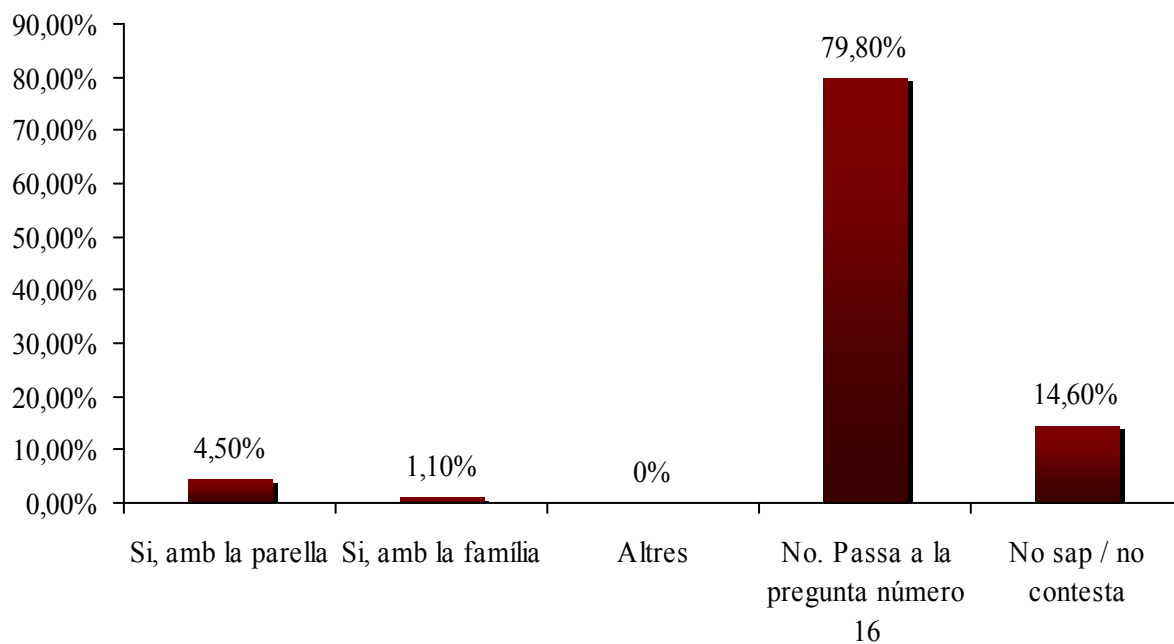
Recerca

Font: elaboració pròpia.

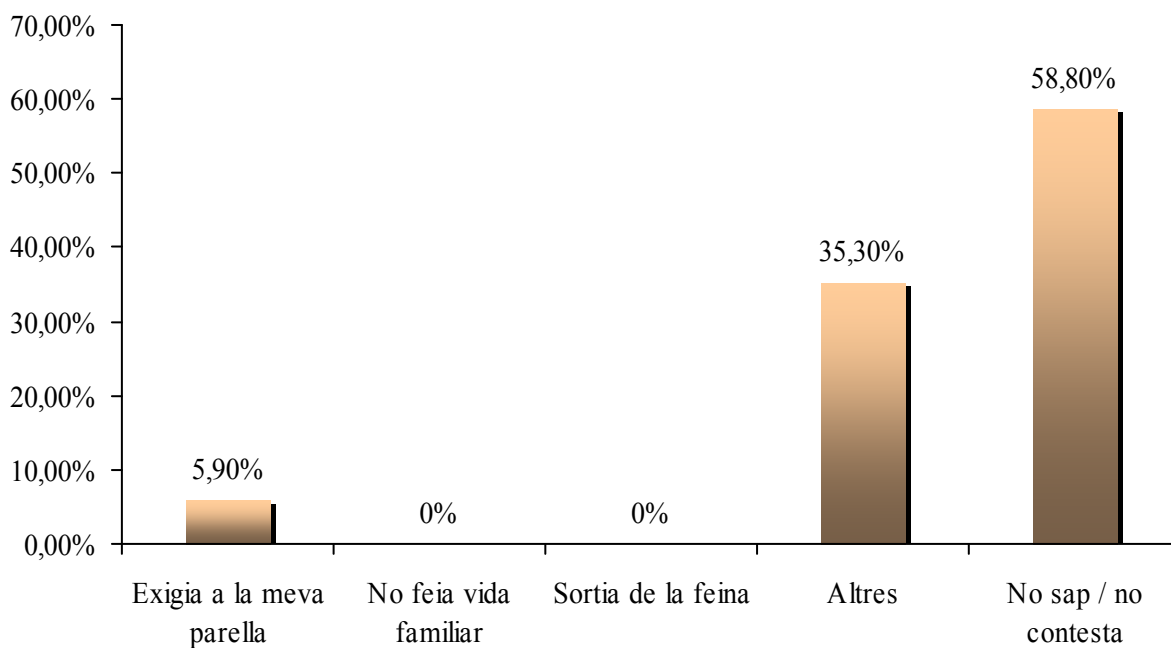

Efectes ús pornografia

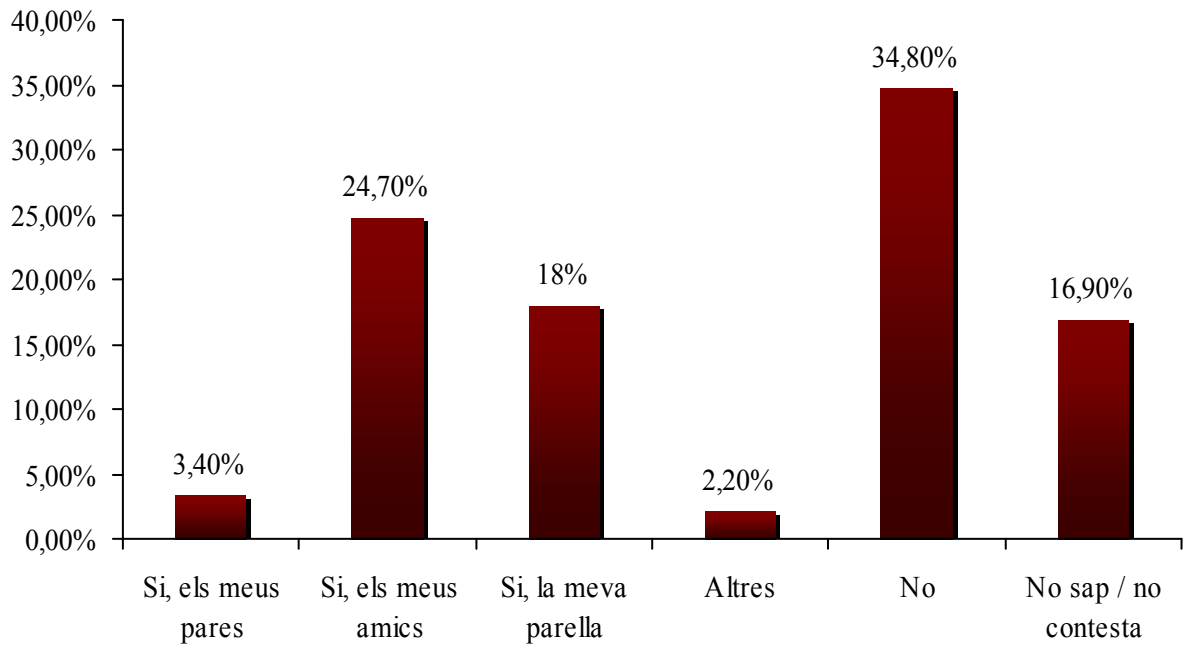
Font: elaboració pròpia.

Tipologies d'efectes

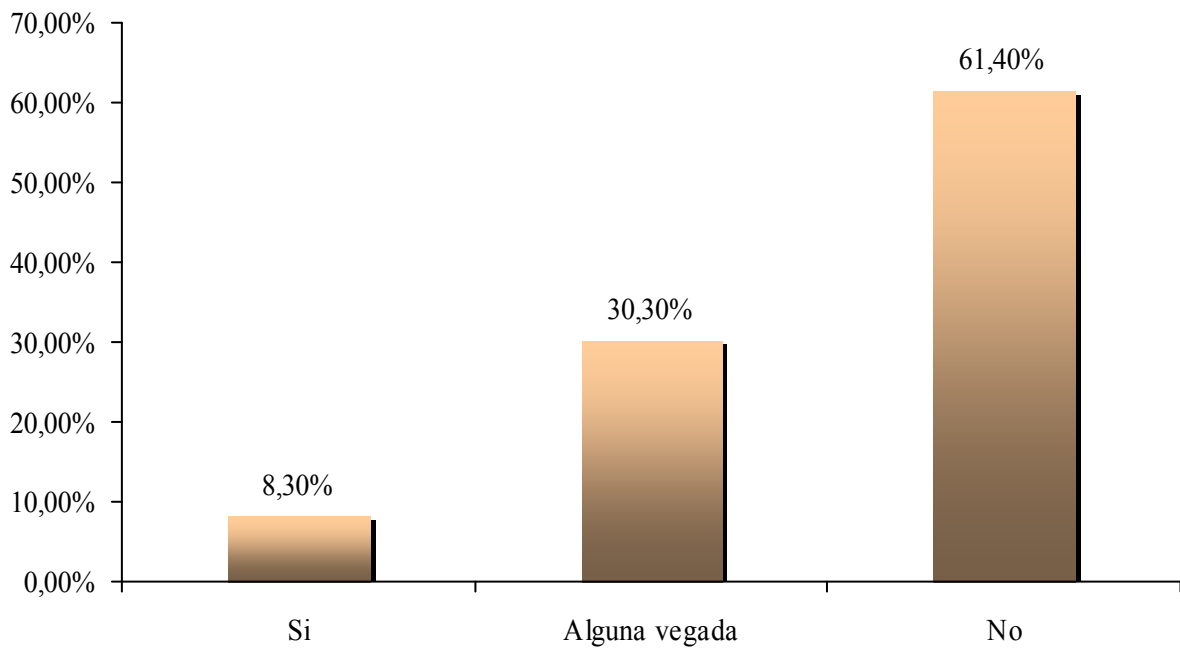
Font: elaboració pròpia.

Control parental

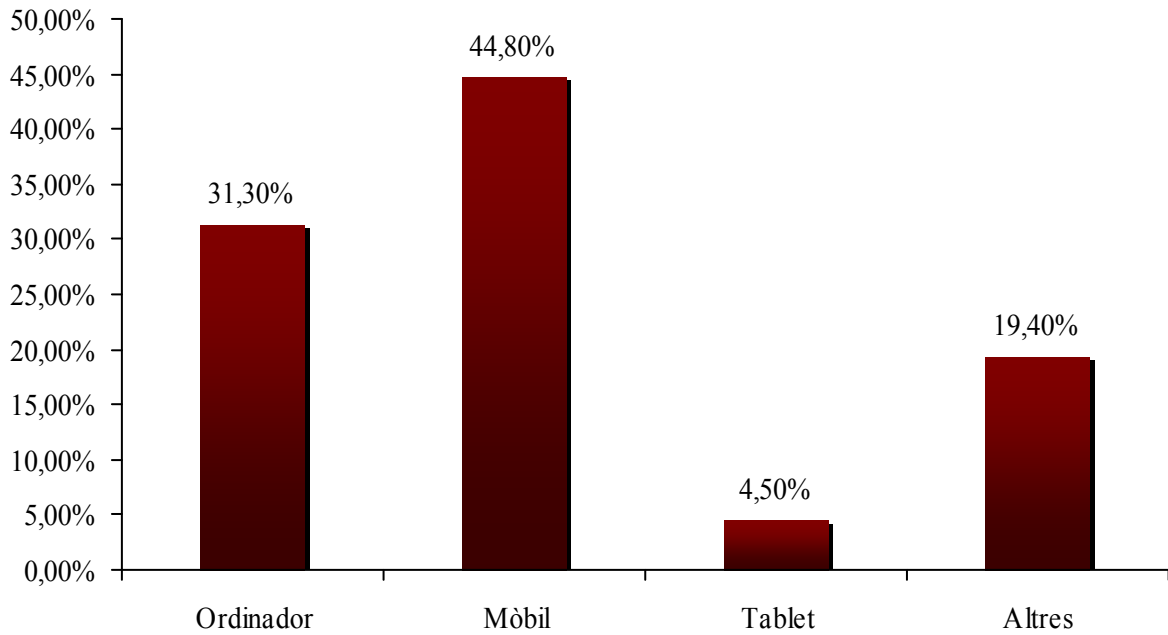
Font: elaboració pròpia.

Ús actual pornografia

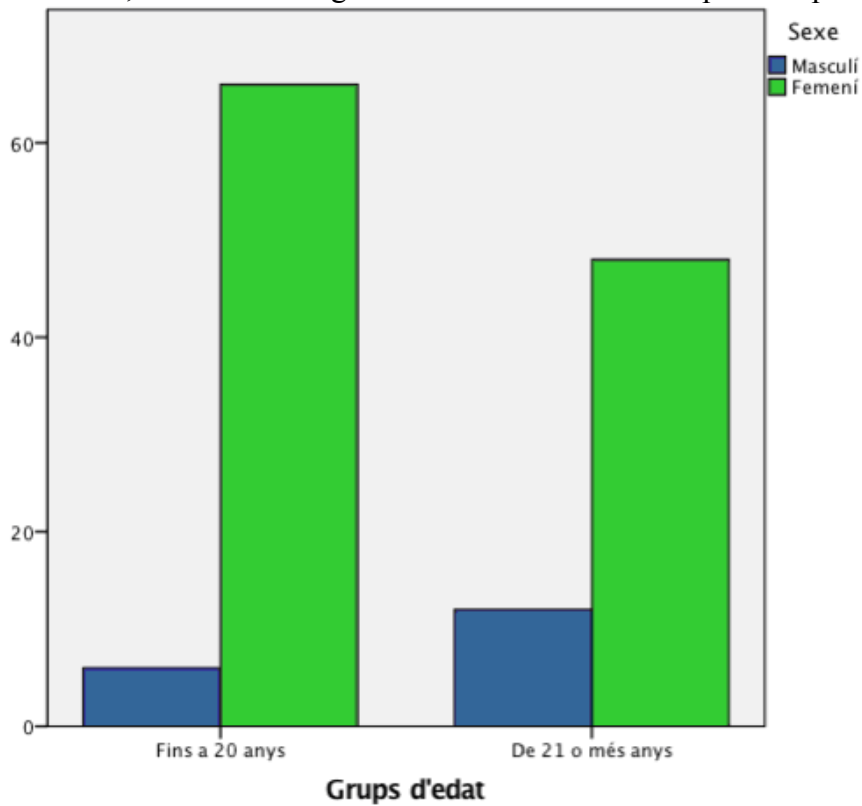
Font: elaboració pròpia.

Mitjà actual ús

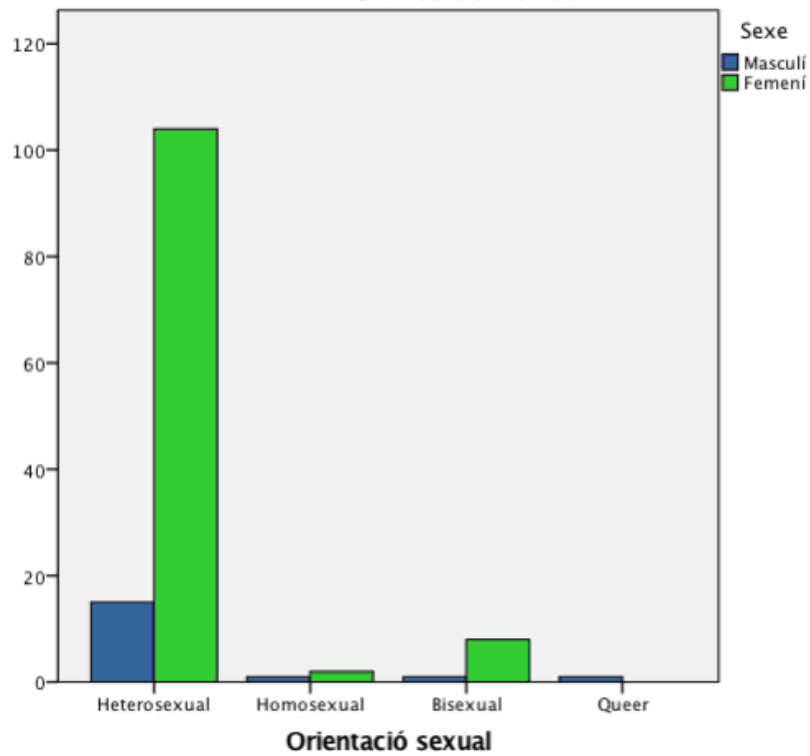
Font: elaboració pròpia.

A continuació, es mostren els gràfics amb els resultats comparatius per sexes.

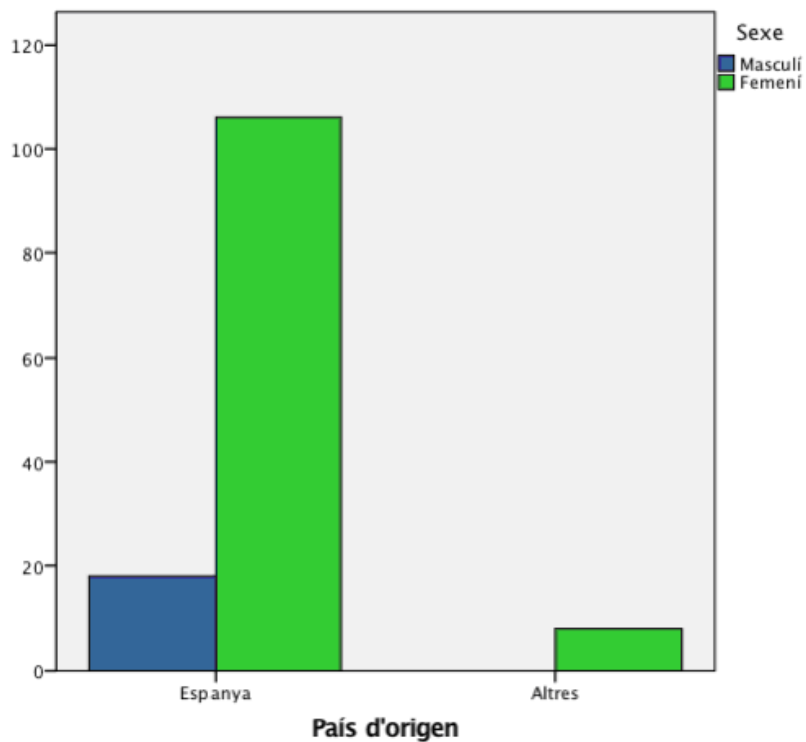
Font: Ballester, 2017.

Hi ha més homes majors de 20 anys i més dones menors d'aquesta edat.

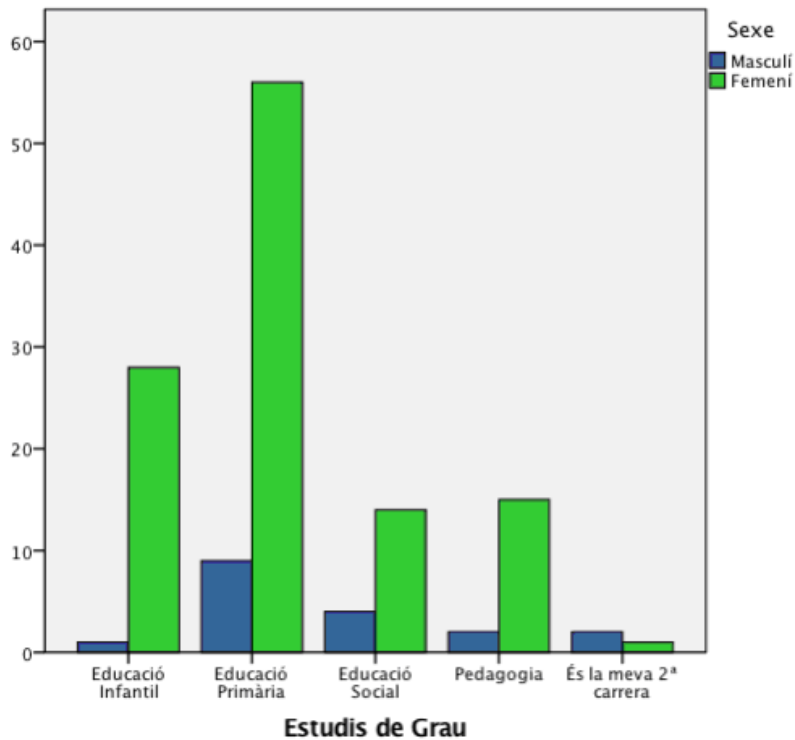
Font: Ballester, 2017.

Hi ha més dones heterosexuals, homosexuals i bisexuals que homes. La persona queer és de sexe masculí.

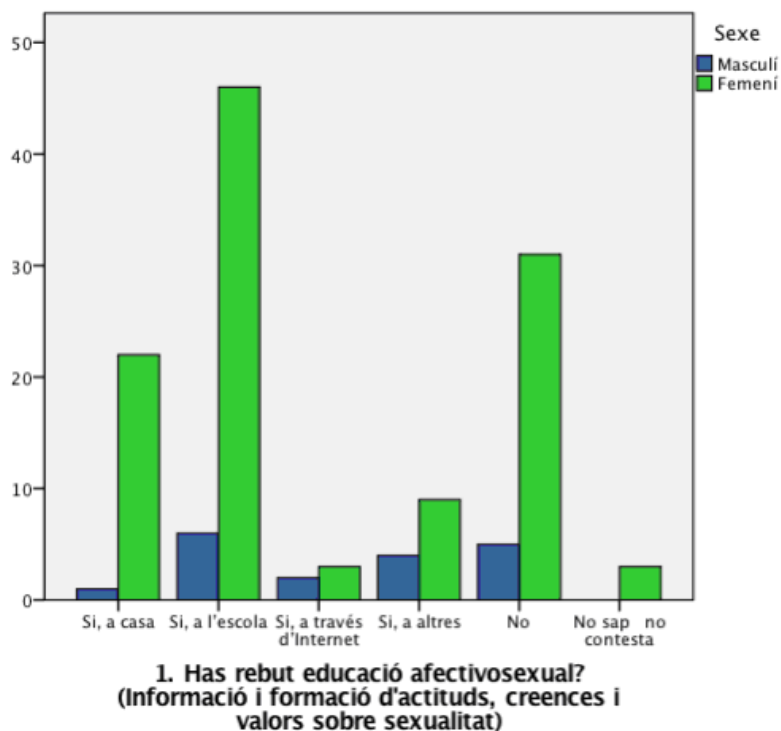
Font: Ballester, 2017.

Hi ha moltes més dones que homes espanyols. No hi ha cap home estranger.

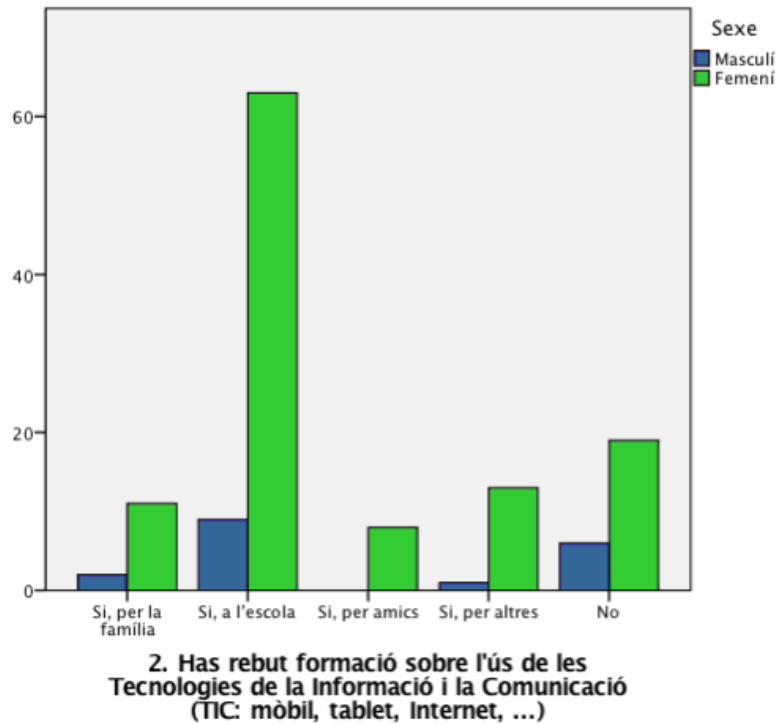
Font: Ballester, 2017.

Hi ha moltes més dones que homes estudiants d'Educació Infantil, Primària, Social o Pedagogia, exceptuant aquells casos en que és la seva segona carrera, que el major percentatge són homes.

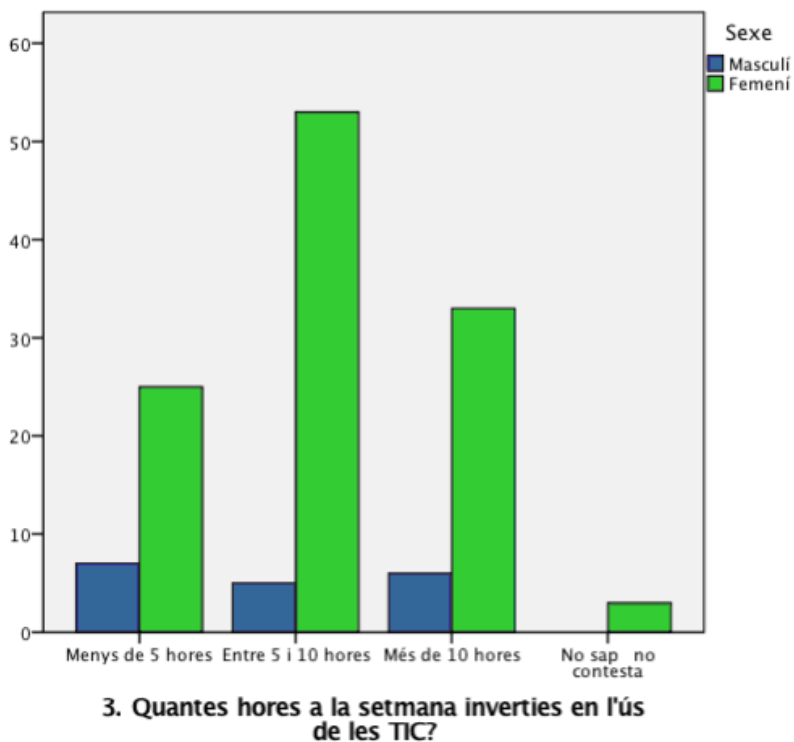
Font: Ballester, 2017.

Hi ha moltes més dones que homes que han rebut educació afectivo-sexual. On es veu una major diferència és en aquells/es que n'han rebut a casa, i on se'n veu menys és en aquells casos en que l'han rebut a través de la xarxa.

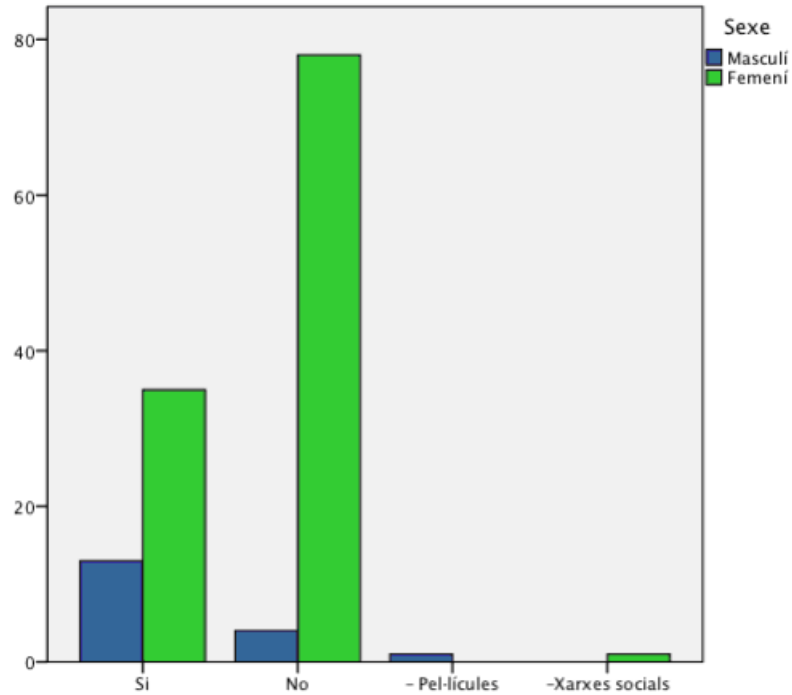
Font: Ballester, 2017.

Hi ha moltes més dones que homes que han rebut formació sobre les TIC, especialment, a l'escola. A través d'amistats, cap home n'ha rebut.

Font: Ballester, 2017.

Hi ha moltes més dones que homes que inverteixen entre 5 i 10 hores diàries en l'ús de les TIC, i el major percentatge d'homes feien menys de 5 hores diàries d'ús.

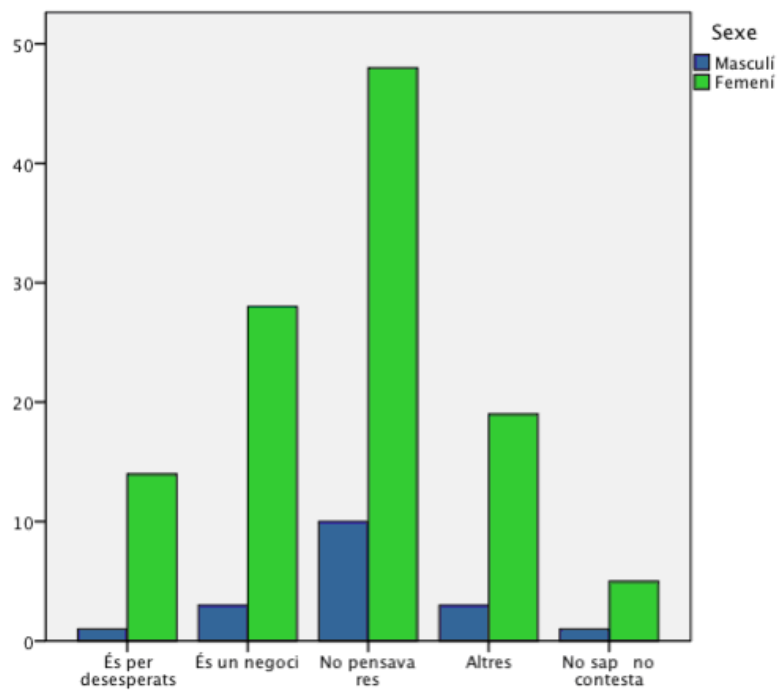

4. Miraves pornografia?

Font: Ballester, 2017.

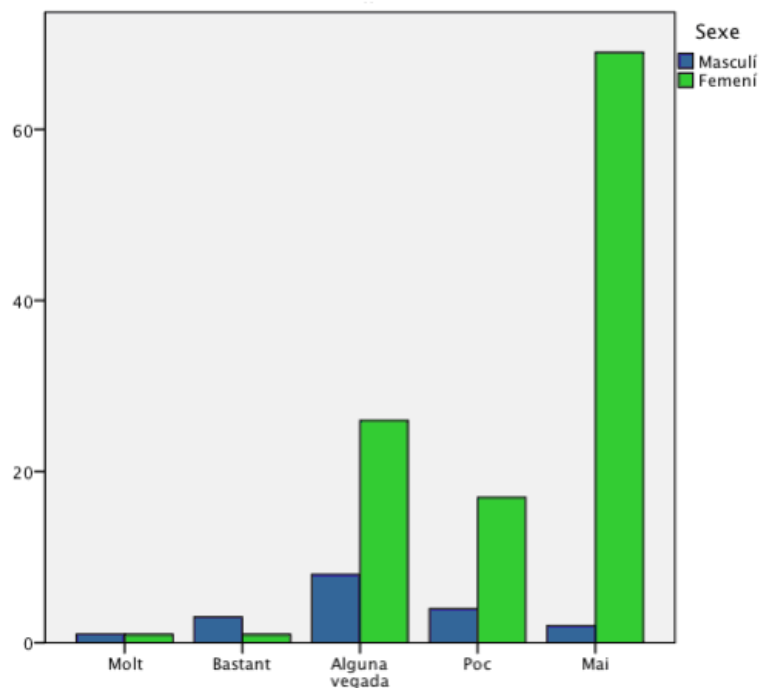
Hi ha més dones que homes que feien ús de pornografia, però també és cert que hi ha més dones que homes que no en feien. Hi ha més homes que feien ús que no pas homes que no en feien.

Un home mirava pel·lícules i una dona es connectava a les xarxes socials.

5. Què pensaves de la pornografia?

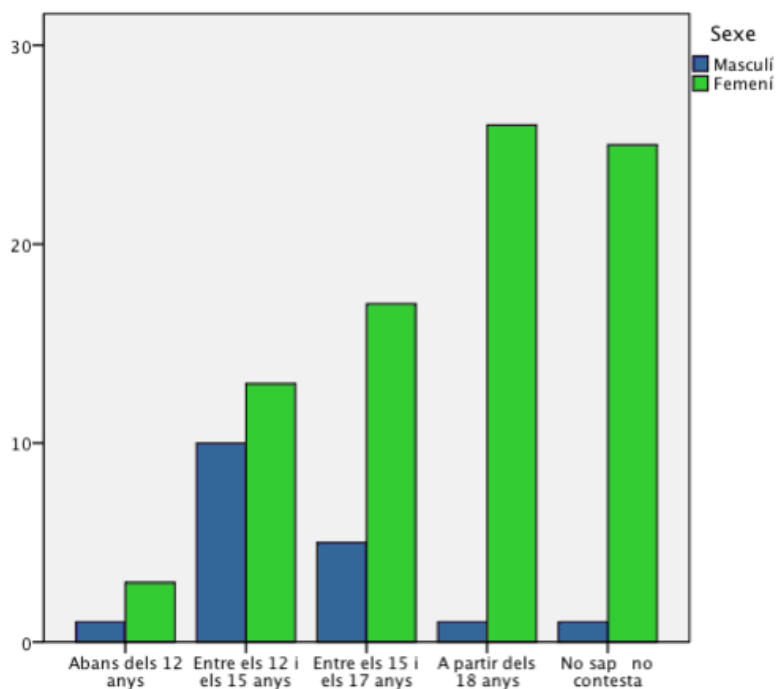
Font: Ballester, 2017.

6. Usaves pornografia?

Font: Ballester, 2017.

La majoria de dones no usaven pornografia, i la majoria d’homes en miraven alguna vegada. Hi ha més homes que dones que en miraven bastant, i hi ha un home i una dona que en feien molt d’ús.

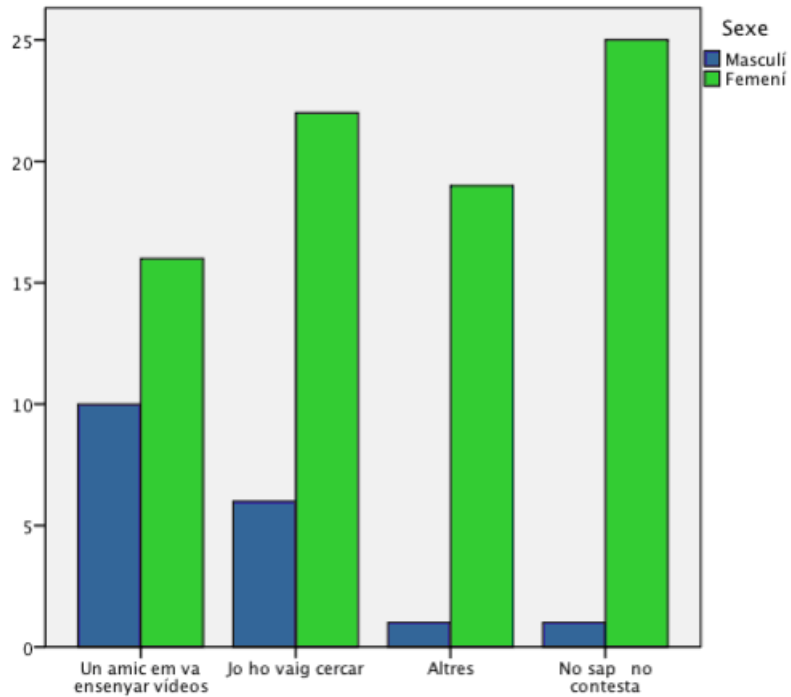

7. Quan començares a mirar-ne?

Font: Ballester, 2017.

La majoria de dones començaren a fer ús a partir dels 18 anys, i la minoria abans dels 12 anys. La majoria d’homes començaren entre els 12 i els 15 anys, i la minoria (1) abans dels 12 anys i un altre a partir dels 18 anys.

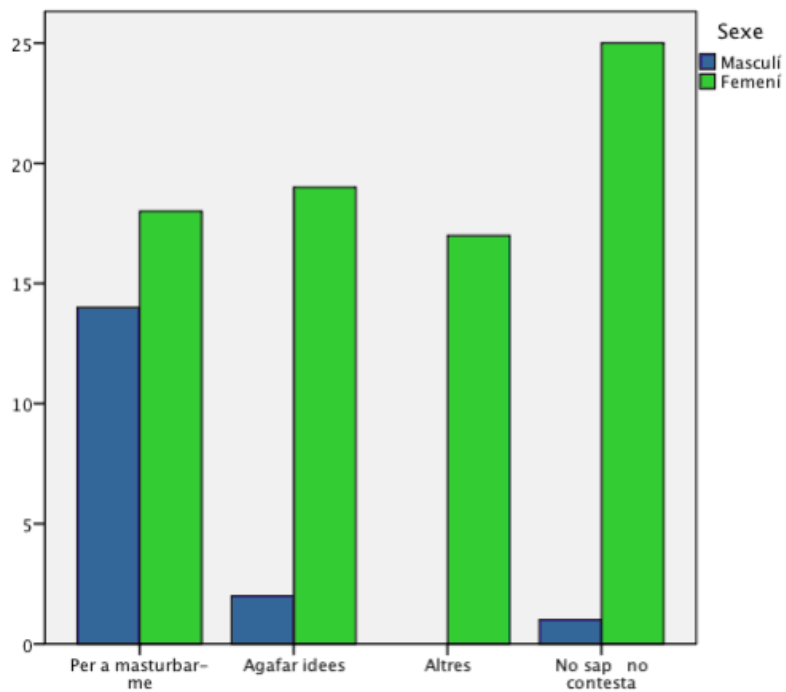

8. Com va ser?

Font: Ballester, 2017.

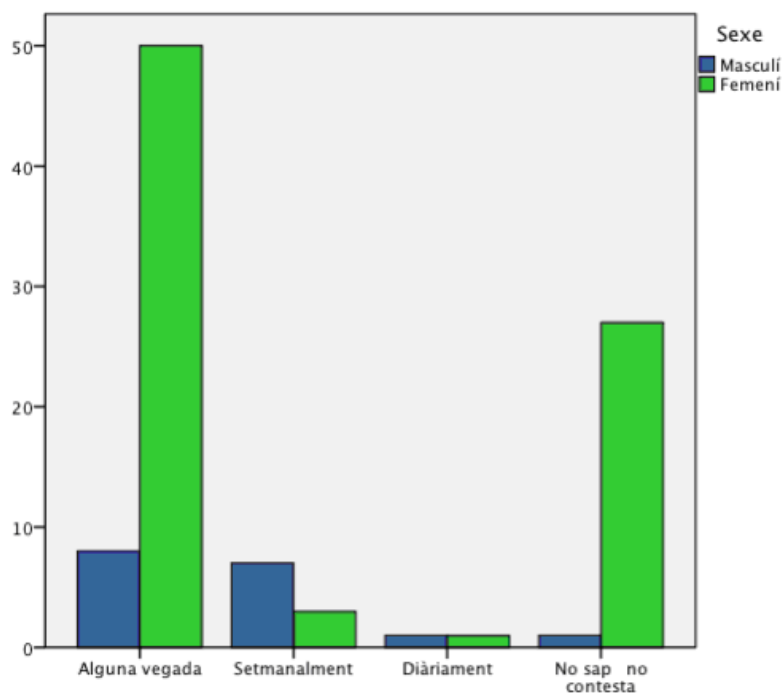
La majoria de dones varen cercar pornografia per elles mateixes, i, en el cas dels homes, a la majoria, un amic els va ensenyar vídeos.

9. Per què creus que en miraves?

Font: Ballester, 2017.

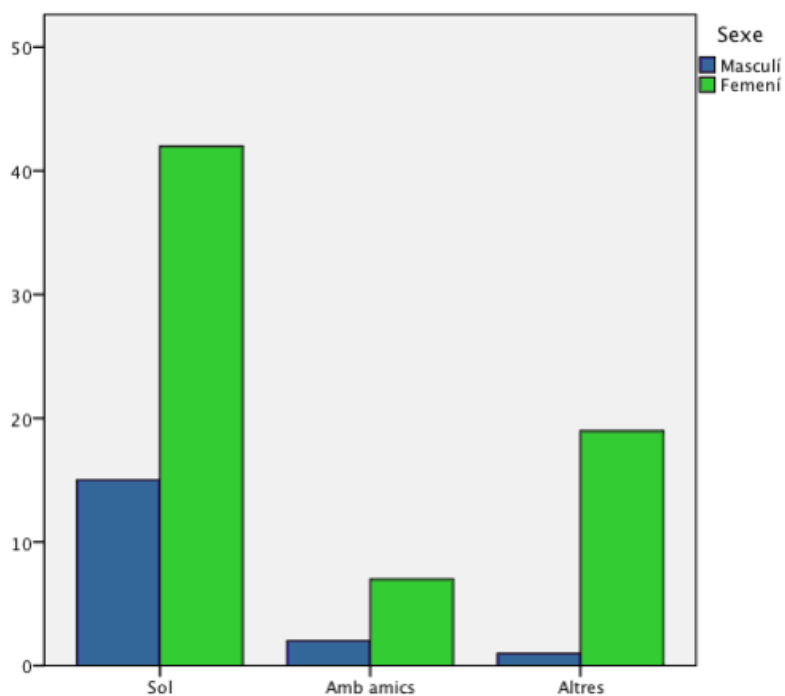
La majoria de dones i homes en feien ús per a masturbar-se, moltes més dones que homes ho feien per a agafar idees.

10. Amb quina freqüència en miraves?

Font: Ballester, 2017.

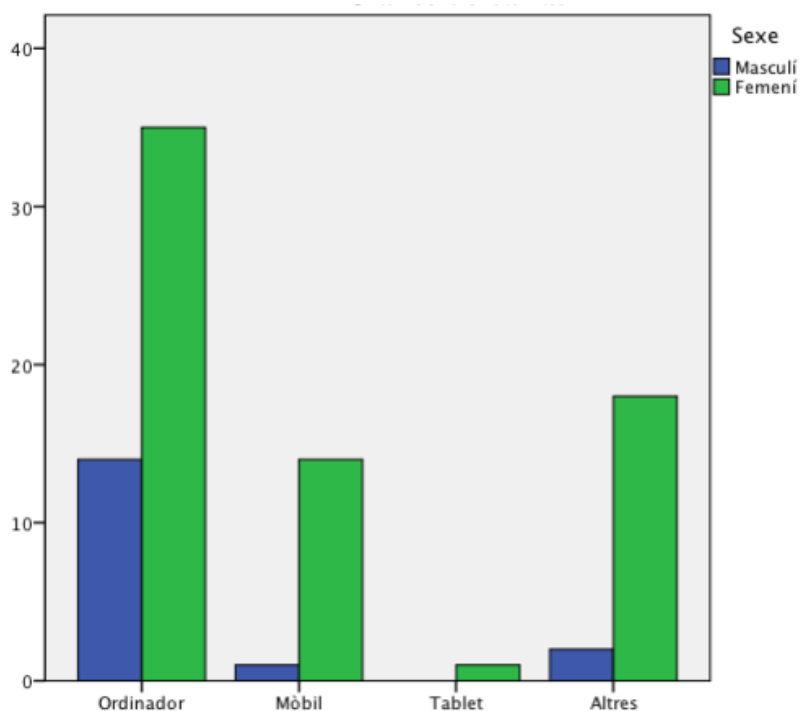
La majoria en feien ús alguna vegada. No obstant, destaca que més homes que dones en feien ús setmanalment, i que un home i una dona en feien ús diàriament.

11. En miraves...

Font: Ballester, 2017.

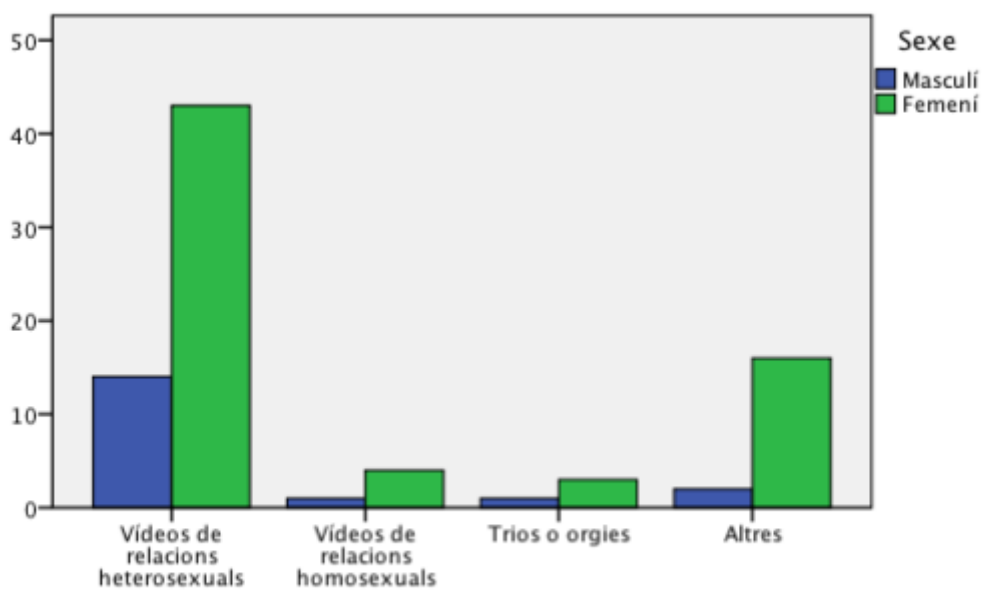
La majoria en feien ús sols/es. No obstant, és destacable que un major percentatge de dones que d'homes en feien ús en companyia d'amics/es.

12. Per on en miraves?

Font: Ballester, 2017.

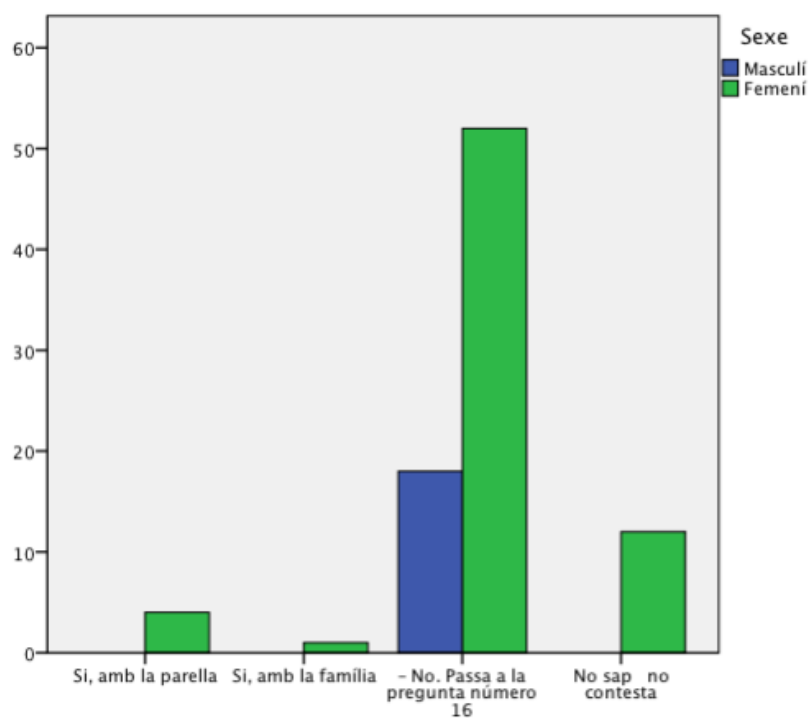
La majoria tant de dones com d'homes en feien ús a través de l'ordinador. A través de la tauleta una dona, i cap home.

13. Què cercaves?

Font: Ballester, 2017.

La majoria tant de dones com d'homes cercaven vídeos de relacions entre homes i dones. Vídeos de relacions homosexuals o d'orgies en cercaven en major mesura dones, probablement, tingui a veure amb l'orientació sexual.

14. Creus que mirar-ne t'afectava?

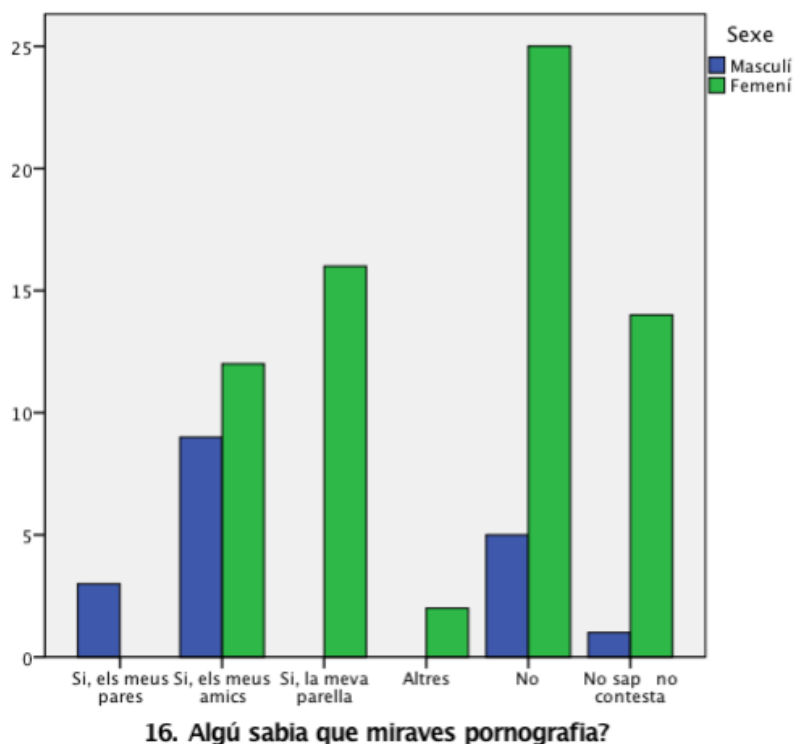
Font: Ballester, 2017.

La majoria de dones afirma que l'ús de pornografia no els afectava; el segon gran percentatge de dones que els afectava en relació amb la parella, i la minoria que els afectava en l'àmbit familiar. Tots els homes enquestats afirmen que no els afectava.

		Sexe	
		Femení	Total
15. De quina manera penses que t'afectava?	Exigia a la meva parella	1	1
	Altres	6	6
	No sap / no contesta	9	9
Total		16	16

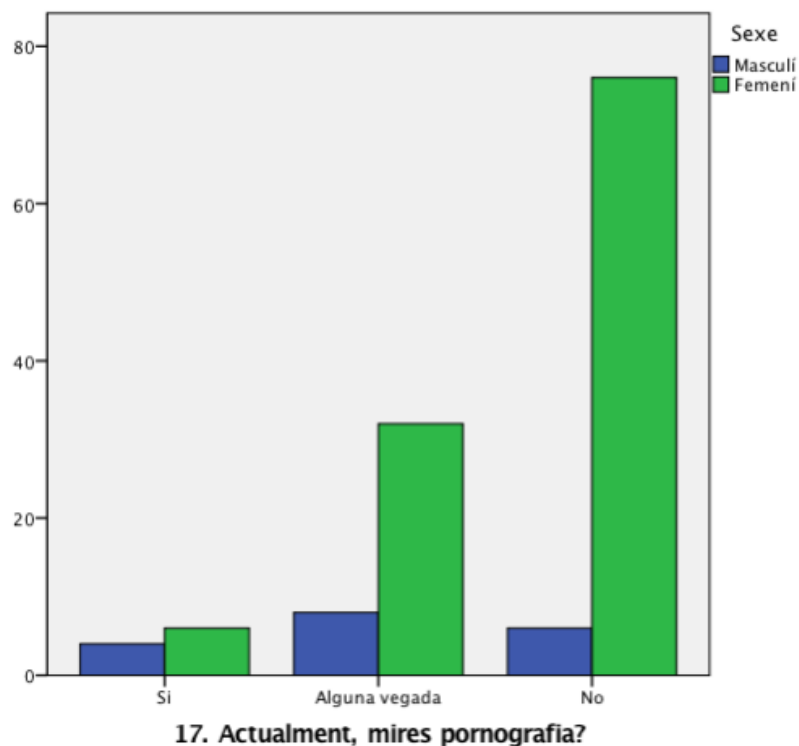
Font: Ballester, 2017.

Una dona afirma que fer ús de pornografia provocà que exigís a la seva parella.

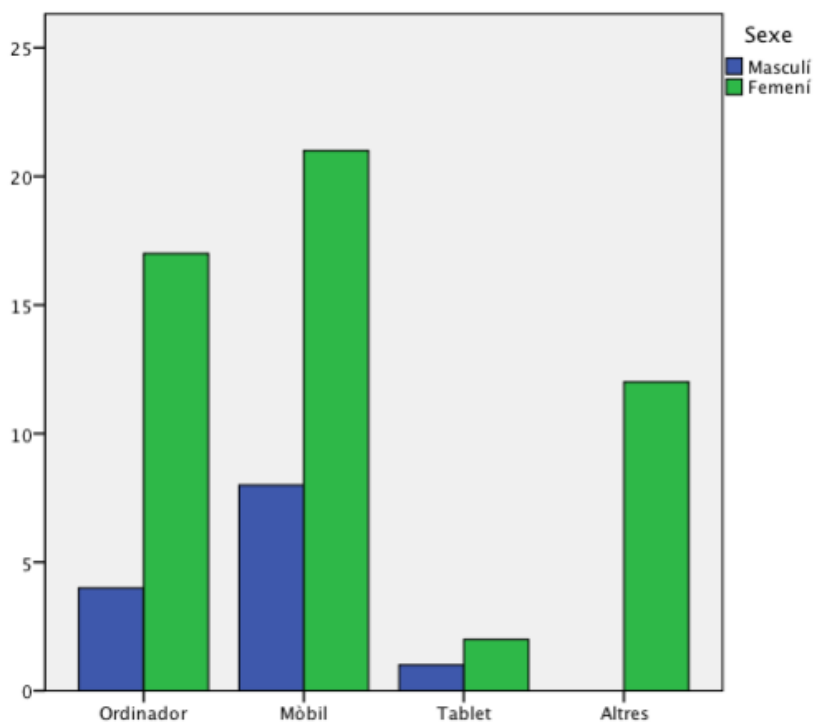
Font: Ballester, 2017.

En el cas de la majoria de dones ningú sabia que feien ús de pornografia, i en el cas dels homes el major percentatge afirmen que ho saben els seus amics. Probablement, això estigui causat pel fet de que està més normalitzat i és més freqüent entre homes que entre dones.

Font: Ballester, 2017.

La majoria de dones actualment no fan ús de pornografia; i la majoria d'homes en fan ús alguna vegada.

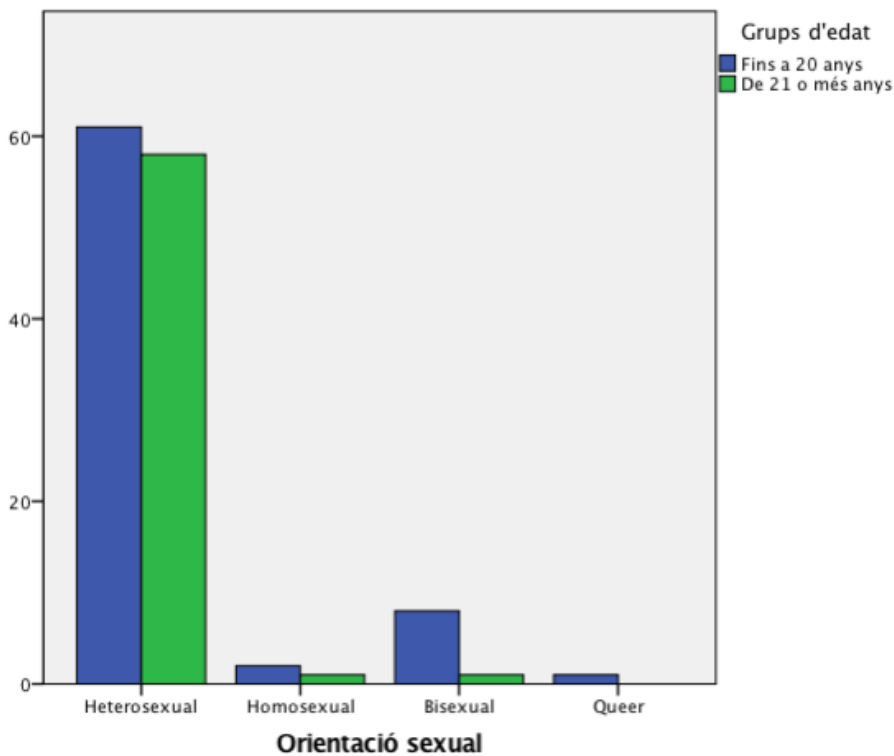

18. Per on en mires?

Font: Ballester, 2017.

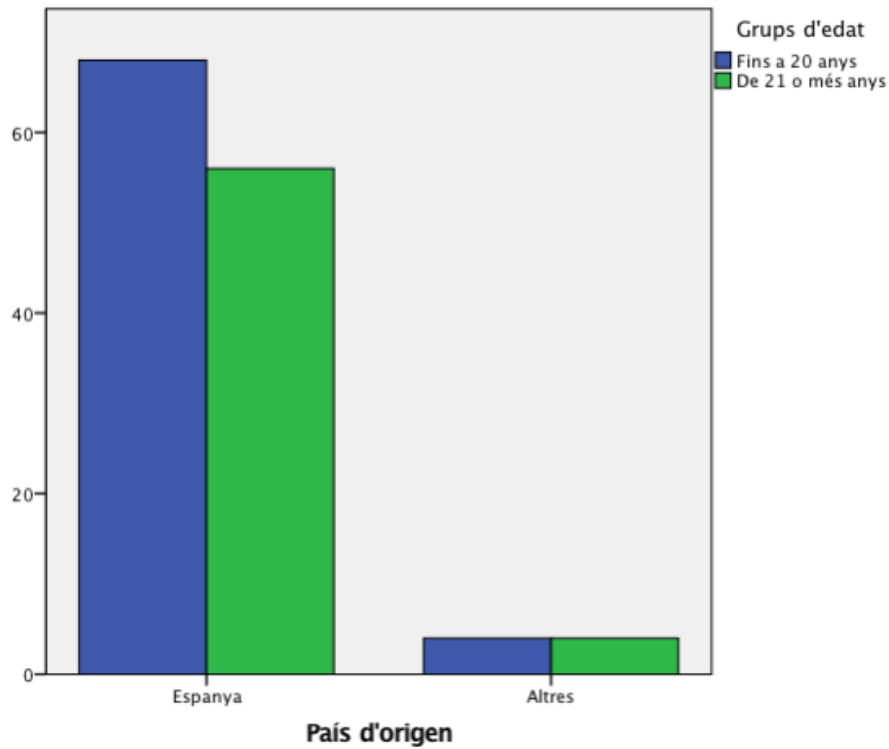
La majoria tant de dones com d'homes actualment fan ús de pornografia a través del dispositiu mòbil, i la minoria d'ambdós en fan ús a través de tauletes.

A continuació, es mostren els gràfics amb els resultats comparatius per edats.

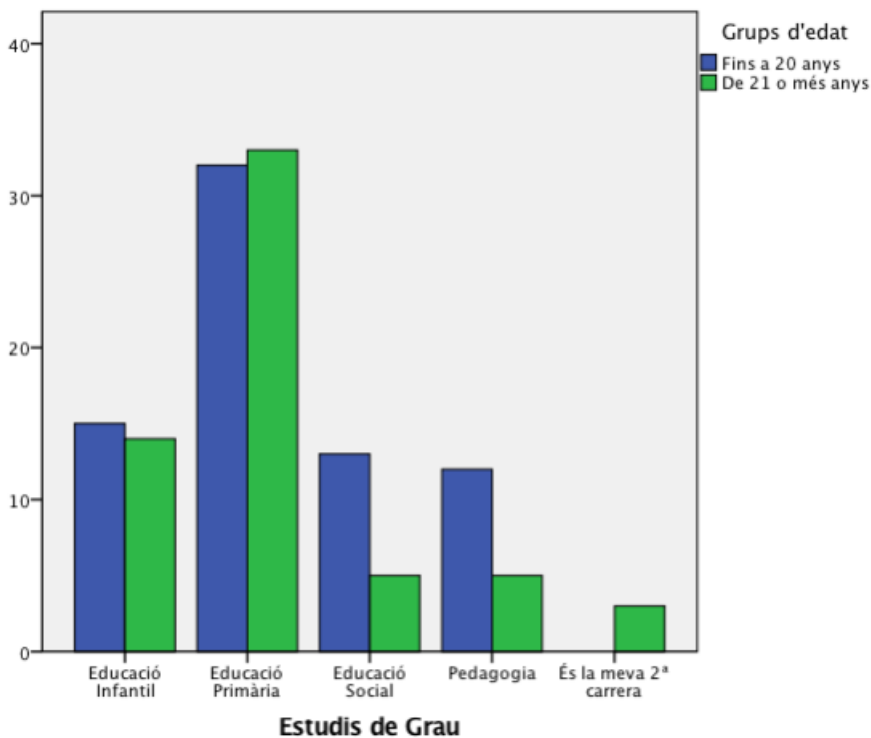
Font: Ballester, 2017.

La majoria de les quatre orientacions sexuals són menors de 20 anys. On hi ha una major diferència és en el cas de les persones bisexuals: 8 són menors de 20 anys i sols una és major d'aquesta edat. L'única persona queer és menor de 20 anys.

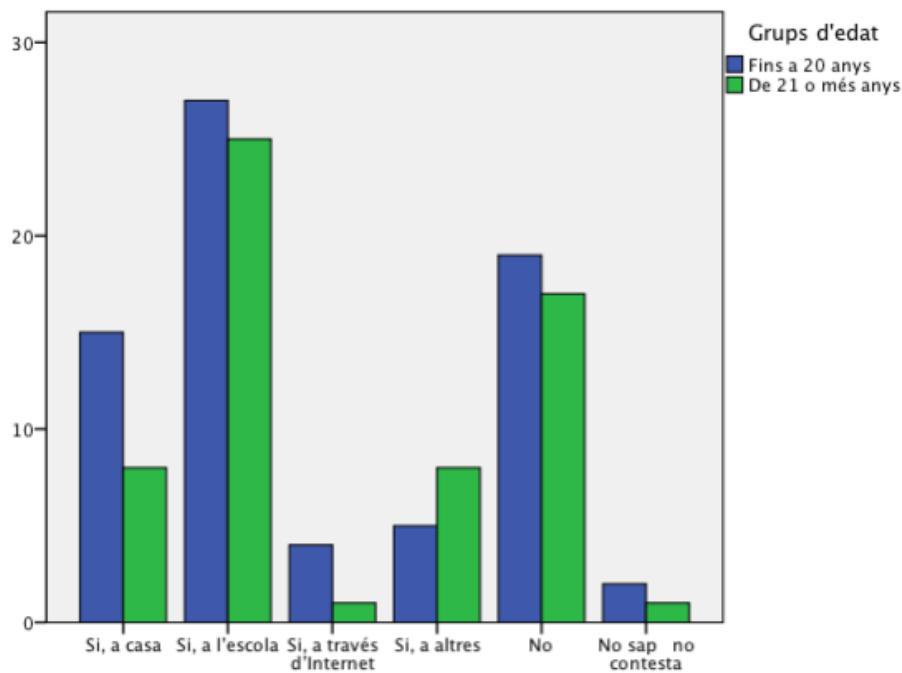
Font: Ballester, 2017.

La majoria de persones espanyoles són menors de 20 anys i es veu un equilibri entre les persones estrangeres: 4 són menors de 20 i 4 majors d'aquesta edat.

Font: Ballester, 2017.

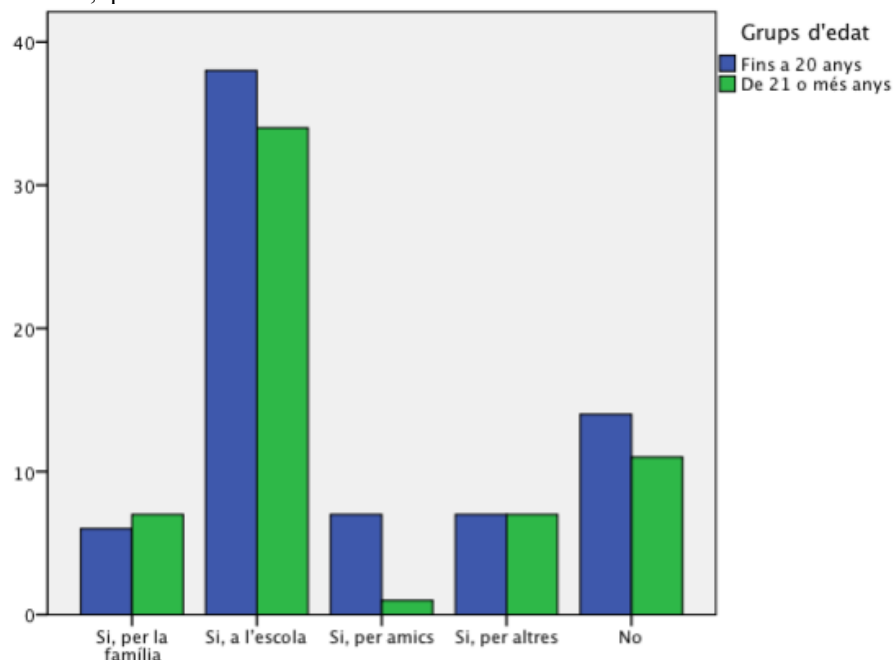
La majoria d'estudiants d'Educació Primària i de segon carrera són majors de 20 anys (en el segon cas és molt lògic. No hi ha cap que faci la segona carrera i sigui menor de 20 anys), i d'Educació Infantil, Social i Pedagogia, la majoria tenen menys de 20 anys, edat corresponent a primer i segon de carrera.

**1. Has rebut educació afectivosexual?
(Informació i formació d'actituds, creences i
valors sobre sexualitat)**

Font: Ballester, 2017.

La majoria són menors de 20 anys, exceptuant els/les que han rebut educació afectivosexual per vies distintes a la familiar, escolar i Internet. On s'observa una major diferència d'edat en el cas dels/les que en reberen a casa, que el doble són menors de 20.

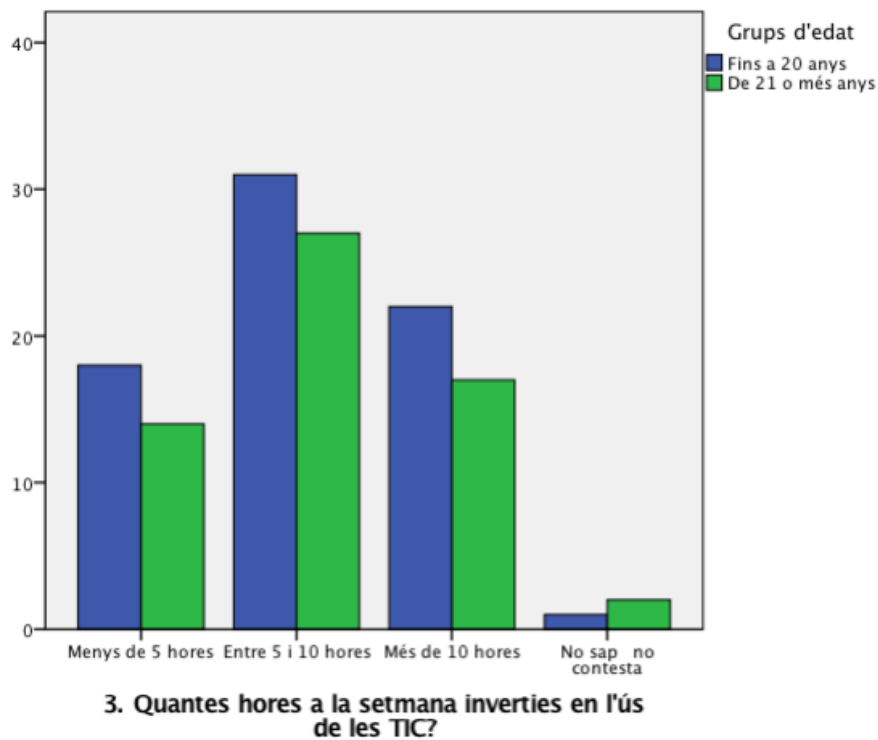

**2. Has rebut formació sobre l'ús de les
Tecnologies de la Informació i la Comunicació
(TIC: mòbil, tablet, Internet, ...)**

Font: Ballester, 2017.

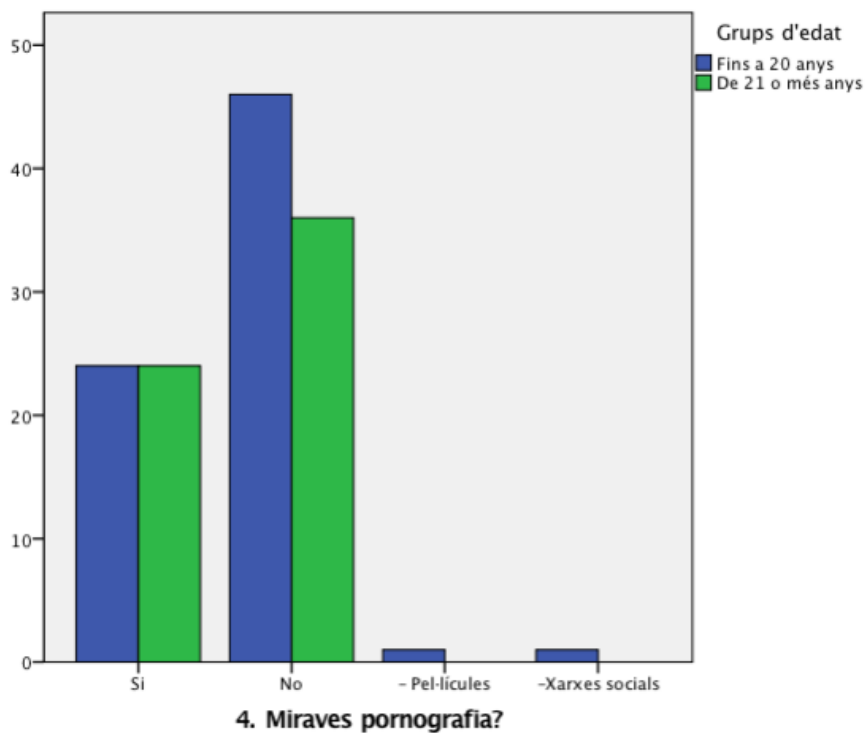
La majoria que han rebut formació en les TIC són menors de 20 anys - es veu una major diferència d'edat en el cas d'aquells/es que en reberen per part d'amics -, excepte aquells/es que n'han rebut des de la família, que el major percentatge tenen més de 20. Equilibri entre els/es que en reberen per vies distintes a la familiar, escolar o social.

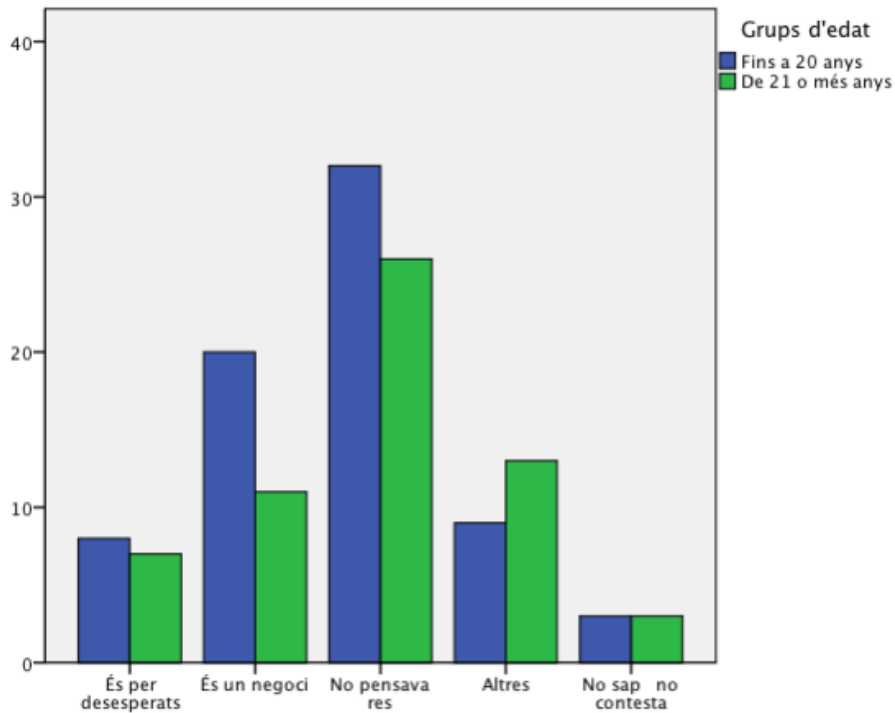
Font: Ballester, 2017.

La majoria de les tres freqüències són menors de 20 anys i on es veu una major diferència és en aquells casos en que feien ús de les TIC més de 10 hores al dia.

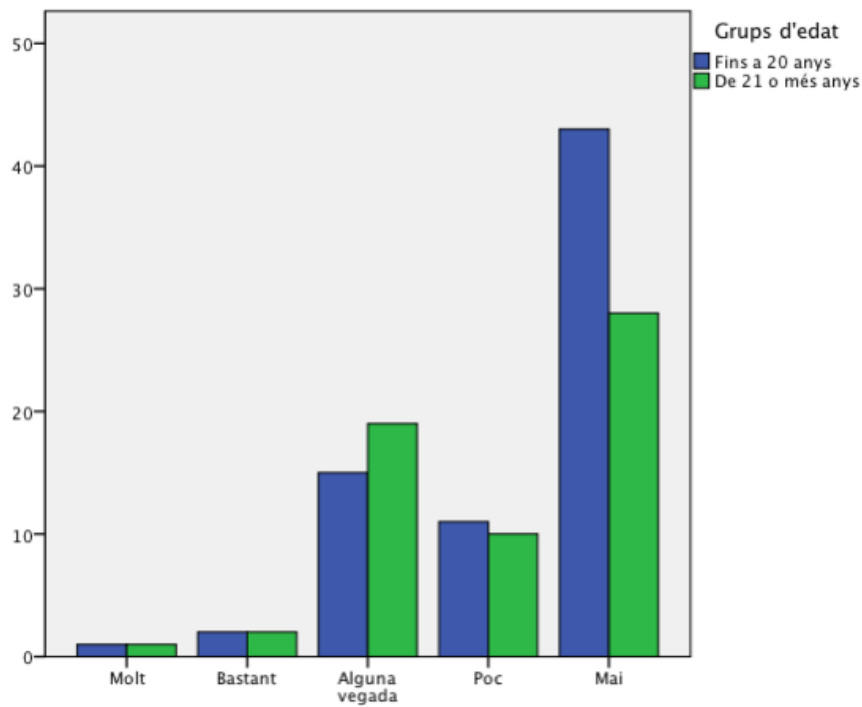
Font: Ballester, 2017.

Equilibri de 24 entre els/es que feien ús de pornografia quan tenien entre 15 i 17 anys. Aquells/es que no en feien ús, la majoria són menors de 20. La persona que mirava pel·lícules, així com la persona que es connectava a les xarxes són menors d'aquesta edat.

5. Què pensaves de la pornografia?

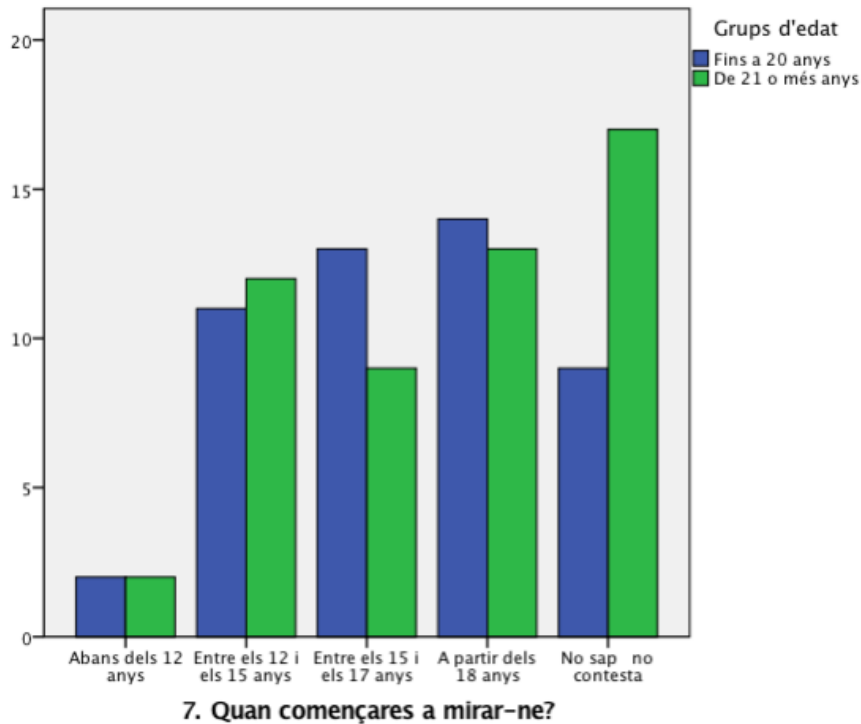
Font: Ballester, 2017.

6. Usaves pornografia?

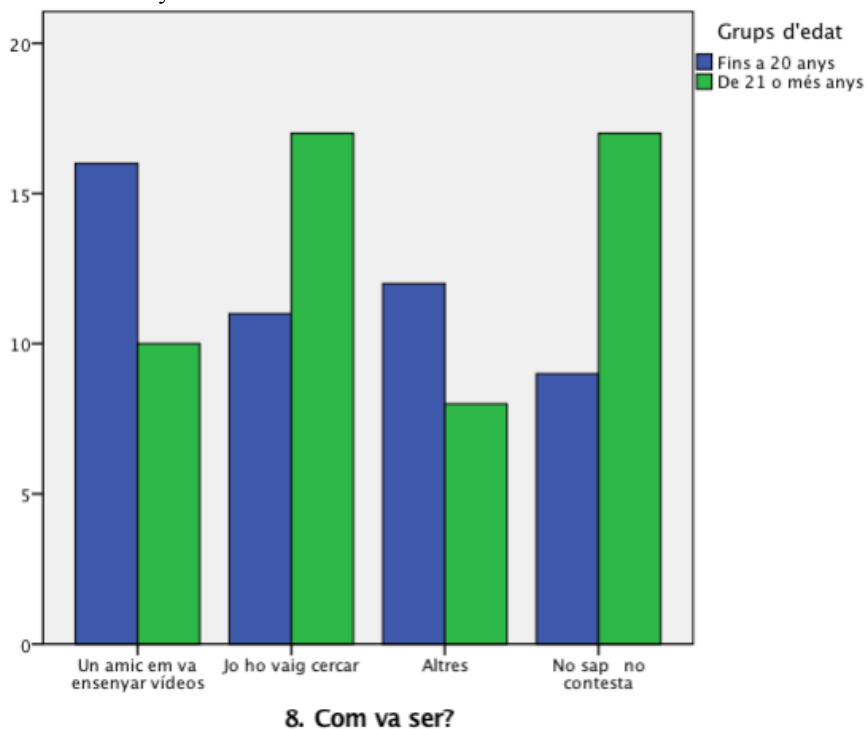
Font: Ballester, 2017.

Equilibri d'una persona d'aquells/es que feien molt d'ús de pornografia; també hi ha un equilibri de 2 persones que feien bastant ús: en el cas d'aquells/es que feien ús alguna vegada, la majoria són majors de 20 anys; i la majoria dels que en feien poc o gens d'ús, la majoria són menors de 20 anys.

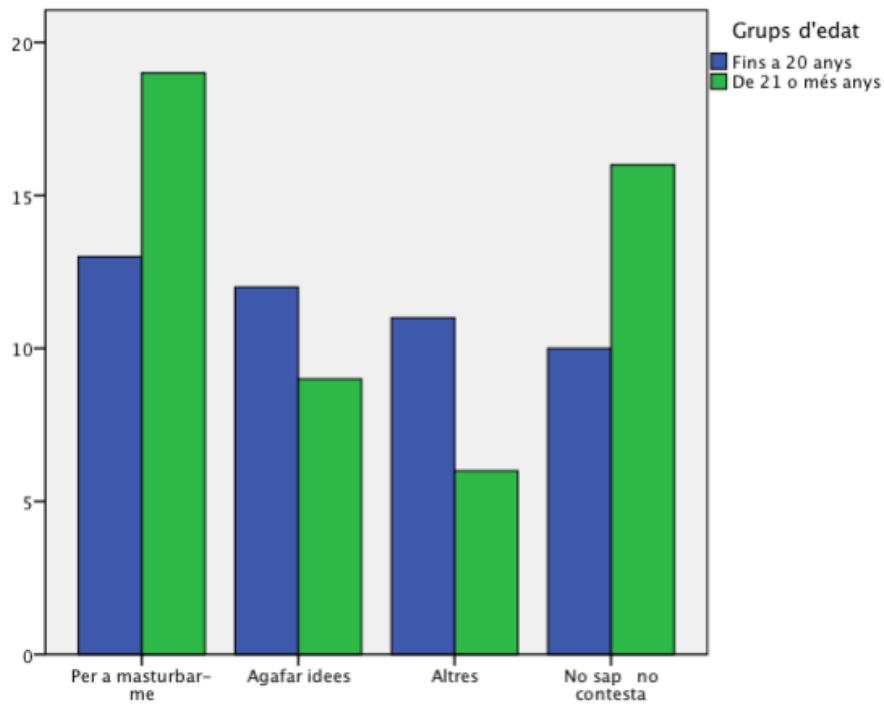
Font: Ballester, 2017.

Hi ha un equilibri de 2 persones que començaren a fer-ne ús abans dels 12 anys, és a dir, quan anaven a educació primària. Aquells/es que iniciaren entre els 15-17 i a partir dels 18 anys, la majoria tenen actualment menys de 20 anys. La majoria dels/les que començaren entre els 12 i els 15 anys, tenen a l'actualitat més de 20 anys.

Font: Ballester, 2017.

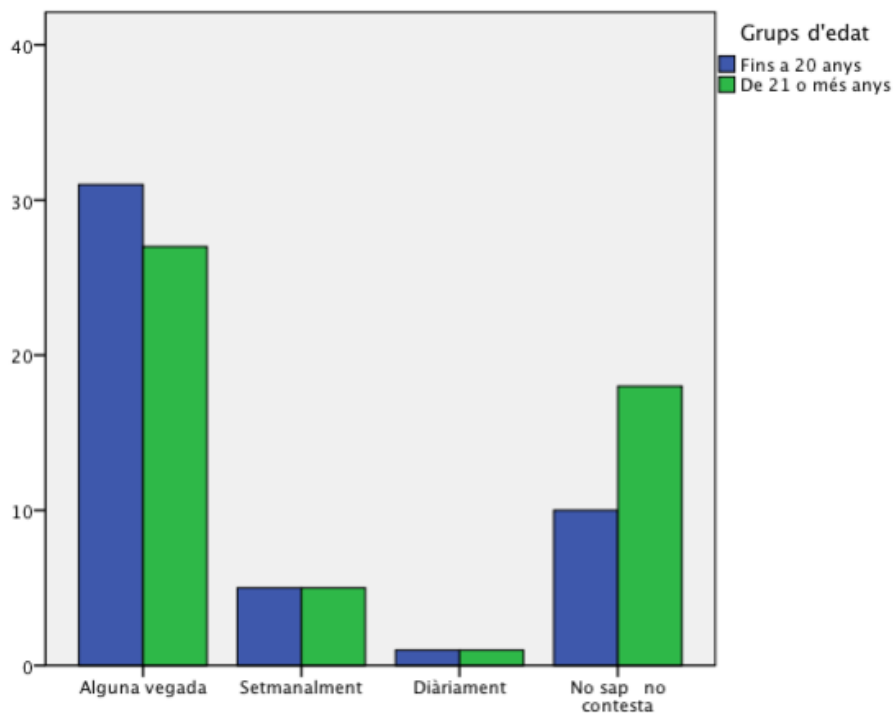
La majoria dels/les que començaren a fer ús de pornografia entre els 15 i els 17 anys, va ser degut a que un amic els va ensenyar vídeos, o bé altres vies. La majoria dels/les que començaren per iniciativa pròpia tenen, actualment, més de 20 anys.

9. Per què creus que en miraves?

Font: Ballester, 2017.

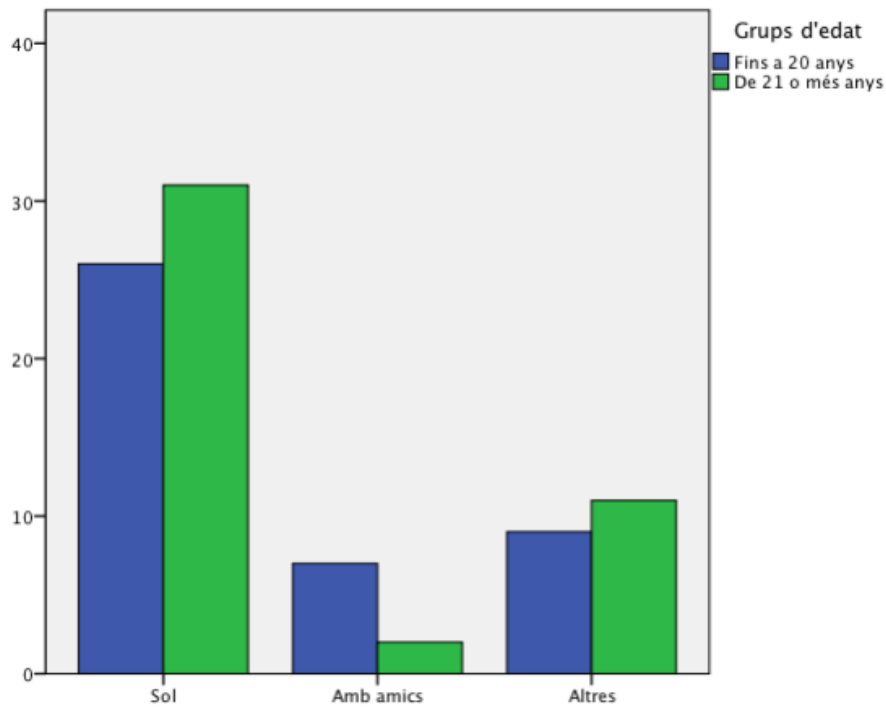
La majoria dels/les que en miraven per a masturbar-se són, a l'actualitat, majors de 20 anys; i aquells/es que en miraven per agafar idees o per altres motius, tenen ara menys de 20 anys.

10. Amb quina freqüència en miraves?

Font: Ballester, 2017.

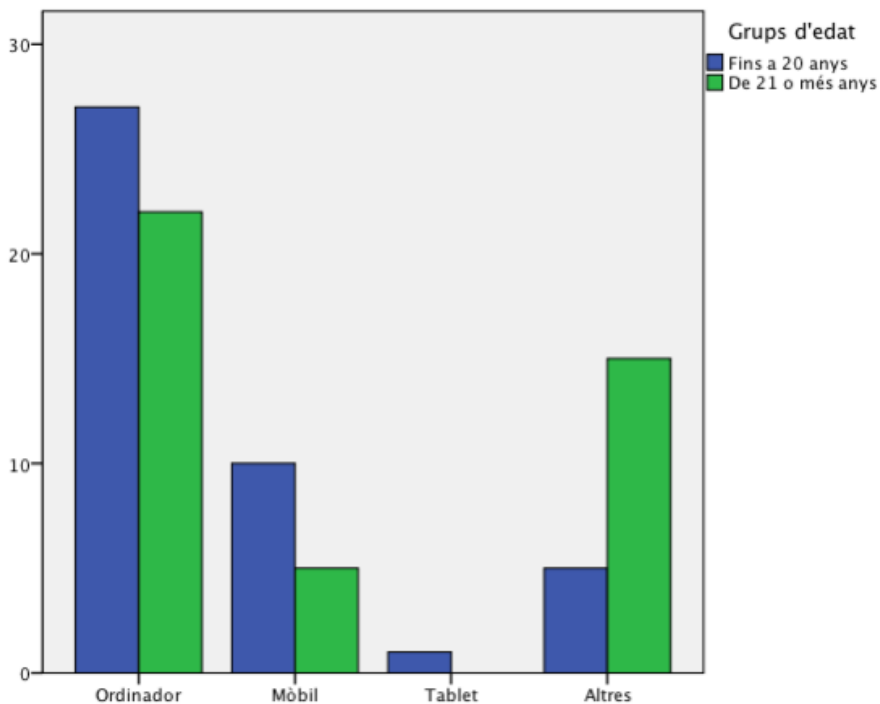
Hi ha un equilibri entre els/les que en miraven cada dia (una persona menor de 20 anys i una altra major d'aquesta edat), i entre els/les que en miraven cada setmana (5 persones menors de 20 i 5 majors de 20 anys). Els/es que en miraven alguna vegada, la majoria són menors de 20 anys.

11. En miraves...

Font: Ballester, 2017.

La majoria dels/les que en miraven en soledat o en companyia que no fos d'amics són, actualment, majors de 20 anys; i la majoria d'aquells/es que en miraven amb amics tenen ara menys de 20 anys. Això pot donar a pensar que els/les més joves ho miren amb amics i els/les més majors sols o amb la parella.

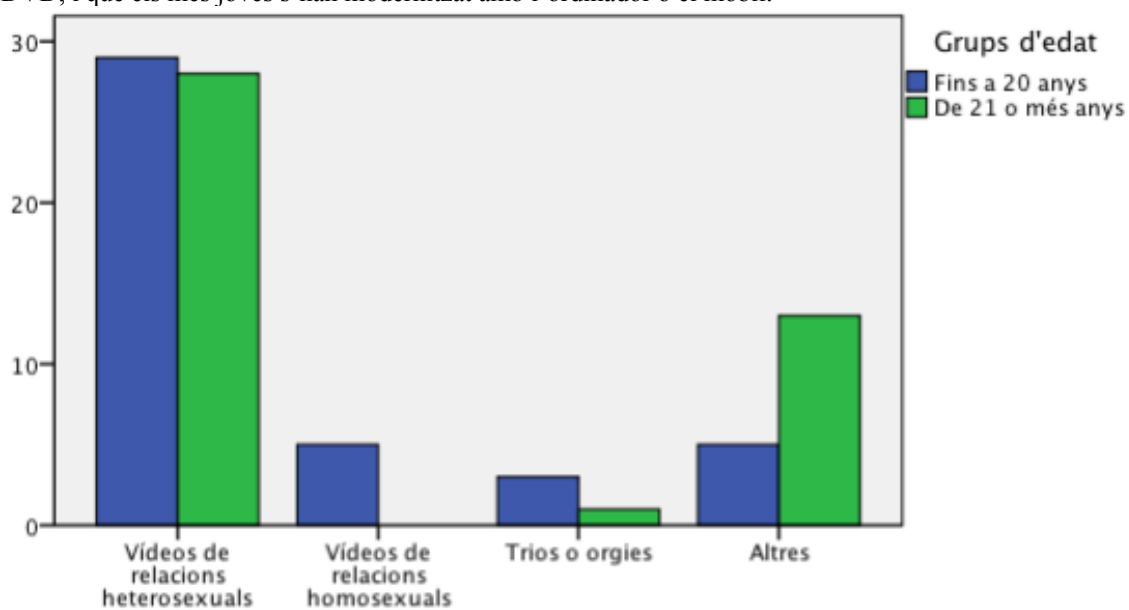

12. Per on en miraves?

Font: Ballester, 2017.

La majoria dels/les que en miraven a través de l'ordinador o el mòbil són menors de 20 anys. Els/es que en miraven a través d'una tauleta són tots/es menors d'aquesta edat. I els/es que en miraven per altres

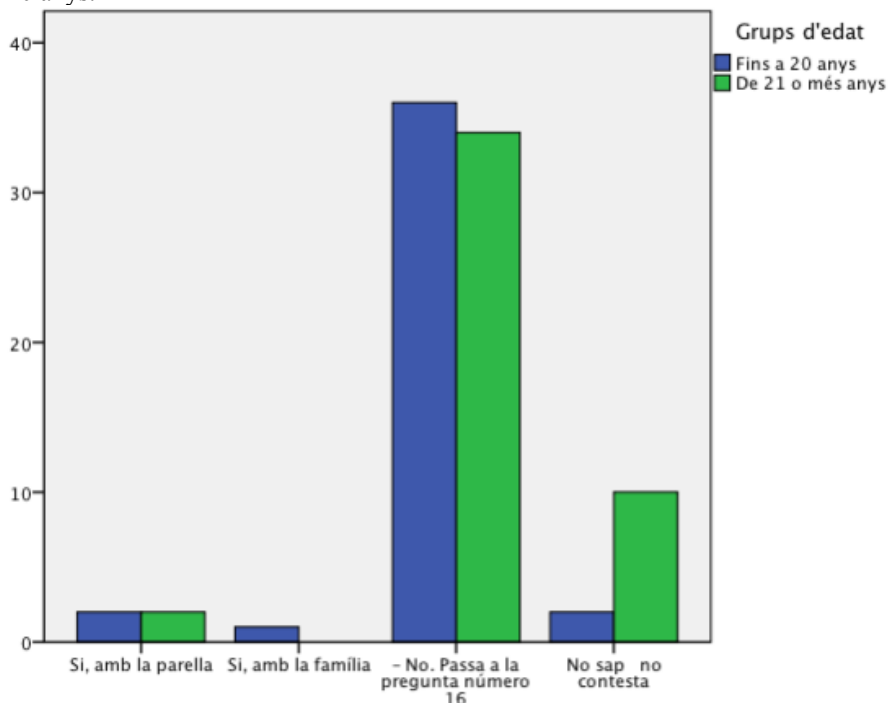
mitjans són majors de 20. Això pot ser degut a que els majors de 20 anys en miraven a través de revistes o DVD, i que els més joves s'han modernitzat amb l'ordinador o el mòbil.

13. Què cercaves?

Font: Ballester, 2017.

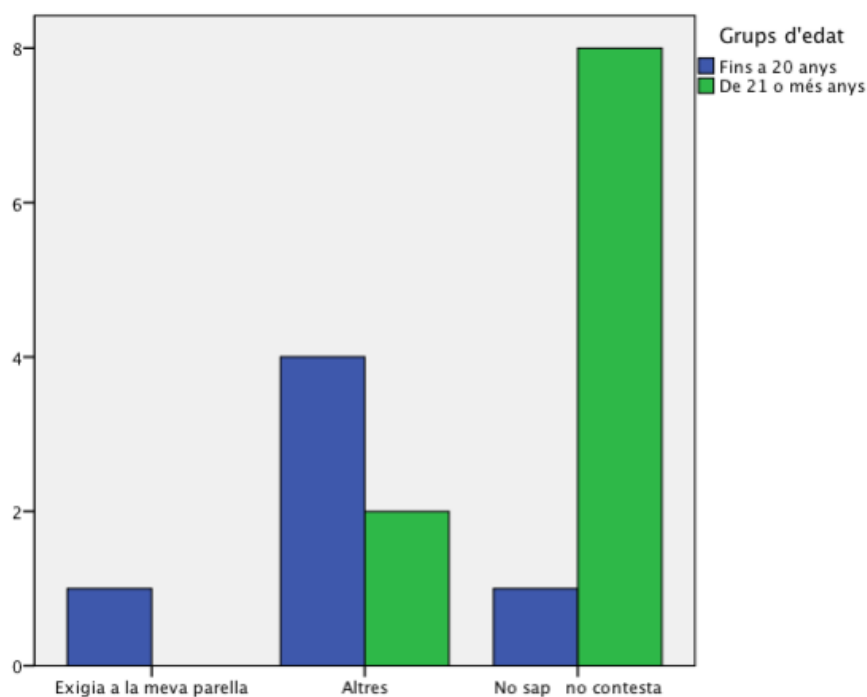
La majoria dels/les que cercaven vídeos de relacions heterosexuales, homosexuals o de trios o orgies tenen menys de 20 anys. Aquells/es que cercaven vídeos de relacions entre persones del mateix sexe són totes menors de 20 anys. Aquelles persones que cercaven vídeos amb continguts diferents als mencionats, són majors de 20 anys.

14. Creus que mirar-ne t'afectava?

Font: Ballester, 2017.

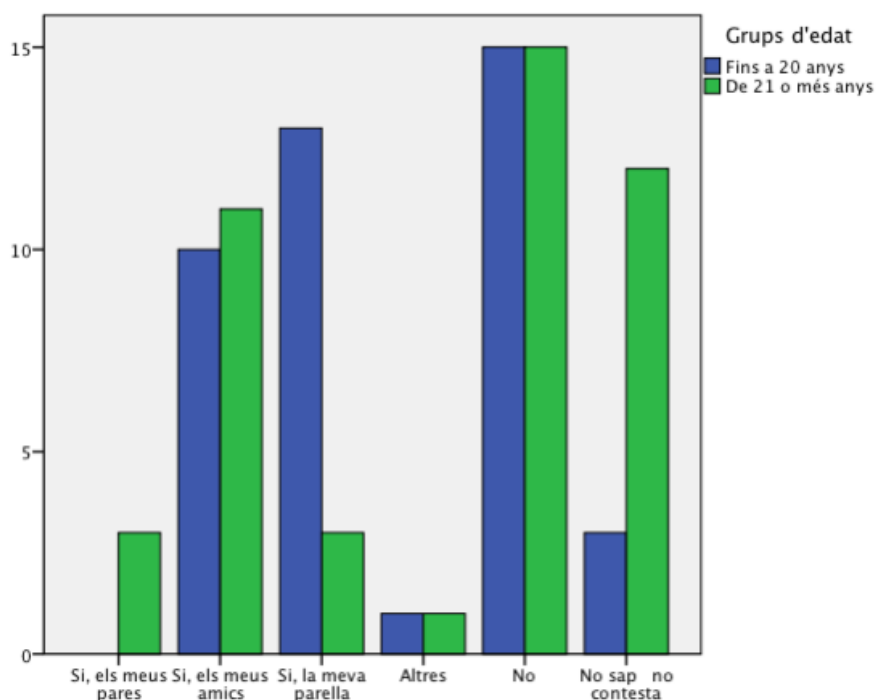
La majoria dels/les que creuen que fer ús de pornografia no els afectava són menors de 20 anys. Aquells/es que afirmen que els/les afectà en l'àmbit familiar també són menors de 20 anys. I s'aprecia un equilibri de 2 persones menors de 20 i 2 majors de 20 anys que els/les afectà amb la seva parella.

15. De quina manera penses que t'afectava?

Font: Ballester, 2017.

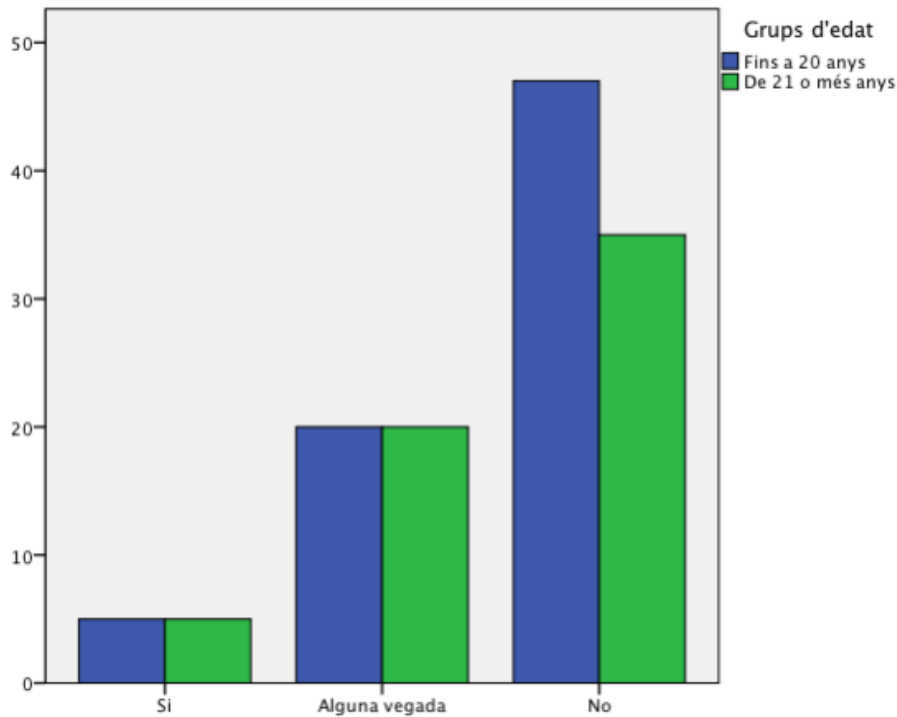
Tots/es els/les que pensen que fer ús de pornografia els va fer exigir a la seva parella són menors de 20 anys, i aquells/es que pensen que els/les afectà en altres aspectes també són menors de 20 anys.

16. Algú sabia que miraves pornografia?

Font: Ballester, 2017.

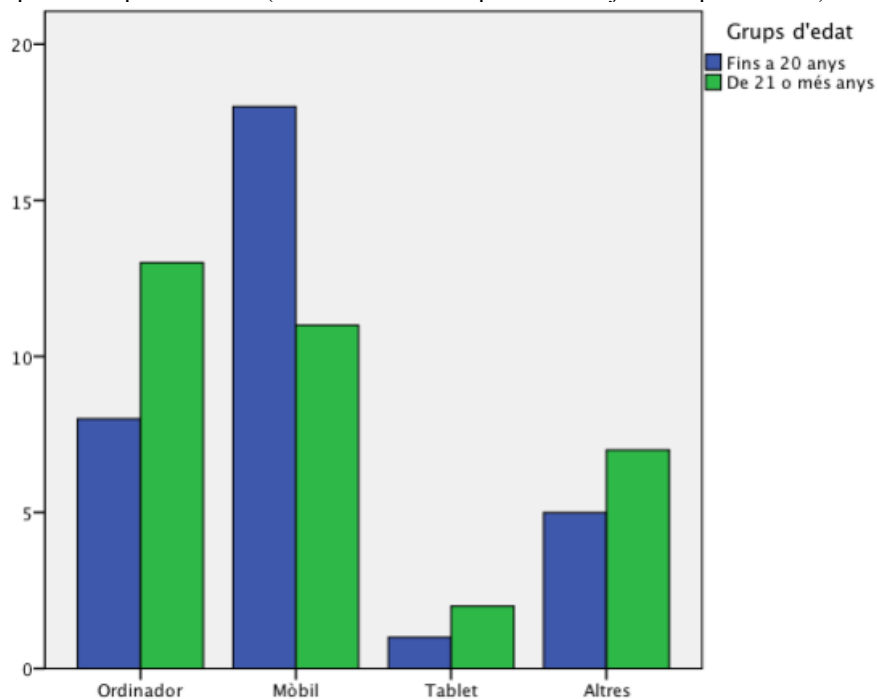
Tots/es els/les que afirmen que els seus pares sabien que feia ús de pornografia són majors de 20 anys. Aquells/es que els seus amics sabien que feia ús són, també majors de 20 anys. Aquells/es que la seva parella sabia que en feien ús són menors de 20 anys. I, finalment, s'aprecien dos equilibris: un de que persones no familiars ni amics ho sabien (1 persona menor de 20 i una altra major d'aquesta edat), i un altre equilibri entre persones que ningú sabia que feien ús de pornografia (15 persones menors de 20 i 15 majors de 20 anys).

17. Actualment, mires pornografia?

Font: Ballester, 2017.

La majoria dels/les que actualment no en fan ús són menors de 20 anys, una altra dada que mostra que, tal vegada, els/les més joves estan conscienciats amb el tema. I ens tornem trobar amb dos equilibris: un de persones que actualment en fan ús alguna vegada (20 persones menors de 20 i 20 majors d'aquesta edat), i un altre de persones que en fan ús (5 menors de 20 i 5 persones majors d'aquesta edat).

18. Per on en mires?

Font: Ballester, 2017.

La majoria dels/les que fan ús de porno a través de l'ordinador, tauleta o altres són majors de 20 anys. La majoria dels/les que en fan ús a través del mòbil són menors de 20: pot ser perquè els/les més joves estan més connectats a aquest suport.

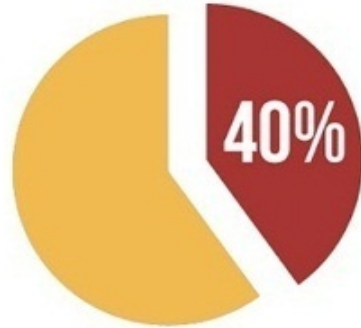
11.3. ANNEX 3 Prevalença de l'ús de pornografia a l'adolescència

INFOGRAFIA

Porn implica idees vinculades a la prostitució i la luxúria

Simbolitza el sistema patriarcal

Subordinació i denigració de la dona

a Del pc al mòbil
Omnipresent
Riscs

b Fa ús de porno,
almenys, alguna
vegada

c Solen fer ús sols/es
i per a masturbar-se

d Efectes +
coneixement i
confiança

Efectes -
addicció,
violència, visió
errònia del sexe

e No es plantegen el
que suposa el porno

f Pares desconeixen
aquest ús i, sovint,
manquen d'habilitats
en l'ús de les TIC

Què podem fer?

1 Educació afectivosexual
i en la diversitat

2

Treball en xarxa

3

Pornografia
feminista

4 Incidència
política

Control xarxa

+ investigació

+ debats

Família

Escola

Societat

Formació contínua

Formació en les TIC
a pares i fills/es

Mesures
eficaces